

K

12837

020000329

COBISS •

Z OKOLICO IN CIRIL-METODOV TRG

ARHITEKTURI IN ZGODOVINSKI ORIS PREDELA
MED GRAJSKIM HRIBOM Z GRADOM, CANKARJEVIM
NABREŽJEM, TRANČO, STITARJEVO ULICO IN
PODGRAJSKEGA DELA CIRIL-METODOVEGA TRGA
ter arhivsko gradivo Zgodovinskega arhiva Ljubljana

Na naslovni strani: Rotovski trg leta 1821, reprodukcija (bakroreza iz Narodnega muzeja Slovenije) o. 1955, fotografija / 11,9 x 14,5, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/F 67

Na hrbtni strani: Marjan Pfeifer, Triton z Vodnjaka treh kranjskih rek Francesca Robbe, o. 1955 (?), detajl, fotografija / 23,6 x 29,3, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/F 33

MESTNI TRG Z OKOLICO IN CIRIL-METODOV TRG

**ARHITEKTURNI IN ZGODOVINSKI ORIS PREDELA
MED GRAJSKIM HRIBOM Z GRADOM, CANKARJEVIM NABREŽJEM, TRANČO,
STRITARJEVO ULICO IN PODGRAJSKEGA DELA CIRIL-METODOVEGA TRGA
ter arhivsko gradivo Zgodovinskega arhiva Ljubljana**

Razstava Zgodovinskega arhiva Ljubljana
atrij Mestne občine Ljubljana in avla Zgodovinskega arhiva Ljubljana
Ljubljana, 2000

12837

N 93-06-2000/389

Strokovna priprava razstave in kataloga: Jože Suhadolnik, Sonja Anžič
 Uredniški odbor: mag. Branko Kozina, Sonja Anžič, Jože Suhadolnik
 Oblikovanje razstave in kataloga: Jože Suhadolnik
 Lektorica: Mija Mravlja
 Prevod: Martin Cregeen
 Fotografska dela: Tatjana Rodošek, Mikrofilm d. o. o. Ljubljana
 Računalniški prelom: Medit d. o. o., Notranje Gorice
 Tisk: Tiskarna Pleško d. o. o., Ljubljana
 Naklada: 500 izvodov
 Izdal in založil: Zgodovinski arhiv Ljubljana, zanj odgovarja direktor mag. Branko Kozina

Finančna sredstva so zagotovili Mestna občina Ljubljana in Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
 Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
 711.523(497.4 Ljubljana):72(091)(064)

SUHADOLNIK, Jože, 1954-

Mestni trg z okolico in Ciril–Metodov trg : arhitekturni in zgodovinski oris predela med grajskim hribom, Cankarjevim nabrežjem, Trančo, Stritarjevo ulico in podgrajskega dela Ciril–Metodovega trga ter arhivsko gradivo Zgodovinskega arhiva Ljubljana : razstava Zgodovinskega arhiva Ljubljana, atrij Mestne občine Ljubljana in avla Zgodovinskega arhiva Ljubljana / [priprava kataloga Jože Suhadolnik, Sonja Anžič ; prevod Martin Cregeen ; fotografska dela Tatjana Rodošek]. – Ljubljana : Zgodovinski arhiv, 2000

ISBN 961-6247-05-0

1. Gl. stv. nasl. 2. Anžič, Sonja 3. Zgodovinski arhiv (Ljubljana)
 107024128

VSEBINA

	Uvod	5
<i>Jože Suhadolnik</i>	Arhitekturni in zgodovinski oris predela med grajskim hribom z gradom, Cankarjevim nabrežjem, Trančo, Stritarjevo ulico in podgrajskim delom Ciril-Metodovega trga	7
	Drobci iz zgodovine sejmov na Mestnem trgu, Cankarjevem nabrežju in Krekovem trgu	41
	<i>Mestni trg and surroundings and Ciril-Metodov trg together with archive material of the Ljubljana Historical Archives - An architectural and historical description of the area between castle hill with the Castle, Cankarjevo nabrežje, Tranča, Stritarjeva ulica and the part of Ciril-Metodov trg below the castle</i>	43
	Starejše vedute Ljubljane z obravnavanim predelom	53
	Starejše karte z načrti Ljubljane obravnavanega predela	56
	Imena ulic, trgov in nabrežja	58
	Hiše in njihovi lastniki	61
<i>Sonja Anžič</i>	Številčenje hiš, lokacijske oznake in stanovalci izbranih hiš na Mestnem in Ciril-Metodovem trgu v 19. stoletju	129
	<i>Numbering of houses, locational names and residents of selected houses in Mestni and Ciril-Metodov trg in the 19th century</i>	147
	Slikovno gradivo	150
	Seznam razstavljenega gradiva	191

UVOD

Zgodovinski arhiv Ljubljana nadaljuje svoj triletni cikel razstav s katalogi. Temeljijo na strokovnem delu, raziskavah arhivskega gradiva, ki ga hranimo, to je knjigi hiš, gradbenih načrtih, urbanističnih in regulacijskih planih, fotografijah in razglednicah, grafikah in vedutah, listinah, rokopisnih in računskih knjigah in seznamih, ter na obstoječih dognanjih humanističnih ved.

Vsebina in kontekst razstave in kataloga s poudarkom na reprodukcijah arhivskega gradiva in znanstvenim aparatom odsevata, združujeta in zaokrožujeta urbanistični, umetnostnozgodovinski, zgodovinski pregled in oris dogajanja na določenem prostoru v preteklosti. Razstavljeni in v katalogu reproducirani so starejši in mlajši arhivski dokumenti, ki jih hrani naš arhiv. Širši javnosti jih še nismo imeli priložnosti predstaviti in to je tudi naš temeljni cilj.

Pričujoča vsebina razstave in kataloga predstavlja nadaljevanje umetnostnozgodovinskih in zgodovinskih orisov določenih urbanih karejev, je lokacija mesta pod ljubljanskim gradom med Krekovim trgom, levo stranjo Ciril-Methodovega trga, Mestnim trgom do Tranče, Cankarjevim nabrežjem in Stritarjevo ulico.

Jože Suhadolnik

Ljubljano v svoji novejši zgodovini opredeljujeta dve oznaki: bela Ljubljana in Ljubljana ljubljena. V prvi se združuje želja, da bi bilo mesto vedno čisto, svetlo in lepo, zeleno in ne nazadnje belo, v drugi je besedna igra za eno izmed razlag o izvoru imena za mesto. Obe razlagi izpovedujeta ljubezen do Ljubljane, trajajočo ne glede na spreminjajoče se države, ki jim je pripadala. Kajti vloge narodnega središča ji nobena ni mogla omajati in tudi ne odvzeti.

Našemu glavnemu mestu lahko dodamo še tretjo oznako: Ljubljana urbana. Povedati želi, da je malo-katero mesto, upoštevajoč čas urbanizma od njegovega modernega imena naprej, doživelo in doživlja toliko urbanistične pozornosti. Številčni načrti visoke strokovne ravni za njeno rekonstrukcijo in urbanistični razvoj, posebno za njen prometni sistem in njeno dominantno središče, opravičujejo more-bitno pretiravanje take ocene. A tudi v tej se navsezadnje izraža nekaj ljubezni do nje.

Marjan Tepina, Prostor in čas urbanizma in Ljubljane urbane, Ob stoletnici urbanizma 1895-1995, Ljubljana 1996, str. 16

MESTNI TRG Z OKOLICO IN CIRIL - METODOV TRG

ARHITEKTURNI IN ZGODOVINSKI ORIS PREDELA MED GRAJSKIM HRIBOM, CANKARJEVIM NABREŽJEM, TRANČO, STRITARJEVO ULICO IN PODGRAJSKIM DELOM CIRIL-METODOVEGA TRGA

Jože Suhadolnik

ZGODOVINSKI ORIS

Grajski hrib in planota sta bila poseljena že v 12. stoletju pr. n. št., v času kulture žarnih grobišč. Obdobje rimske antike na tem prostoru izpričujejo v območju vodnjaka najdene votivne figure.

Srednjeveška naselbina ni nastala na ozemlju antične, temveč v njeni soseščini. Najstarejše omembe Emone v 9. stoletju (v legendi o sv. Pelagiju) in 11. stoletju (v beneških kronikah) temeljijo na poznoantičnih zapisih in propada mesta ob koncu 6. stoletja ne izpričujejo. Razvaline rimskega mesta dolgo niso bile privlačne za naselitev. Kontinuiteta prebivalcev na ljubljanskem območju v zgodnjem srednjem veku ni izpričana.

Nesporno tudi ni razloženo veliko poznejše slovensko ime Ljubljana. Okoli leta 1000 je prišlo do podelitve ljubljanskega gosposčinskega ozemlja, ki je bilo že sprva ali nekaj desetletij pozneje v rokah rodbine Spanheim. Obstoj utrjenega lesenega kompleksa na grajskem hribu v 12. stoletju dokumentira drobno arheološko gradivo in zasekanine za močne lesene vertikalne stojke ob zunanji steni grajskega palacija. Grad kot vojaško središče gospostva je bil v prvi polovici 12. stoletja sedež enega izmed spanheimskih gospodov. Grajska stavba je bila vselej le deželnoknežja utrdba in je starejši srednjeveški viri direktno ne omenjajo.

Na ljubljanskem območju sta se tedaj križali dve prometni smeri: jadransko-panonska in trbiško-gorenjsko-dolenjska. Prvotna ribiško-čolnarska naselbina pod Gradom ima svoj začetek na tem mestu in je neposredno

povezana z nastankom zidane srednjeveške utrdbe, vendar je nedvomno starejša od nje. **Mesto**, sedaj **Mestni trg** s stranskimi uličicami, je kot prva obzidana¹ meščanska naselbina severno od Starega trga² nastalo s sistematično parcelacijo³ med Ljubljano in Gradom okoli leta 1230. Obzidje – »in Laibaco intra murum civitatis« se omenja že leta 1243. V tem času je na grajskem hribu zagotovo že stala zidana utrdba, morda celo fotifikacijsko povezana z mestom.⁴ Ob koncu 13. stoletja je Grad z grajskim jarkom in mogočnim stolpom skupaj z obzidjem na meji med Starim trgom in Mestom sestavljal zaključeno utrdbeno celoto. Mesto in novo naselbino meščanov in Židov na levem bregu reke je povezoval drugi most, imenovan tudi Mesarski ali Zgornji, pozneje pa Čevljarski, na katerega vogalih so nad vodo stale mesnice. V ulici, ki je nanj vodila iz Mesta, je bilo najpozneje leta 1280 zborovališče komuna - skupnosti oziroma zbora ljubljanskih meščanov.⁵ Obzidje, ki je oklepalo posamezne mestne dele, je nastajalo postopoma. Sklepamo lahko, da je bilo v 14. stoletju že vse mesto obzidano in na najbolj izpostavljenih točkah utrjeno s stolpi ter povezano z utrdbo na grajskem hribu. Obzidje Mestnega trga se je tik za nekdanjim frančiškanskim samostanom s Kloštrskimi vrati zagrizlo v hrib ob današnjem Krekovem trgu in se v jugozahodni smeri pripelo na Grad. Odseke desnega brega reke, ki jih z druge strani ni varoval Novi trg, so obzidali ob koncu 15. stoletja in menda še v prvi polovici 16. stoletja. Po Ljubljani je potekal živahen rečni promet za oskrbo mesta.

Mestni in Ciril-Methodov trg z okolico, tu se je izoblikovalo upravno, cerkveno, trgovsko in obrtno središče, sta bila v **srednjem veku** med najbolj prometnimi deli starega mestnega jedra Ljubljane, kjer so se prepletale trgovske poti v povezavi z menjavo raznega blaga. Obravnavani predel je od poznega srednjega veka pripadal Mestu - Mestnemu trgu, enemu od treh večinoma obzidanih mestnih predelov pod Gradom, ki so zbujaali vtis treh mest. Pri izpeljavi ulic in trgov je tedaj veljalo oblikovalno načelo prilagoditve obgrajskega dela hribu in

¹ Dva kraka obzidja od gradu do reke.

² Najstarejšega odprtega trga.

³ Parcelacija naselja znotraj obzidja je značilna za evropska srednjeveška mesta, ki so se razvijala pod vzpetinami in pod zaščito fevdalnih gradov.

⁴ Ivan Stopar, Grajske stavbe v osrednji Sloveniji - I. Gorenjska, Ljubljana, grad in dvorci, Ljubljana 1999, str. 71.

⁵ Enciklopedija Slovenije, 6. zv., Ljubljana 1992, str. 223.

reki. Starodavna pot z Mesta na Grad - Študentovska ulica, ki se je na skrajnem severovzhodnem vogalu srednjeveškega Mesta od njega odcepila proti grajskemu hribu, še danes nakazuje potek nekdanjega mestnega obzidja, na katerega so se na levi z notranje strani naslonile hiše. Dve značilni srednjeveški uličici, Krojaška in Ključavničarska, pa pričata o poklicih njenih prebivalcev. Reka Ljubljanica in prostor ob njej je služil raznim dejavnostim, preko njiju je vodila trgovska povezava med Primorjem in severom. Ljubljana je bila v 15. stoletju eno najpomembnejših habsburških gospodarskih in trgovskih središč.

Stavbni prostor današnjih treh rotovških zgradb (Mestni trg 1, Mestni trg 2 in Mestni trg 27) je bil pozidan najpozneje v prvi polovici 13. stoletja. Prvotno naj bi tu stalo okrog sedem lesenih meščanskih hiš, katerih zanesljivi sledovi prvih gradbenih faz še niso bili najdeni.⁶ Rotovž, mestno hišo na sredi Mesta oziroma Mestnega trga, ki je svojo odličnost poudarila s svojo iz enotne ulične linije izstopajočo lopo, so postavili leta 1484⁷ v povezavi z reorganizacijo mestne avtonomije.⁸ Njegov prednik, sedež mestne uprave na Komunu (Tranča), pa je postal preiskovalni zapor. Zaradi ugleda si je Ljubljana leta 1504 pridobila pravico do posebnega predstojnika mestne avtonomije - župana, ni pa imela statuta. Poleg običajnega prava je imela od leta 1320 naprej precej številne privilegije, od leta 1566 zbrane v Privilegijski knjigi in potrjene od deželnega kneza. Z napredkom uprave in sprejemom rimskega prava je naraščal pomen obzidanega mesta kot sedeža deželnoknežjih stanov in deželnih stanov.

Deželno plemstvo si je v mestu v večji meri pridobivalo stavbišča in postavljalo dvorce. Podoba mesta se je pričela spreminjati v drugi polovici 15. stoletja oziroma pred letom 1500, s tem da sta kamen in opeka kot gradbeni material vse bolj nadomeščala les. Združevati so začeli ozke obcestne stavbne parcele meščanskih hiš tako da so nastale širše fasade. Ob koncu srednjega veka je mesto z obzidjem, nizkimi meščanskimi hišami in višjimi upravnimi stavbami, s cerkvami in dominirajočim gradom dajalo videz značilne srednjeveške naselbine, katere osnovni obrisi so kljub poznejšim prezidavam in širitvi ohranili prvotno zasnovo in podobo.

⁶ Historiat dr. Sergija Vilfana za Zavod za ureditev stare Ljubljane, 1960 (ZAL, MLO Ljubljana).

⁷ Po podatku iz Schönlehnove rokopisne kronike so ga tedaj začeli zidati.

⁸ Mestne sodnike na Kranjskem so praviloma volili.

Iz tega obdobja ni ohranjena nobena srednjeveška meščanska stavba. Posamezne gotske arhitekturne elemente zasledimo le v interierih. Ohranjen pa je del stolpa nekdanjega mestnega obzidja na poslopju na Krekovem trgu 4 (nekoliko višje od Spodnjih, Kloštrskih ali Samostanskih vrat) in delno ohranjeno obzidje v hiši Stari trg 3, na stiku obzidja med Starim in Mestnim trgom (pri Starotrških vratih), kjer se je le-to povzpelo v pobočje do stolpa piskačev pod kasnejšim razglednim stolpom in se pripelo jugozahodnemu vogalu grajske utrdbe.

V **renesančnem obdobju** se je podoba mesta tudi zaradi katastrofalnega potresa leta 1511 odločilno spremenila. Mestne ulice so začele dobivati enotnejšo podobo. Ulične fasade so preoblikovali, tako da so obračali slemena hiš vzporedno z ulico in hiše povezali med seboj v sklenjeno fasadno linijo. Modernizirali so obrambne utrdbe. Ob koncu 16. in v prvi polovici 17. stoletja so Nicolo Angielini, Giovanni B. Pieroni in Martin Stier napravili načrte za obsežne nove utrdbe, ki pa jih zaradi prenehanja neposredne nevarnosti turških vpadov niso zgradili.

Baročna podoba sedanjega starega dela mesta, mesta severnjaških in mediteranskih kulturnih vplivov, je v veliki meri nastala v razmeroma konjunkturnem obdobju 17. in 18. stoletja. Po izgonu protestantov po letu 1599 so vrzeli, ki jih je v upravnem aparatu in gospodarstvu zapustil odhod stare, večidel nemške gospode, zapolnili italijanski, zlasti furlanski priseljenci, trgovci in tako povečali število prebivalcev. Mnogi med njimi so si kmalu pridobili plemstvo. To je bil čas odpiranja proti Benetkam, gospodarske konjunktore, razvoja in zmage protireformacije. Zgodnjebaročne vplive je posredovala katoliška verska obnova in prihod jezuitov v Ljubljano ob koncu 16. stoletja. Vrsta znanih avtorjev kot J. L. Schönleben, J. V. Valvasor, J. G. Dolničar, F. A. Pelzhoffer in organizacij kot Academia Operosorum in Academia philharmonicorum je izpričala v Ljubljani dokaj visoko raven kozmopolitske, z zahodne in severne smeri oplojene kulture. V mesto so povabili ugledne italijanske arhitekta, kiparje in slikarje, ki so v dobršni meri sooblikovali današnjo podobo stare Ljubljane. V tem času so potekale preureditve mesta znotraj obzidja. Barokizirali so posvetne stavbe in jih nadzidavali, združevali in prezidavali so meščanske hiše ter združevali tipične triosnice v večje stavbne enote. Ta dela so potekala zlasti na srednjeveški mestni arteriji na Ciril-Methodovem in Mestnem trgu. Razkošnejše notranjščine

so odslej krasila razgibana arkadna dvorišča in stopnišča. Posegi pa so bili tudi zunaj starega jedra. Uveljavilo se je temeljno načelo baročnega preoblikovanja mesta s poudarkom na najpomembnejših objektih, ki so s trga ali z ulice pritegnili pozornost opazovalca. Med prebivalci mestnega jedra so prevladovali imovitejši sloji, zlasti trgovci in rokodelci, kamor so sodili tudi slikarji in kiparji, predvsem pa plemiči in duhovniki.

Ljubljanska baročna arhitektura 18. stoletja je bila neposredno povezana z razvojem arhitekture ljubljanskega podeželja, tako kompozicijsko kot tipološko. Kompozicijsko je šlo predvsem za nadomeščanje dominantne višinske dimenzije v prid vse bolj izrazitemu oblikovanju v horizontalnih smereh. Druga vidna tendenca v razvoju je bila razbitje ustaljenih, podedovanih tipoloških okvirov. Domači arhitekt Gregor Maček je v začetku stoletja ustvaril lasten tipski repertoar: pomembna osnova je bila udomačena tradicija in upoštevana arhitektura Italijanov, ki jo je svobodno uporabljal.

Pred sredino stoletja so postale plodne nove, očitnejše zunanje, zlasti avstrijske pobude. Svoj razcvet je doživela obravnava lupine, fasade, od prvotno toge »ljublanske« sheme do lahkotnejšega in bolj razgibanega življenja, dokler mesto v petdesetih letih z delom Matije Perskega ni sprejelo novih, direktnih odmevov avstrijskega baroka. A ljubljanski »nežni« stil je bil vendarle bolj umirjen kot avstrijski ali štajerski, odvijal se na ravnih ploskvah. »Ljubljanska šola« je do konca šestdesetih let uresničila ideal arhitekturi podrejenega sožitja vseh likovnih panog. Prvine celostne arhitekture so se od tedaj naprej osamosvajale, poenostavljali so se scenski elementi in rahljali so se odnosi med zmeraj bolj togo, klasicistično stensko folijo in razgibanim, vedno bolj geometriziranim ali naturalističnim detajlom.

Ob koncu 18. in v začetku **19. stoletja** so podrli mestno obzidje in s tem omogočili mestu svobodnejši razvoj.

Kratkotrajna francoska okupacija v letih 1809 do 1813 je z zazelenitvami, parki in drevoredi močno vzpodbudila razvoj mesta in slovenske kulture. V arhitekturi prva polovica stoletja ni zapustila vidnejših sledov, le podoba mesta se je precej spremenila. Na mestu starega obzidja in obzidnih jarkov so uredili nove ulice, ob nekdanjih mestnih vratih pa nove trge. Ob Ljublanici so uredili nabrežne ulice in za boljšo povezavo

obeh bregov postavili namesto starih lesenih nove kamnite oziroma železne mostove. S tem je bila meja med nekdanjim notranjim in zunanjim mestom zbrisana.

Nastajanje **moderne Ljubljane** lahko postavimo v drugo polovico 19. stoletja, ko sledimo hitri širitvi iz starega srednjeveškega jedra in njegovih predmestij ob glavnih prometnih žilah navzven. Gradbeni razvoj mesta je urejal stavbni red za Kranjsko iz leta 1875. Mestnemu stavbnemu uradu je bila poverjena skrb za izvajanje njegovih določil in za izdelavo regulacijskih načrtov. K posodabljanju mesta so prispevali plinarna (1861), vodovod (1890), elektrarna (1897), splošni program kanalizacije (1898), električna cestna železnica (1901).

Odločilno spremembo v urbanističnem načrtovanju in izgradnji Ljubljane je pomenil potres leta 1895. Spodbudil je številne zamisli o novem središču. Ljubljanski občinski svet, najprej pod Grassellijevim in nato pod Hribarjevim vodstvom, je bil dejanski pobudnik in organizator obsežnega programa za pozidavo mesta. Poleg mestnega arhitekta Antona Wolfa sta nove urbanistične načrte prinesla dva najvidnejša urbanista: Camilo Sitte in Maks Fabiani. Prvi je v načrt vnesel idejo perspektivčnih cest, usmerjenih proti temeljnemu simbolu starega mesta. V starem delu Ljubljane ni predvidel nobenih sprememb, razen v sedanji Stritarjevi (prej Špitalski) ulici, ki naj bi se razširila,⁹ s čimer bi se od frančiškanskega mostu odprl pogled na Robbov vodnjak pred Mestno hišo. Drugi je še dosledneje spoštoval vrednote starega jedra in je novo središče načrtoval kot ponavljanje osnovnega motiva srednjeveškega mesta. Posebno pozornost je posvetil Gradu, predlagal ureditev same utrdbe in napravo primernih dohodov do nje od Čevljarskega mostu, Mestne hiše in Krekovega trga. Zavzel se je za ohranitev Ribjega trga, ki je nastal po potresu, ko so tu porušili eno izmed hiš. Urejeni trg naj bi se povezal z mostom preko Ljubljanice in nadaljeval z novo projektirano cesto mimo Kazine, uršulinskega vrtnega zidu do Prešernove ceste in dalje proti tivolskim parkom. Bregovi Ljubljance bi ostali nezazidani in naj se obdajo z arkadami. Sprejem Fabianijevega načrta v kompromisni varianti¹⁰ je vsaj v bistvenih potezah pomenil zmago modernih urbanističnih načel v Ljubljani, ko se je najsodobnejša arhitektura bogato oplajala s sodobno dunajsko secesijo. Ti načrti so

⁹ Ulica je z modernizacijo in razširitvijo ozke, vegaste Špitalske ulice v današnji obliki dejansko nastala po potresu.

¹⁰ Izvršil jo je mestni stavbinski urad, predvsem Jan Duffě.

pozneje odmevali tudi v projektih Jožeta Plečnika, ki je vizijo širjenja Ljubljane prav tako utemeljil na ideji o koncentrični rasti mesta. Njegova izvorna urbanistična zamisel pa je bila kultiviranje zanemarjenih predelov, ulic in trgov, idejno ozadje pa humanizacija, utemeljena na antičnih vzgledih.

Presenetljivo je dobršen del pročelij kljub novodobnim in zlasti popotresnim posegom preživel vse tegobe časa. Večjim predelavam so bili izpostavljeni predvsem pritlični deli fasad, ki so šele po zadnji vojni izgubile nekdanja lesena ohišja, še preden jih je spomeniška služba utegnila prav ovrednotiti in rešiti pred uničenjem.

Po prvi svetovni vojni si je mestna uprava zastavila nalogo ustvariti Ljubljano kot narodno prestolnico Slovencev. Arhitekt Jože Plečnik, glavni ustvarjalec tega časa, je z urbanističnimi ureditvami, javnimi stavbami in drobnimi prvinami vtisnil mestu izrazit pečat. Ob njem so v tridesetih letih soustvarjali podobo mesta tudi arhitekti, ki so zastopali tedaj modernejšo funkcionalistično smer in realizirali sodobne rešitve.

Kot samostojni oblikovalec urbanega prostora je Plečnik posegal v mestni prostor avtonomno in ni pomišljal rušiti nepotrebno, da bi realiziral svoje ideje. V tej zvezi je potrbeno omeniti nerealizirana projekta za rušenje obgrajske strani Mestnega trga in ureditev monumentalnega stopnišča na Grad ter projekt slovenskega parlamenta na Ljubljanskem gradu, kjer pa so realizirali le njegov projekt preureditve ostankov Šanc v sprehajalno ploščad. Urbanizem je razumel predvsem kot umetniško oblikovanje urbanega prostora in kot urejanje mreže ulic in trgov, organiziranih po nekem logičnem redu. Aktualni socialni in ekonomski problemi, za katere se je urbanistična stroka začela zanimati prav v obdobju med obema vojnama, ga niso zanimali.

Med obema vojnama se je Ljubljana iz provincialnega mesta spreminjala v pomembno nacionalno, kulturno, gospodarsko in upravno središče. Po drugi svetovni vojni sledimo hitremu razvoju vseh gospodarskih panog. Krepila se je vloga mesta kot kulturnega središča Slovenije. V starem mestnem jedru so potekali in še potekajo prenovitveni posegi, v čemer se odraža skrb za zgodovinsko identiteto mesta, ki postaja razvita in moderna prestolnica z bogato narodno in kulturno dediščino.

ARHITEKTURNI OBJEKTI po času nastanka

Ljubljanski grad

Grad je mestna konstanta in simbol, ki je dolga stoletja spremljal usodo mesta in njegove spremembe. Pozidan je bil na prazgodovinski, strateški lokaciji. V srednjem veku je imel predvsem utrdbeno funkcijo. Pozneje so ga uporabljali v različne namene. Že od začetka je bil le utrjeni pendant srednjeveškemu dvorcu - palaciju v naselbini. Njegove prvotne podobe niti po arheoloških raziskavah ne poznamo.

Današnji Grad je bil deloma prezidan deloma pa na novo zgrajen kot utrdba in deželnoknežji grad Friderika III. Habsburškega (1415-1493). Najstarejše grajsko jedro je iz tega obdobja, saj je tudi zasnova pozno-srednjeveška. Samo nekaj najstarejših grajskih sestavin - **kapela sv. Jurija, gotski peterokotni stolp** z vhodom visoko nad nekdanjim grajskim jarkom in nekoliko mlajši **gotški dostop** skozi obokano vežo na dvorišče s šilastoločnim vhodnim portalom - izvira iz časa poznega srednjega veka, večina ohranjenih stavb pa datira v čas po potresu leta 1511 oziroma v obdobje renesanse. Med njimi je najpomembnejši reprezentančni **zahodni trakt** z dvema dvoranama, na zunaj poudarjen z nizom konzolnih pomolov v nadstropju in znameniti **stolp piskačev**¹¹ vrh pobočja tik pod grajskim vznožjem, renesančni pa je tudi značilni grajski obod ali vsaj njegov večji del. V 16. stoletju so Grad utrjevali, utrjevalna dela so načrtovali predvsem italijanski arhitekti J. Spati in J. Decius iz Merana, Vintana iz Gorice in drugi. Leta 1544 si je tu uredil stanovanje kranjski deželni glavar. V drugi polovici 16. stoletja so v enotno utrdbo povezali grajsko poslopje, stolp Padav in meščansko bastijo na sedanjih Šancah. Med utrdbama na južni strani so nasuli **planoto Lipnik**, ki je bila od Gradu ločena z jarkom, čez katerega je vodil dvižni most v glavni vhodni stolp. Ob modernizaciji utrdb so zgradili tudi novo orožarno in več stanovanjskih prostorov. Vendar je Grad v 17. stoletju pričel izgubljati svojo utrdbeno in reprezentančno

¹¹ Ime je dobil po mestnih godcih, ki so se oglašali z njega vsak dan ob 11. uri in ob posebnih dogodkih; stal je nekoliko nižje od sedanjega razglednega stolpa.

funkcijo. Ob obzidnem plašču so prizidali nova stanovanjska in gospodarska poslopja, ki so ponekod segala tudi čez obzidje. Deželni vladar je leta 1742 naročil okrasitev kapele sv. Jurija z grbi deželnih glavarjev Kranjske. Obdobje baroka ni pustilo vidnejših sledov. Poznalo se je, da grajska stavba nima več prave funkcije, zato jo je dal v letih 1785-1786 cesar Jožef II. spremeniti v kaznilnico. V francoski dobi sta bila v grajskem poslopu francoska vojaška posadka in bolnišnica, v letih 1815 do 1895 pa s presledki državna kaznilnica. Za arhitekturni razvoj Gradu je bila pomembna le še nadzidava zahodnega grajskega vogala ob Jurijevi kapeli z **razglednim stolpičem** leta 1848.

Šance (obrambni nasip) na nasprotni strani hriba so bile sestavni del Gradu. V preteklosti je na njihovem mestu stala mestna bastija s stolpom Padav, ki je bil mestna last. Utrdbo so v 16. stoletju ponovno utrdili, a so jo ob napadu leta 1813 uničili Francozi. V letih 1939-1940 je arhitekt Jože Plečnik preuredil utrdbe na Šancah v sprehajališče. Po njegovih načrtih so pozneje uredili tudi sprehajalne poti na bližnjem Orlovem vrhu.

Neposredno kot »**castrum capitalis ... Laybach**« se prvič omenja v listini leta 1256; naslednja omemba ljubljanskega gradiščana Rudelina – »dominus Rudelinus (Rutilinus) castelanus de Leybaco« je v listini leta 1261. V povezavi z beneficijem Friderika III. in vpeljavo dnevne maše je leta 1489 omenjena poznogotska **kapela sv. Jurija** na Gradu, leta 1496 pa deželnoknežji **vicedomski stolp** Padav na Šancah.¹²

Razvoj stavbe ljubljanskega Gradu, nekdanje osrednje deželnoknežje postojanke na Kranjskem, je z arhivskimi dokumenti, zapisi in načrti zelo dobro dokumentiran vse od 16. stoletja dalje. Najstarejši viri o stavbnih posegih na grajskem tkivu segajo v zgodnje 16. stoletje, najstarejši fortifikacijski načrti grajske utrdbe pa so s konca 16. stoletja. Prvo mesto gre načrtu italijanskega stavbenika **Nicola Angielinija** iz leta 1586 (v Karlsruheju); na njem je Grad skupaj s Šancami umeščen v celovit sistem mestnega utrdbenega tkiva. Sledil mu je načrt z manj detajli italijanskega vojaškega inženirja **Giovannija Pieronija** iz leta 1639 v dveh variantah. Naslednji načrtovalec mestnih utrdb je bil **Martin Stier** z načrtom iz leta 1654 v več variantah. Sledilo mu je še nekaj arhitektov.

¹² Ivan Stopar, Grajske stavbe v osrednji Sloveniji - I. Gorenjska, Ljubljana, grad in dvorci, Ljubljana 1999, str. 71, 72.

Prve detajlirane posnetke Gradu zasledimo šele v načrtih 19. stoletja, potem pa si neprekinjeno sledijo vse v naš čas. Omogočajo vpogled na vsakokratno stanje grajskih stavb in njihovo funkcijo ter nakazujejo predvidene posege, ko se je moral Grad prilagajati novim nalogam in potrebam. Za raziskovalce predstavljajo neizčrpen vir, čeprav njihova vsebina še ni bila dokončno ovrednotena in izčrpana. Med najpomembnejše načrte tega sklopa sodijo načrti grajskega jedra deželnega stavbenika **Aloisa Schaffenratha** iz leta 1818 (v Albertini na Dunaju).¹³ Ta komplet načrtov sestavljajo vedutni pogled na Grad, tlorisi s spremnimi besedili in načrti nekaterih značilnih arhitekturnih detajlov.

Večji del ilustrativnega pregleda dogajanja, pozidav, prezidav in rušenj na Gradu v obdobju novega veka povzemam po registih Boža Otorepca.

- Kranjskemu vicedomu je kralj Ferdinand leta 1524 naročil gradnjo nove **orožarne**.
- **Veliko bastijo** so na Šancah pozidali leta 1543 in naslednje leto na starih temeljih še **stolp piskačev**.
- Leta 1551 so skušali dokončati gradnjo **druge bastije**, utrdili so obzidje v smeri proti mestu, medtem ko je zidovje blizu orožarne razpadlo.
- Nadvojvoda Karl je leta 1577 naročil deželnemu glavarju Herbertu Turjaškemu, naj poruši **utrdbo** (Bollwerk) proti mestu in jo po načrtih stavbnega mojstra Vintana iz Gorice nadomesti z zidano.
- Leta 1583 je nadvojvoda Karl naročil vicedomu, naj obnovi in opremi kapelo, slednji pa je pri mojstru Martinu naročil načrte in predračun.
- V letih 1607 in 1611 so bila na Gradu popravila, o njih je poročal stavbenik Giovanni Domenico oz. Zuan de Donino.
- Zaradi obiska cesarja Leopolda so Grad leta 1660 zopet obnavljali¹⁴ in po vicedomskem poročilu leta 1680 ponovno.

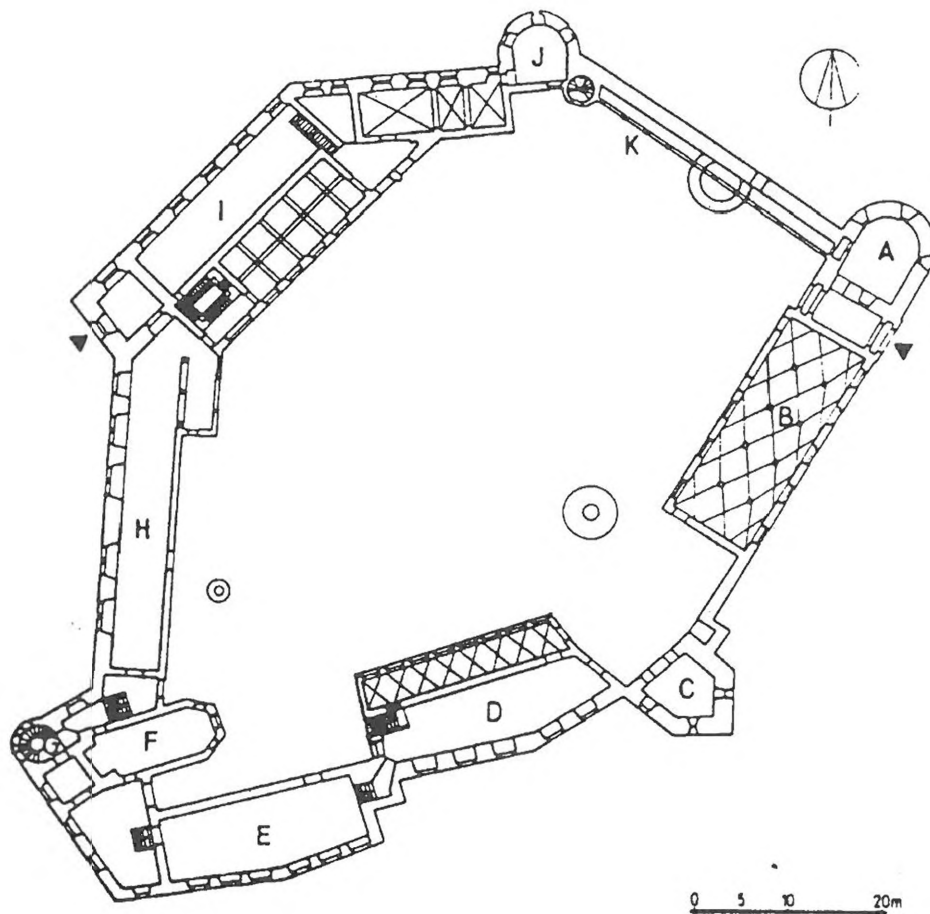
¹³ Ivan Stopar, Grajske stavbe v osrednji Sloveniji - I. Gorenjska, Ljubljana, grad in dvorci, Ljubljana 1999, str. 83.

¹⁴ Pred letom 1665 so povišali grajsko kapelo, jo obokali, razčlenili s pilastri in opremili s še eno emporo, povišali so tudi stara gotska okna in jih preoblikovali v slogu retardirane gotike.

- Leta 1730 je deželni glavar poročal cesarju, da brez življenjske nevarnosti na gradu ne more stanovati niti gradiščan, zapori pa so povsem neuporabni.
- Ponovno so popravljali leta 1744 in nastanili vojne ujetnike.
- Od leta 1747 je Grad spadal pod mestno bankalno upravo.
- Dvajset let pozneje je stavbenik Candido Zuliani pripravil pregled stroškov za popravila in potem za njim mestni stavbenik Leopold Haffner leta 1780.
- Cesar Jožef II. je v letih 1785 in 1786 spremenil Grad v kaznilnico, dotlej pa je bil v njem nastanjen regiment grofa Thurna, ki se ni hotel izseliti.
- Leta 1793 je stavbenik Joseph Schemerl podrl na Gradu odvečno zidovje.
- Francozi so Grad prvič zavzeli leta 1797, nato drugič leta 1809 in ga obdržali do umika iz Ilirskih provinc leta 1813. Medtem so ga uporabljali za vojašnico in smodnišnico. Pred odhodom so ga obstreljevali z Golovca ter demolirali obrambne naprave in šance.
- Leta 1813 so Francozi podrli stolp piskačev. Namesto njega so dve leti pozneje v zahodnem traktu postavili **lesen urni in signalizacijski stolpič** s stanovanjem za čuvaja.
- Na mestu lesenega urnega stolpiča so leta 1848 dokončali zidavo **razglednega stolpa**.
- Konec aprila 1849 so preselili jetnike v mesto, opustili kaznilnico, Grad pa spet spremenili v vojašnico.
- Grad je znova postal kaznilnica leta 1868 vse do potresa leta 1895.
- Leta 1905, v času županovanja Ivana Hribarja, ga je od države odkupila mestna občina z namenom, da bi ga preuredila za kulturne namene. Vendar je to preprečila stanovanjska stiska, tako da so Grad spremenili v stanovanjsko kasarno.
- V začetku prve svetovne vojne so tu zaprli sumljive politične posameznike, zlasti »jugoslovanarje«, potem pa italijanske vojne ujetnike.

Grajski tloris

Ljubljanski grad oblikuje skupek stanovanjskih in gospodarskih poslopij. Z notranje strani so prislonjena k poligonalno zasnovanemu in s stolpi okrepjenemu obzidju. V stoletjih razvoja so izoblikovala svojo značilno fiziognomijo.

Grajski
tloris.
Priredil
I. Gričar.

A - Severozahodni stolp

Sega v višino dveh etaž in je polkrožno sklenjen. Pod napuščem ga obdaja opečni konzolni venec. Pritličje je poudarjeno s širokimi, sekundarno vstavljenimi topovskimi strelnicami. Novejša okna nadstropja so umeščena med ozke in visoke strelne line. V pritličju ob vhodni veži je manjši gotski portal in vodi na grajsko dvorišče. Večji gotski portal v veži je sedaj zazidan. Stolp je sedaj dostopen le skozi vhod z razgledne galerije vrh veznega trakta K. V obdobju prve povojne prenove je bila notranjost stolpa v pritličju in nadstropju dekorirana s sgraffiti Marija Preglja in Borisa Kobeta. Naslanjajo se na izročilo narodnih pesmi.

B - Vzhodni trakt

Je direktno prislonej na obzidje. Pritličje dvonadstropne stavbe je poudarjeno s širokimi, polkrožno sklenjenimi predrtinami. V prvem nadstropju so poznogotske oz. renesančne strelnice. Drugo nadstropje ima velika pravokotna okna s segmentnimi prekladami brez kamnitih okvirov. Veža na desni strani trakta je novejši vezni člen med njim in stolpom A. Vodi na grajsko dvorišče in je sedanji glavni vhod. Na zidanem mostovžu med obema objektoma sta bili ob oknu polkrožno sklenjeni niši, nekdanje opremljeni s plastikama. Kletni del in prvo nadstropje vzhodnega trakta je preurejeno v restavracijo in poročno dvorano na vrhu. Vezni zid med traktom B in peterokotnim stolpom C povezuje obzidje. Nanj je nameščen rekonstruirani povezovalni obrambni hodnik.

C - Vhodni stolp

Varoval je stari, prek širokega obrambnega jarka in po mostovžu speljani vhod v grad. V obzidje je pripet z zunanje strani. Sezidan je na pravokotni talni ploskvi in sega v višino štirih etaž. V pritličju dvoriščne strani vodi vanj šilastoločen gotski portal s široko posnetimi robovi. Podoben, a manjši portal vodi vanj z obrambnega hodnika v nadstropju. Na zunanji strani sta poznogotski, polkrožno sklenjeni portal z utorom in vratca za dvizni most. Pod njima je odprtina niše, nekdanje volčje jame z ležiščem za naslon spuščene dviznega mostu. Zidni plašč stolpa ima še več gotških predrtin. Notranjščina stolpa je bila leta 1990 sodobno urejena.

D - Trakt

Je enonadstropna stavba. Z dvoriščne strani se nanjo prislanja sekundarno prizidani del z arkadnim hodnikom v pritličju. V prerezu kvadratni stebri opirajo osem odprtih arkadnih lokov. Hodnik je križno obokan, na njegovi notranji strani so tri pravokotna okna s posnetimi robovi na ajdovo zrno in utori za lopute. Na ožji severni strani je ohranjen prvotni polkrožno usločeni gotski portal.

E - Trakt

Je vpjet v srednjeveško obzidje. Enonadstropna stavba na južni strani je v pritličju sekundarno opečno obokana. Na zunanjščini je nekaj manjših okenskih prebojev in starejših poznogotskih strelnic, v pritličju pa gotski portal brez posnetega roba in s pravokotnim utorom za vratnice.

F - Grajska kapela

Kapela sv. Jurija iz leta 1489 je v jedru poznogotska, z enotno zasnovanim pravokotnim prostorom in tristranim oltarnim zaključkom. Spočetka je bila nižja, opremljena z ravnim stropom in gotsko emporo. Njeno prvotno višino nakazuje večni zidec na zunanjščini. Povišali in obokali so jo pred letom 1665; obenem so jo opremili še z eno emporo, povišali stara gotska okna in jih preoblikovali v slogu zakasnjene gotike. Sredi 18. stoletja so jo poslikali z grbi kranjskih deželnih glavarjev. V kapeli so odkrili in prezentirali ostanke gotske poslikave.

G - Razgledni stolp

Stolp z uro sodi med najmlajše grajske sestavine. Pozidali so ga v letih 1847/1848 in je nadomestil podrti stolp piskačev med zahodno steno kapele in obzidjem, tik zaobljenega grajskega vogala. Med zadnjo prenovu so ga povišali in mu povsem preuredili notranjost, na vrhu pa ohranili značilno krono z dekorativnimi cinami.

H - Palacij

Sodi med najstarejše in najzanimivejše sestavine grajskega tkiva. Dvonadstropna zunanjščina je poudarjena s štirimi, na profilirane konzole oprtimi gotsko-renesančnimi pomoli z gotsko profiliranimi in zakriženimi okni na čelnih stranicah. Na dvoriščni strani gornjega dela palacija je bila sprva domnevno lesena konstrukcija; stene so šele kasneje izzidali, kar dokazuje značilno srednjeveško predalčno gradnjo tudi pri nas. Svečana dvorana v nadstropju je bila nekdaj opažena in poslikana.

I - Kazemate

So dvonadstropna stavba oziroma severozahodni trakt z dostopom v grad skozi dolg in morda že spočetka obokan hodnik. V pritličju ožje čelne strani je ohranjen polkrožno sklenjeni poznogotski portal s pravokotnim utorom za dvižni most. Na stenah hodnika so ostanki zgodnjerenesančne grbovne poslikave s fragmentarno ohranjenimi spremnimi besedili v latinskih verzalkah, izvedene v fresko tehniki. Na dvoriščni strani je vzporeden in domnevno prizidan objekt z oboki v pritličju.

J - Renesančni okrogli stolp

Prvotno je bil del obzidnega sistema in ima nalogo varovanja dostopa iz severnega predgradja na notranje grajsko dvorišče. Na zunanjščini ga tik pod vrhom poudarjata dva, na kamnitne konzole oprta pomola. Polzaste stopnice ob stolpu, urejene v letih 1951/1952, vodijo na razgledno galerijo.

K - Razgledna galerija

Po načrtih arhitekta Borisa Kobeta je bila dokončno urejena v letih 1951/1952.

- Po letu 1918 so grad spet uporabili za stanovanja. Medtem pa je že nastajal načrt arhitekta Jožeta Plečnika, da bi ga spremenili v slovensko akropolo.¹⁵
- Pred drugo svetovno vojno so obokali prehod med vzhodnim traktom in mogočnim severovzhodnim vogalnim stolpom, ki drži na grajsko dvorišče. Tik pred začetkom vojne so porušili t.i. kaznilniški trakt na grajskem dvorišču, hkrati pa so po načrtih arhitekta Milana Severja obnovili severni trakt, razgledišče med obema stolpoma.
- Med letoma 1963 in 1964 so izselili z utrdbе vseh dvestodevetnajst prebivalcev in nato pričeli s sistematičnimi sanacijskimi deli. Po načrtih arhitekta Borisa Kobeta so obnovili in preuredili severovzhodni stolp ter v funkcionalno celoto uredili in povezali tudi ves severni del utrdbе. Prva dela so bila opravljena šele konec sedemdesetih let.
- Na ploščadi so leta 1974 namestili bronasti spomenik kmečkih uporov,¹⁶ delo kiparja Stojana Batiča.
- Razgledni stolp so leta 1982 obnovili in povišali. Naslednja etapa prenovitvenih del se je zavlekla v pozna osemdeseta leta in v naslednjem deceniju še niso končana.

Ljubljanski grad je še del 20. stoletja predstavljal celoto stanovanjskih in gospodarskih poslopij, ki so z notranje strani prislonjena k poligonalno zasnovanemu in s stolpi okrepljenemu obzidju. Svoj značilen videz je izoblikoval v stoletjih razvoja.

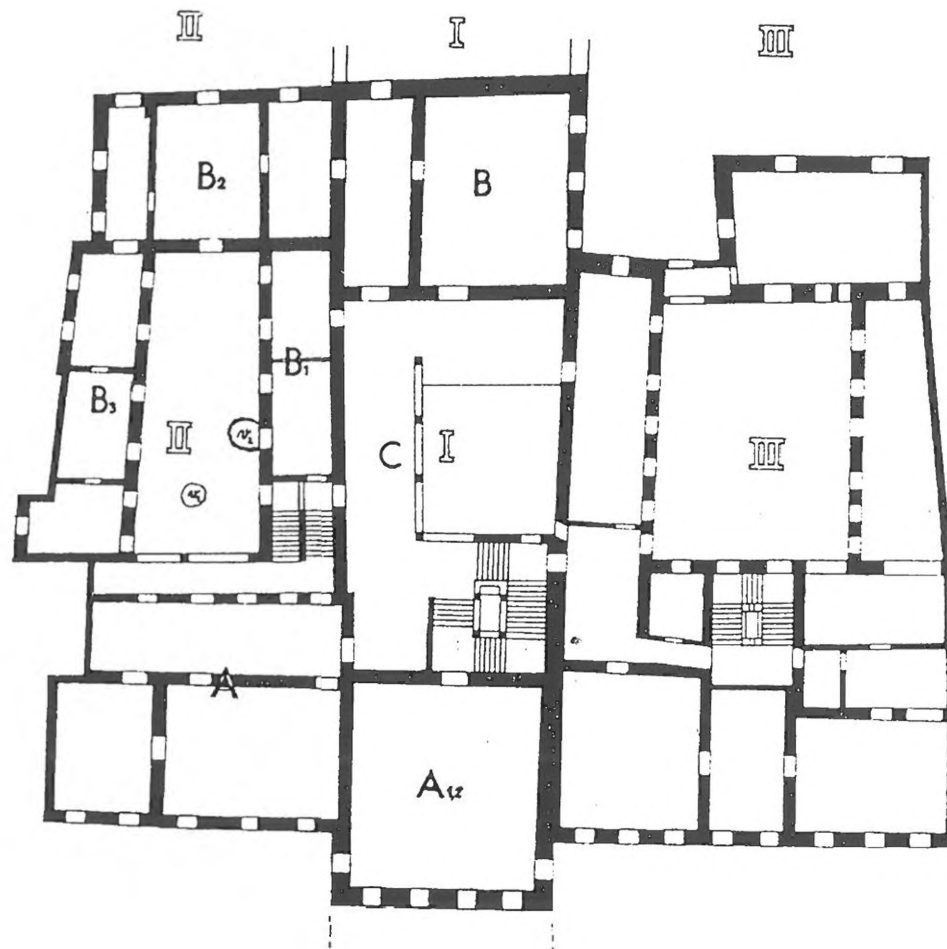
Mestna hiša - Rotovž - Magistrat

Zaradi inkvizicijskega postopka, utesnjenosti prostora na Komunu in želje po uglednejšem rotovžu so stavbo Komuna spremenili v zapore (Trančo). Novi, poznogotski **Rotovž - Mestno hišo** (*Mestni trg 1*) so zgradili leta

¹⁵ Vse iz nedatirane in nepaginirane interne publikacije o ljubljanskem gradu Zavoda za spomeniško varstvo Ljubljana, Biroja za obnovo ljubljanskega gradu.

¹⁶ V grajskih ječah so sedeli tako kmečki puntarji, ujeti Turki kot protestanti in drugi.

**Shematični tloris drugega
nadstropja sedanjega Magistrata**
(izpuščene so nekatere poznejše
prezidave)

I Osrednja rotovška zgradba - srednji trakt

A1 - Stavbišče Rotovža leta iz 1484.

A2 - Stavbišče nove gradnje iz leta 1718, v notranjščini predelane leta 1898. V stavbi A je bila posvetovalnica mestnega sveta; sedaj sejna dvorana. Med letoma 1718 do 1898 je bila stavba A tudi v notranjosti dvonadstropna.

B - Rotovška zgradba pod Gradom, postavljena v kamnolom leta 1548 ali malo pozneje. V prvem nadstropju je bil desni - veliki prostor dvorana občine meščanov, levi - ožji prostor prvotna registratura, od začetka 19. stoletja dalje zapori in delno stanovanja.

C - Arkadno dvorišče Rotovža z odprtimi hodniki iz okoli leta 1600 ali malo pozneje, nadzidano za eno nadstropje leta 1718.

II Čavljeva hiša z dvoriščno zgradbo - levi trakt

A - Prvotna Čavljeva hiša, prezidana v več etapah, kupljena k Rotovžu leta 1649. Tretje nadstropje je bilo nadzidano v prvi polovici 19. stoletja.

B - Dvoriščna zgradba, pričeta okrog leta 1660. V prvem nadstropju trakta B2 je bila v 18. stoletju prva stalna gledališka dvorana v Ljubljani, v drugem nadstropju pozneje glavna arhivska dvorana. Trakt B1 je služil predvsem za administrativne namene. Trakt B3 je bil predvsem stanovanjski. Prvo nadstropje traktov B2 in B3 je bilo v 19. stoletju predelano za odgonske zapore.

v1 - klesan okrogel vodnjak

v2 - grobo klesan starejši vodnjak

III Dolničarjeva ali Galetova hiša, kupljena k Rotovžu leta 1891

1484 na sedanjem mestu osrednje magistratne stavbe, na stavbišču vsaj dveh prejšnjih meščanskih hiš. Pročelje na dveh slopih oziroma z eno ločno odprtino je bilo od današnjega bolj pomaknjeno na trg. Kot prejšnji Komun je imel odprto lopo za zborovanje meščanske skupnosti v pritličju in zborovalnico mestnega sveta v prvem, edinem nadstropju, ter morda še večji odprt hodnik proti grajskemu hribu. V vogalih nadstropja sta bila vpeta kipa Adama in Eve,¹⁷ ki ju štejemo med prve realistične akte v evropski umetnosti in sta pomembna spomenika v razvoju slovenskega kiparstva. Domnevno pripadata domačemu kiparju Janezu Lipcu in tudi datirata v leto 1484. Posvetovalnica in fasade so nosile bogato slikarsko dekoracijo. Po opisu iz leta 1679/1680¹⁸ je bilo na fasadi naslikanih dvanajst sibil in Pravica na prestolu s spremljevalci med dvema oknoma. Poleg je bilo še dvoje historičnih podob, ki sta ponazarjali pravičnost. Na drugi strani so bile alegorije štirih krščanskih kreposti. V rotovški posvetovalnici - dvorani sta bili podobi Poslednje sodbe in Panorame Ljubljane. Pred stavbo sta stala sramotilni steber - pranger in železna sramotilna kletka. Strešni stolpič je imel rotovž verjetno že spočetka. Od poznogotske stavbe so ohranjeni le stranski zidovi.

Najstarejši del rotovške zgradbe je sedanji magistratni, srednji trakt pod Gradom, ki je nastal sredi 16. stoletja. Po Sergiju Vilfanu je potrebno imeti za začetek njegove gradnje letnico 1548. Zidan je iz lomljenca na mestu, kjer so za poznogotskim rotovžem kopali kamen in ga kot gradbeni material uporabljali pri gradnji. V pritličju so bili kletni prostori, prvotno verjetno namenjeni mestnemu merosodstvu, pozneje pa so jih adaptirali v vinske kleti. Med drugim so ohranjena originalna vrata in osrednji steber.¹⁹ Velika dvorana v prvem nadstropju je bila namenjena skupščini meščanov, ko je prenehala z zborovanji na prostem oziroma v odprti lopi; imela je lesen strop na konzolah in okna samo v zidu proti Gradu. V manjšem prostoru ob njej so leta 1620 na-

¹⁷ Po Mačkovih prezidavah sta bila premeščena v dve dvorišni niši, sedaj sta v Mestnem muzeju Ljubljana.

¹⁸ Gre za rokopis, domnevno Janeza Gregorja Dolničarja, kronista ljubljanskega mesta in soustanovitelja akademije operozov, ki ga hrani semeniška knjižnica v Ljubljani. Njegov oče Janez Krstnik Dolničar je bil v času nastanka rokopisa ljubljanski župan, sin pa je bil lahko poučen o zamislih za nov rotovž. V tem rokopisu z risbami je poleg opisa srednjeveškega rotovža še zanimivejši idejni projekt nerealizirane nove zgradbe. Skratka, zanimiv dokument o starem rotovžu in o baročnih arhitekonskih konceptih reprezentančne upravne zgradbe.

¹⁹ Historiat dr. Sergija Vilfana za Zavod za ureditev stare Ljubljane, 1960 (ZAL, MLO Ljubljana).

mestili mestno registraturo.²⁰ Dvorana v drugem nadstropju je ostala nedokončana in domnevno že spočetka namenjena skladiščem, deloma za mestne gradnje in nekaj časa kot mestna kašča. Skladišča so v 18. stoletju prezidali v pisarniške prostore in sem ob koncu stoletja prenesli registraturo.²¹ Kletne prostore so oddajali v najem ali pa jih namenili za gasilsko skladišče oziroma za vinske kleti mestnih funkcionarjev. V začetku 19. stoletja so nekdanjo dvorano občine predelali v zapore in v stanovanje jetniškega paznika oziroma hišnika.

Zadnji trakt, prislonjen na pobočje, je bil postavljen v kamnolom in prvotno ni bil sklenjen s pobočjem Gradu; nanj so ga z nasipi in prizidki povezali v 18. in 19. stoletju, potem pa je bila ta zveza zopet prekinjena.

Nastanek dvorišča z arkadami oziroma najodličnejše grajenih baročnih arkad v mestu, ki vežejo osrednjo pročelno zgradbo z zgradbo pod Gradom, ni povsem določen. Vsekakor so starejše od pročelne stavbe Gregorja Mačka ter jih tako v pritličju kot v prvem nadstropju lahko datiramo v bližino leta 1600 ali pa vsaj v 17. stoletje; Nace Šumi domneva, da so stale že v drugi polovici 17. stoletja in da so jih pričeli obnavljati še pred Mačkovim projektom izdelave načrta in zidave novega dela stavbe.²² Pritlične so se naslonile na nespremenjeno stavbo pod Gradom z osrednjim portalom in dvema kletnima oknom. Zazidava teh odprtín je novejša in neumestna ter jemlje dvorišču globino. Sgraffiti so verjetno sočasni.²³

16. stoletje

Vogalna hiša (*Študentovska ulica 1, Ciril-Metodov trg 2*) je renesančne zasnove in primer meščanske arhitekture 16. stoletja. Gre za stavbo brez dvorišča, ki je s sosednjo hišo združena v razčlenjen plastični blok. Njena zamaknjena fasada izpričuje, da so bila v hišo vpeta Frančiškanska mestna vrata. Portal, ta drobní člen

²⁰ Prav tam.

²¹ Prav tam.

²² Prav tam; Nace Šumi, Gregor Maček, Ljubljanski baročni arhitekt, Ljubljana 1958, str. 14.

²³ Tako domneva Sergij Vilfan.

zunanje podobe, je meščanska hiša povzela po cerkveni arhitekturi.²⁴ Poleg oblikovanja stavbne mase sta kljub kasnejšim prezidavam v nadrobnostih pričevalna predvsem renesančna utrdbeni elementa - poševno pritličje in konzolni pomol. Ta lahko nastopa samo pri vogalnih stavbah na križiščih trgov ali ulic.

Hiša Volbenka Poscha / Polža (*Ribji trg 2*) z letnico 1528 na vzdani plošči nad vrati je najstarejša neposredno datirana stavba v Ljubljani. Napis na heraldični plošči²⁵ pove, da je bila takrat hiša v lasti tega plemenitenega meščana, uglednega trgovca in ljubljanskega župana, grb pa simbolično ponazarja njegovo ime in stan. Med obema vojnama je bila v njej gostilna Pri zlati ribici.

V meščanskem stavbarstvu je v nekaterih primerih opaziti močnejšo posvojitev modernega italijanskega jezika, ki se pri nas vendarle odločilneje uveljavlja v zunanji podobi, medtem ko je domača smer močno odločilna posebej v interieru. Tako je leta 1548²⁶ zidana **obgrajska stavba Rotovža** v pritlični dvorani, namenjeni za skladišče, po nekaterih formah (polkrožni portal s porezanim robom) sicer še tradicionalna, medtem ko se osrednji sklop, ki nosi obok, že bliža italijanskemu stebri; popolnoma novodobni pa so na oproge deljeni križasti oboki. Kamnoseško delo so naročili pri loškem mojstru.²⁷

Večji del podgrajskega **sklopa hiš Ciril-Metodovega trga** pripada 16. stoletju, na kar navajajo podatki o prvih lastnikih oziroma stanovalcih po Fabjančiču. Izjema so kanoniške hiše od hišne številke 6 do 9, kjer ni tako zgodnjih podatkov. Delno so bile barokizirane v naslednjih dveh stoletjih. Te duhovniške hiše vzhodnega dela trga so povečini dvonadstropne in triosne, imajo majhna dvorišča in lepe vrtove na grajskem pobočju. Posebno pozornost vzbuja hiša s številko 13. Ponaša se z bogato poznorenesančno oziroma zgodnjebaročno poslikavo, izpod katere se kaže ostanek pisane, v diagonalo postavljene poznogotske šahovnice. To je edini ohranjeni dokument o barvitosti fasad v srednjeveški Ljubljani. Meščanske hiše bliže Mestnega trga so prav tako tri - ali največ štiriosne in večinoma za nadstropje višje od duhovniških. V tem predelu velja omeniti vsaj

²⁴ Nace Šumi, Arhitektura XVI. stoletja na Slovenskem, Ljubljana 1966, str. 49.

²⁵ Original je v Narodnem muzeju Slovenije.

²⁶ Sergij Vilfan, Zgodovina ljubljanske mestne hiše, Ljubljana 1958, str. 27-31.

²⁷ Nace Šumi, Arhitektura XVI. stoletja na Slovenskem, Ljubljana 1966, str. 117.

dve stari, imenitni gostilni: Pri Sokolu in Pri Kolovratu. Druga s hišno številko 14 je ena najstarejših ljubljanskih gostiln, kjer so se vedno radi zbirali kulturniki. V te krčme so Ljubljančani radi zahajali, nekako v zaščiti pa so bile kljub grožnjam tudi pri mestnem magistratu.

17. stoletje

Sedemnajsto stoletje je čas, ki ga moremo vrednotiti posebej kot učno dobo domačih oblikovalcev ob zgledih, ki so jih postavili tuji, predvsem italijanski mojstri (ti zadnji niso prišli prostovoljno, izpolnjevali so želje naših naročnikov). V prvi polovici stoletja se je na stanovanjskih objektih začela naglašati vhodna stranica kot zametek fasade. Okoli leta 1630 so se na njej pojavili italijanski pilastri in drugi drobni elementi fasadne členitve. V naslednji etapi se je v profani vrsti uveljavila moč vodilne osi; arhitektura se je sama preizkusila v plastični okrepitvi lupine, kar sicer bolj velja za cerkveno arhitekturo.

Ljubljana je bila največji, a ne edini pobudnik nove arhitekture pri nas. Arhitektura tega stoletja je ustvarila temeljne vzorce, na katere se je navezala stavbarska umetnost naslednja stoletja, pripravila pa je tudi sožitje različnih likovnih zvrsti. Ustrezna stilna oznaka za arhitekturo 17. stoletja je njen razvoj od pozne renesanse, manirizma v barok ali tudi klasicistični barok.²⁸

Štirinadstropna **Souvanova hiša (Mestni trg 24)** je bila zgrajena ob koncu 17. stoletja na prostoru dveh starejših hiš. Prezidali so jo ob koncu 18. stoletja.

V veži Mestne hiše stoji **Herkulov kip** s Herkulovega vodnjaka,²⁹ ki je v 17. stoletju stal pred Stiškim dvorcem. Vodnjak je v letih 1655-1656 izdelal **Gašpar Dolmesinger**. Isti kipar je tudi avtor Neptunovega vodnjaka, ki je nekdanj stal pred Mestno hišo.³⁰ Herkula so kasneje posadili na podstavek z delfini. Grški heroj,

²⁸ Nace Šumi, Arhitektura XVII. stoletja na Slovenskem, Ljubljana 1969, str. 161.

²⁹ Presahnjeni vodnjak so leta 1755 razdrli in Herkula odnesli v park Erbergovega dvorca na Dolu, od tam pa v muzej in nato na dvorišče Magistrata.

³⁰ Sedaj je na dvorišču Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

ki je s kijem ubil rečnega boga Ahelaja, in junak z ladje Argo naj bi bil hkrati prispodoba krščanske zmage nad Turki.

18. stoletje

V umetnostnem pogledu je Ljubljana 18. stoletja doživela svoj baročni vrhunec, saj kvalitetne stvaritve opravičujejo vzdevek »*ljubljski barok*«. Po arhitekturnem snovanju v mestu so se uveljavili poleg Gregorja Mačka in Matije Perskega še Candido Zulliani, Lovrenc Prager, Leopold Hofer, Gabriel Gruber in manj Johann Georg Schmidt, med kamnoseki in kiparji poleg Francesca Robbe še Luka Mislej in Franc Rottman ter med slikarji Valentin Metzinger, Franc Jelovšek, Fortunat Bergant in Anton Cebej.

Narcisov vodnjak v arkadnem hodniku jugovzhodnega vogala dvorišča Mestne hiše³¹ je zgodnje delo **Francesca Robbe**. Mladi Narcis, sin rečnega boga Kefisa, se je ob pogledu na svoj obraz, ki se je zrcalil na vodni gladini, zaljubil sam vase. Njegovo najbolj znano delo **Vodnjak treh kranjskih rek** (Save, Krke in Ljubljanice) stoji na Mestnem trgu³² oziroma na njegovem stičišču z dvema ulicama. Simbolizirajo ga figure treh razgibanih, krepkih mož - tritonov z vrči v rokah in delfini ob vznožju, postavljenih ob tristrani obelisk. Vodni bazen ima obliko trilistne školjke s kotnimi izrastki. Ena najodličnejših baročnih umetnin v mestu je nastala v letih 1743-1751 po vzoru Vodnjaka celin Gianlorenza Berninija v Rimu.

Leta 1717 so stavbo poznogotskega Rotovža - **Mestne hiše** (*Mestni trg 1*) v celoti podrli in pričeli z novo gradnjo. Vzrok za ta poseg je bilo poročilo župana, da je mestna hiša v zelo slabem stanju in smrtno nevarna. Sklenili so jo popraviti in zgraditi nov pročelni trakt. Prvi načrt za stavbo je napravil Carlo Martinuzzi in bil za trud tudi poplačan, vendar so ga med gradnjo odslovili.³³ Potem je naročilo za obnovitev Rotovža - Mestne

³¹ Kupljen na gradu Bokalce in sem prestavljen ob adaptacijah v dvajsetih letih 20. stoletja, tako Sergij Vilfan v Historiatu za Zavod za ureditev stare Ljubljane, 1960 (ZAL, MLO Ljubljana).

³² Pred njim je na tem mestu stal Neptunov vodnjak.

³³ Zaradi polžastih stopnic ga je mestni svet zavrnil.

hiše, verjetno so mu botrovali operozi, prevzel domačin **Gregor Maček**, rojen na Studencu pri Ljubljani. Pri tem niso porušili dotedanjih arkad na dvorišču, kakor tudi ne stavbe pod Gradom, temveč napravili novo povezavo po arkadah v drugem nadstropju. Dvonadstropno pročelje, sloneče na štirih slopih, se je nekoliko umaknilo s trga.

Delo Gregorja Mačka, začetnika ljubljanske »šole«³⁴ in mojstra izjemnega italijanskega prijema, v letih 1717-1718 predstavlja sintezo tradicije udomačene arhitekture 17. stoletja, lokalnih stavbnih šol ljubljanskega zaledja in umetnosti Italijanov, pri čemer je mogoče opaziti že jasen naslon na principe avstrijske baročne arhitekture. Ne gre za import tujih sestavin, ampak za samostojno formulacijo form. Mojster pa je vendarle moral poznati iz Vicenze znane oblike oken s pergolami, zelo blizu je palladijevski motiv balkonske partije, na italijanski sever spominja tudi monumentalni, s prstani grajen portal. Stavba je pomembna predvsem po svoji masivni fasadi, ki je izredno kvaliteten in prepričljiv dokument zrelega baročnega sloga. Prinesla je izrazit baročni ritem, česar ni opaziti na nobeni italijanski arhitekturi te dobe v mestu. Prvič je bilo jasno izoblikovano prvo nadstropje, katerega okna so podaljšana z motivom plastičnih, a slepih balustrad. Vertikalna os je dobila plastičen poudarek v palladijevskem balkonu. Motiv odprte fasadne lope je Maček prevzel od starega Rotovža, tradicija pa je narekovala tudi postavitev lahkotnega peterokotnega stolpiča. Kompozicija celote je tipično baročna: masivno in strogo razčlenjeno fasado omehča njej podrejeni stolpič z razgibano čebulasto streho, podobno oni na križevniški cerkvi. Arkadno dvorišče, opremljeno s sgrafitno dekoracijo, ne predstavlja novosti v arhitekturi Ljubljane, saj je le nadaljevanje tradicije prejšnjega stoletja in je bilo, kot kaže, predvideno v stavbnem programu že pred Gregorjem Mačkom. Mojster je verjetno izvedel tudi stopnišče, kjer se značilno mešajo stenski in stebni elementi, pač karakteristično za čas, ko plastični stebri izgubljajo v vodilni smeri izključno pravico. Za obe dvorani, pokriti sta bili z zrcalnim obokom, ni mogoče reči nič določenega, saj ne poznamo detajlne razčlenbe.

Obenem s propadanjem starih sistemov mestne avtonomije in njenih organov je v dobi absolutizma propadal

³⁴ Ta je izvedla sintezo različnih sestavin na novih načelih in odprla gibanju pot.

tudi Rotovž. Podrejali so ga tekočim funkcionalnim potrebam in ga zato večkrat prezidavali. Pri teh prezidavah po letu 1788 sta največ trpeli dvorana skupščine meščanov in gledališka dvorana, pa tudi stebrišča in arkade, iz katerih so s postavljanjem zidov napravili večinoma vlažne sobe. Odstranili so tudi balkon, ki je bil postavljen nazaj šele v secesijski dobi. Z uveljavitvijo kazenskega zakona leta 1803 so v naslednjih letih vse dvoriščne prostore prvega nadstropja prezidali v zapore.

Leva stavba Rotovža, nekoč **Čavljeva hiša (Mestni trg 27)**, danes domuje v njej **Zgodovinski arhiv Ljubljana**,³⁵ je nastala z združitvijo verjetno dveh meščanskih hiš. Od privatnih lastnikov jo je mestna uprava kupila leta 1649. Tedaj je obsegala le srednji pročelni trakt v dveh nadstropjih. Preživela je več gradbenih faz, ena od teh je bila ugotovljena po ostankih temeljev na sedanji trafo postaji, a še ta najbrž ni prvotna. Pročelna stavba vsebuje elemente različnih stavbnih faz, nekako od sredine 16. stoletja dalje. Nekaj časa je služila za stanovanja, pozneje za službena stanovanja in šele v novejšem času za pisarne. Fasada je ohranila svoje historično lice, le prilagoditev pritličnega pasu potrebam trgovin in pozneje predelava za poslovne prostore ni prvotna. Vidna je poznejša nadzidava tretjega nadstropja. Od starejših stavbnih elementov so zanimivi oboki v pritličju, zidani s peščencem, starejši kamniti okviri vrat in arkadni hodniki s stebriščem v vsakem nadstropju. Adaptacije so se prilagajale novim potrebam.

Sedanji dvoriščni trakti Čavljeve hiše so nastali šele po nakupu mestne uprave in so se večjidel razvijali kot prizidave k osrednji stavbi Rotovža. Čeprav kažejo stebri v pritličju enotno obliko, prizidave na dvorišču niso bile istočasne in so najbrž obsegale več nerazločljivih etap. Osnova sega v čas okoli leta 1660. Dvorišče je bilo prostorsko in arhitektonsko zaključeno z notranjimi fasadami, ki pa so bile pozneje popolnoma razvrednotene z raznimi prizidki, mostovži, zunanji stopnicami in drugimi elementi. Odstranile so jih adaptacije in restavracije v letih 1925, 1928 do 1931 in v petdesetih letih.

Glede namembnosti so bili s to stavbo spočetka v zadregi. Njen glavni del je bil dolgo sploh nedozidan. Ožji jugozahodni trakt ob osrednji stavbi Rotovža so kmalu uporabili za upravne namene. Jugozahodni trakt pod

³⁵ Drugo nadstropje je županovo.

Gradom je v 18. stoletju dobil svojo glavno funkcijo kot gledališka stavba. Jezuiti, ki so gledališče radi gojili, so v prvem nadstropju³⁶ za potujoče gledališke skupine v začetku stoletja in leta 1736 uredili v ta namen adaptirano gledališko dvorano z ravnim, lesenim stropom. Ob tej priložnosti je nastal tudi Bombassijev portal pri sedanjem prehodu na Grad. Z ustanovitvijo stanovskega gledališča je rotovsko gledališče od leta 1765 zgubljalo pomen. Vendar je dvorana še nekaj desetletij služila za družabne prireditve in predavanja. Leta 1760/1761 jo je poslikal naš baročni slikar **Anton Cebej**. Pozneje je bila vandalsko prezidana, freske pa skoraj uničene. Severozahodni trakt je morda še nekaj časa celo pripadal sosednjemu mestnemu hotelu Pri divjem možu. Povezan je bil z dvoriščem Čavljjeve hiše, saj je povezava razločno spoznavna, a sedaj zazidana.

Stopnišče je po vsem videzu nastalo neodvisno od dozidav na dvorišču in ni povsem jasno, ali je starejše od njih ali nekoliko mlajše. Vsekakor naj bi nastalo vsaj pred letom 1680. V pritličju med stopniščem in zunanjim prostorom pod stebri je odkrit lok, ki dopušča domnevo, da je šlo prvotno za povezan prostor z glavnim poslopjem Rotovža.

Pritlični stebri oziroma slopi so postavljeni v liniji s stebri osrednje magistratne stavbe, pri tem je glavno dvorišče povezano s tremi prehodi. Šlo naj bi za namerno prilagoditev osrednjega dvorišča konceptu iz okoli leta 1660, ki je bila s poznejšimi prezidavami pokvarjena in so jo pri restavriranju v petdesetih letih tega stoletja spet izluščili.³⁷

V neposredni bližini Mestne hiše se nahaja prvi ljubljanski **hotel Pri divjem možu (Ciril-Metodov trg 21)**. Omenja se, da je pričel delovati leta 1736. Vlada je namreč mestni upravi ukazala, naj poskrbi za nastanitev potnikov in vojakov, saj so le-ti dotlej prenočevali v poštnem poslopju ali v kakem samostanu. Ljubljanci so nemško ime hotela »Zum wilder Mann« popačili v Bidelmon oziroma Pri bidelmonu. Tako so rekli Herkulu z gorjačo, obešeni sliki,³⁸ ki je je od leta 1736 krasila pročelje stavbe med prvim in drugim nadstropjem. Pri

³⁶ Na dvorišču Čavljjeve hiše; Enciklopedija Slovenije, 6. zv., Ljubljana 1992, str. 225.

³⁷ Historiat dr. Sergija Vilfana za Zavod za ureditev stare Ljubljane, 1960 (ZAL, MLO Ljubljana).

³⁸ Sedaj v Mestnem muzeju Ljubljana.

slikarju Ivanu Zupančiču jo je naročil mestni magistrat. Na mestne stroške³⁹ so leta 1742 obnovili ulično fasado, ga prezidali za potrebe visoke gospode in uredili.

Hotel je bil povezan z dvoriščem sosednje Čavljjeve hiše. Ohranjena je stara fasadna šestosna shema z rustiko in pilastri, le da ji je »podstavljena« trgovska etaža pritličja. Portal kot osrednje plastično in gibljivo telo, kamnoseško plemenito oblikovan, je po sistemu isti kot v Gosposki 4, je pa v višino bolj igrivo razigran. Zasnoval ga je kipar Ludvik Bombasio skupaj s kamnosekom Frančiškom Grumnikom leta 1742. Novost in obogatitev starejše sheme so nadokenski nastavki, zaključeni polkrožno ali tristrano; v poljih pod njimi so izklesani stilizirani cvetni in školjčni motivi. Čela oziroma nastavki ponazarjajo predvsem gibanje in ustvarjajo na fasadi nov ritem. Nastali niso tako, da bi odpadla ravna osnovnica, nad katero je arhitekt zarisal polkrog ali trikotno čelo, temveč tako, da se je vzbočila preklada sama. S tem je napravila nekako nišo ali prostor, v katerega je bilo mogoče namestiti dekorativni motiv. Strožji je motiv trikotnega čela, ki se je v Ljubljani tudi prej pojavil. Dekorativni fasadni motivi izvirajo iz Borrominijeve arhitekture. Vendarle ne gre iskati direktnih pobud v Italiji, saj jih je avstrijska arhitektura uvedla že okoli leta 1700 in so tudi od tod prišle k nam.

Leta 1771⁴⁰ je mesto hotel prodalo zasebniku. Sprejel je številne ugledne goste kot cesarje Jožefa II., Leopolda II. in Franca Jožefa I. Deloval je še vse do leta 1868. Nekaj let je bila v prvem nadstropju nameščena podružnica Avstroogrske banke. Nato so v drugi polovici 19. stoletja stavbo znotraj predelali in ponovno spet leta 1905, ko so v pritličju namesto stranskih portalov vzdali nove z izložbami. V dveh etažah ima sedaj skladišča Zgodovinski arhiv Ljubljana. Ena najlepših, imenitnih baročnih fasad v mestu je ohranila skoraj nespremenjen videz.

Fasado **kanoniške hiše** (*Ciril-Metodov trg 6*) smemo po porabi ojačanih pilastrov in sorodnosti drobnega štukiranega dekorja, pa tudi konstrukciji portala, ki se sicer s preklado spaja v ojačani venec, primerjati s sorodno verikalno členitvijo fasade in oblikovanjem plastike graščine v Goričanah⁴¹ ter bi ju po tem smeli

³⁹ Stavba je bila od okoli leta 1730 do 1770 v lasti mesta.

⁴⁰ Darinka Kladnik, *Ljubljanske metamorfoze*, Ljubljana 1991, str. 131; Ivan Stopar v *Sprehodih po Ljubljani* omenja letnico 1763.

⁴¹ Naročnik ljubljanski škof Attems je pri prezidavah od leta 1743 naprej uporabil domačega stavbenika.

pripisati kar istemu arhitektu.⁴² Za hišo so značilni motivi stiliziranih rož v okenskih čelih prvega nadstropja, ki jih srečamo tudi na nekdanjem hotelu Pri divjem možu.

Razcvet *posvetne arhitekture* je Ljubljana doživela okoli sredine in v drugi polovici 18. stoletja. V tem obdobju, pa tudi v prejšnjem stoletju, so bile barokizirane aristokratske palače in meščanske hiše na Mestnem trgu. Prezidane so bile iz starejših trionsnic in povišane za eno nadstropje. Odlikujejo jih odlične baročne fasade, zanimive veže, lepa dvorišča in bogato kamnoseško okrašena arkadna dvorišča. Med najpomembnejšimi baročnimi stavbami z značilnimi pilastorskimi fasadami so: Liechtenberg-Reyeva palača in Skabernetova palača z arkadnima stopniščema ter Obrezova hiša, delo Matije Perskega.

Na stopnišču **Liechtenberg-Reyeva palače (Mestni trg 9)** se rokavi triramnega stopnišča, podprti s pahljačastim obokom, vzpenjajo izredno lahkotno od etaže do etaže. Zrcalo je okoli leta 1740 prvič oblikovano na nov način. Proti rokavom poligonalno porezani zidni nosilci so obrezani tudi na znotraj in tako prej razmerna nevtralni motiv izrazito prostorsko interpretirajo: zrcalo je postalo s tlorisno osnovo kvadrata s posekanimi ogli (oziroma neenakostraničnega osmerokotnika) prostorsko jedro stopnišča; od tod prostor med nosilci prehaja v rokave.⁴³ Pri tem baročnem stopnišču gre za tendenco opuščanja plastičnih stebrov v korist stene.

Na dvorišču se pod ometom kažejo sledovi starejših fresk. Na fasadi so vzdani štirje reliefi. V nadstropju sta poprsji dveh moških, eden od njiju je pokrit s turbanom in s turško privihanimi brki ter ga je okoli leta 1540 izklesal nemški mojster Osbalt Kittel;⁴⁴ nad portalom pa sta vzdani moška in ženska glava z značilnima čipkastima ovratnikoma, ki sta delo kakega italijanskega kamnoseka okoli leta 1700. Morda gre za portreta tedanjih lastnikov.

Leta 1747 srečamo v Ljubljani mojstra, sprva pa tesarja in polirja, **Matijo Perskega**. Njegovo prvo samostojno delo v mestu je izpričano že naslednje leto. Nekaj mesecev preden je dobil ljubljansko meščanstvo

⁴² Nace Šumi, Ljubljanska baročna arhitektura, Ljubljana 1961, str. 86.

⁴³ Nace Šumi, Ljubljanska baročna arhitektura, Ljubljana 1961, str. 69.

⁴⁴ Avtor Andrejevega oltarja v Gornjem Gradu.

in naslov meščanskega stavbenika, je izdelal načrt⁴⁵ za prezidavo **Rakovčeve hiše** (*Mestni trg 17*), ene največjih stavb v ljubljanski meščanski arhitekturi. Najpomembnejše, kar se je ohranilo iz tega obdobja, je stopnišče. Konstruirano je kot triramno na zidanih nosilcih okrog kvadratnega zrcala. Stene so razčlenjene s plitvimi pilastri z gladkimi blazinastimi kapiteli, obočne pole - nizke češke kape pa dele prav tako plitve oproge. Pomembno je oblikovanje zrcala, ki se je tudi doslej izkazalo kot veren odraz prostorskih zasnov v velikem. Pomeni logično nadaljevanje motiva stopnišča na Mestnem trgu 9, kjer je bilo zrcalo omejeno še z ravnimi stranicami kot ne-enakostraničen osmerokotnik, pomenilo pa je prostorsko jedro, od koder se prostor razlije v rokave. V Rakovčevi hiši je bil narejen še korak naprej. Nosilci so namreč znotraj porezani konkavno, med nosilcema na vzhodni strani, segajočima do vrha stopnišča do stropa, pa se konkavni motiv pne kot pravi obočni slavolok.

Sočasno je baročno dvorišče. Jedro hiše skriva ostanke srednjeveškega stolpa.⁴⁶ Fasada, kot edino neposredno izpričano delo Matije Perskega v mestu,⁴⁷ se ni ohranila, saj jo je Erberg po pol stoletja predelal v klasicistično. Kljub empirskim elementom se na njej kaže vsaj ena temeljna novost, ki jo je mojster udomačil v mestu: z vencem ločen vrhnji mezzanin nad obema reprezentančnima stanovanjskima etažama je nedvomno pobuda avstrijske arhitekture.

Obrezovo hišo (*Mestni trg 18*) smemo šteti v moderno smer, ki se naslanja na nove pobude iz Avstrije in s tem posredno tudi na znana dela arhitekta **Matije Perskega**. S sodednjo Rakovčevo hišo se ujema po temeljni fasadni shemi z ločenim mezzaninom, katerega pilastrske »konzole« nosijo podkapni venec, medtem ko sta stranski polji glavnih etaž podloženi s horizontalno rustiko. Dozdeva se, da je baročna fasada prav prepisana z graščinske v Gornjem Gradu. Razlike so neznatne in se omejujejo na kapitele, ki so tu bogatejši, vendar z motivom palic kot pozitivom kanelur gornjegrajskim sorodne. Vse to govori za avtorstvo Perskega po letu 1747, čigar sodelovanje je izpričano.⁴⁸ Sočasno je tudi stopnišče, medtem ko so portali v veži renesančni.

⁴⁵ Po naročilu svojega zaščitnika Rakovca.

⁴⁶ Ivan Stopar, *Sprehodi po stari Ljubljani*, Ljubljana 1992, str. 61.

⁴⁷ Nace Šumi, *Ljubljanska baročna arhitektura*, Ljubljana 1961, str. 119.

⁴⁸ Nace Šumi, *Ljubljanska baročna arhitektura*, Ljubljana 1961, str. 122.

Temeljna shema pročelja **Skabernetove palače**⁴⁹ (*Mestni trg 10*) je povzeta po vzorcih petdesetih let 17. stoletja:⁵⁰ nad enoto dveh reprezentančnih nadstropij je mezzanin, oddeljen z vencem, pritličje je rusticirano. Osnova je razčlenjena z lizenami. V polja vstavljena okna so vertikalno povezana s tablami. Čutiti je prizadevanje, da se ploskev razčleni z rizalitom in krili, vendar je taka delitev zgolj grafična. Stranske osi so od osrednje skupine petih osi ločene z nekoliko širšim stenskim razmakom ter z motivom drobnih lizen. Ker je bila na levi ena os odveč, jo je arhitekt odrezal z motivom rusticiranega pasu. Okenska čela niso več tako razgibana telesa kot v petdesetih letih in so samo trikotni motivi brez osnovnice ali ločni segmenti potlačenega tipa. Če so bila prej čela v osi najbogatejša, odprte forme, je sedaj čelo v osi nadstropja zaprt trikotnik - odklon je zelo pomenljiv. Arhitekt je v nasprotju s strogo osnovno razčlemba fasade in v nasprotju z omenjenimi detajli uporabil razgiban rokokojski štuk pod okenskimi policami, v čelih in na steni v osi. Fasada je iz srede 18. stoletja, toda njen učinek ni več podoben fasadam prejšnjega obdobja. Najdrobnejša sestavina bi morala pomeniti logičen člen, organski element v mehčanju zasnove, a je sedaj z njo skoraj v nasprotju. In prav to je najbrž hotel doseči arhitekt - resnično rokokojski prizvok. Arkade na dvorišču so zgodnjebaročne.

Gruberjeva palača iz začetka sedemdesetih let 17. stoletja, s tipično dekoracijo rokokojskih motivov in vencev nad okni ter kitastimi motivi v podokenskih tablah, je v mestu porodila posnemovalce. Uporaba kitastih obeskov in naturalističnih elementov na fasadi je samo dekorativna in se sklada s splošnim razvojnimi tokom ljubljanskega baroka. Razen fasade škofijskega dvorca⁵¹ z mešanico takih sestavin se to še bolj nazorno vidi na steni južnega, **desnega dela Rotovža - Dolničarjevi / Galetovi hiši** (*Mestni trg 2*) iz okoli leta 1780, kjer prevladujejo kitasti obeski na čisti lizenski, »klasicistični« osnovi. Organske spojitve stene in dekoracije sploh ni več, obe sestavini sta le še sopotnici. Iz tega časa izvira tudi stopnišče.

Stavba je nastala okoli leta 1500 iz treh meščanskih hiš in je verjetno v 16. stoletju dobila sedanjo zasnovo dvorišča. Dvoriščni trakt je deloma ohranil konzolne stropce. Leta 1891 jo je kupila mestna uprava. Pod župa-

⁴⁹ V literaturi tudi Reyeva palača.

⁵⁰ Primerljiva je členitev fasade graščine na Selu.

⁵¹ Ciril-Metodov trg 4; iz leta 1778.

nom Hribarjem so napravili posebne stopnice k zaporam in skladišča za akumulatorje v gotski pritlični dvorani. Notranjščina pročelnega trakta zaradi mnogih prezidav ne hrani pomembnejših historičnih elementov.

Izredno zanimiva je fasada **Hartlove hiše** (*Mestni trg 19*). Tu ne gre niti za klasicizem niti za tradicijo drobnih form. Z lizenami in poglobljenimi tablami prepletena fasada učinkuje povsem grafično in je posledica procesa razkrajanja, v katerem so se drobne forme, posebno dekoracija, »odlepljale« od osnove. Sedaj je nastopil zadnji logični člen v tem procesu, ko dekoracija ni bila več potrebna. Fasada se je tega elementa znebila, njena »folija« se je osamosvojila in imamo opraviti s »tabelnim« slogom.⁵² Prezidavo in tudi fasadiranje so izvršili okoli leta 1787. Zunanjščina je torej posledica razkroja ljubljanskega baroka, ko se že nakazuje nadomestitev baroka s klasicizmom. Baročne so tudi arkade na dvorišču. Kamniti portal je starejši.

Lantierijeva - Hamannova hiša (*Mestni trg 8*), sicer že pred letom 1600 prezidana iz treh hiš ter predelana in barokizirana, ima v vzhodnem delu še ohranjene poznogotske prostore in veliko poznogotskih kamnoseških elementov. Tudi na začetni strani so vidne poznogotske oblike.

19. stoletje

Po prihodu Francozov v začetku 19. stoletja se je v mestu uveljavil klasicizem. Poleg njihove pobude po urejanju zelenih površin v arhitekturi ta čas ni zapustil veliko sledov. Med stavbami, ki so jih v klasicističnem slogu prenavljali predvsem furlanski arhitekti, izstopa mogočna **Souvanova hiša** (*Mestni trg 24*), katere jedro je sicer starejše. Prvi dve nadstropji sta členjeni s krepkimi polkrožnimi pilastri in kapiteli. Sredi njih trije figuralni, štukaturni reliefi iz leta 1826 simbolično ponazarjajo poljedelstvo, umetnost in trgovino. Gre za tipičen primer empirske fasade bidermajerske dobe, najlepši v Ljubljani. Izvršil jo je stavbni mojster Francesco Coconi.

⁵² Nace Šumi, Ljubljanska baročna arhitektura, Ljubljana 1961, str. 165.

Ljubljana je po sredi 19. stoletja postopno prevzela vodilno vlogo v političnem, gospodarskem in kulturnem življenju Slovencev. Veliko pozornosti so pričeli posvečati urejanju mesta. Prevladujoče historične sloge v arhitekturi so iz srednjeevropskih središč posredovali predvsem Dunajčani, Gradčani in Čehi. Odločilno vlogo pri pozidavah v mestu je imela Kranjska stavbinska družba.

V čas poznega neoklasicizma tretje četrtine 19. stoletja sodi pozlačen **kip dekleta** na malem **vodnjaku sredi Ribjega trga**; na to kaže njena antikirajoča grška noša in pričeska ter drža, ki spominja na helenistične terakote. Sem so ga preselili z vrta ob Tivolskem dvorcu. Dekle z vrčem, iz katerega teče voda, naj bi bila morska nimfa, verjetneje pa predstavlja Hipokreno, studenec na Helikonu v Grčiji, ki je privrel na dan pod udarcem Pegazovega kopita in v prispodobi pomeni pesniški navdih. Prizmatični kamniti podstavek, ki nosi mladenko in vodni bazen, ima na treh straneh pritrjene tri enake železne reliefe Pozejdona, grškega vodnega boga.

Z načrtnim oblikovanjem mestnega središča so pričeli po potresu leta 1895. V prvih letih po njem ni čutiti neposrednega vpliva dunajske moderne arhitekture.⁵³ Zgrajene stavbe še vedno posnemajo historične stile italijanske in nemške renesanse, deloma baroka in klasicizma, in so logično nadaljevanje smeri iz druge polovice 19. stoletja. V to skupino sodijo dela graškega arhitekta **Lepolda Theyerja** za Filipov dvorec in Kresijo na nasprotni strani Stritarjeve ulice, ki skupaj oblikujeta dostojen, »velemestni« vohod v staro jedro. Filipov dvorec na bregu Ljubljanice je zrasel v letih 1896-1897. V letih 1897-1898 so po Theyerjevih načrtih obnovili tudi sejno dvorano v Mestni hiši.

Filipov dvorec (*Stritarjeva 9, Cankarjevo nabrežje 1*), imenovan po lastniku Filipu Shreyerju, je bil dograjen leta 1897, tako kaže letnica na vogalnem pomolu, in je lep primer nemške neorenesanse z značilnimi sorazmerji in oblikami. Na svetli oblogi fasade se v temnosivem kamnu krepko odražajo profili dvojnih oken, ki so najbogatejša v drugem nadstropju. Sredi fasade je pomol z zaprtimi balkoni. S čelom se pne nad višino strehe. Spodnji pomol s koničastim stolpičkom označuje vogal na Stritarjevo ulico, ob njem pa je še manjše

⁵³ Prve »moderne« stavbe, ki se zgledujejo po dunajskih vzorih, se pojavijo okoli leta 1900. Na naslednjih arhitekti ponavljajo tipične »secesijske«, predvsem ornamentalne motive modnega značaja.

nadstrešno čelo proti nabrežju. Ta motiv se v Stritarjevi ulici ponovi še dvakrat. Streha nosi značilna »nemška« mansardna okna. Sedanja podoba dvorca je nekoliko spremenjena, tako da so nadstrešek sredi fasade proti nabrežju poenostavili v trikotno čelo in manjša čela zravnali s streho, s čimer je stavba dobila še bolj umirjen in monumentalni značaj. Filipov дворец je zamišljen kot pendant Kresiji na nasprotni strani ulice. Obe stavbi sta projektirani simetrično, le da se posamezne oblike in okras razlikujejo.

Preurejena **sejna dvorana v Mestni hiši (*Mestni trg 1*)** je najznačilnejši in najbogatejši interier te smeri pred pojavom »secesije«. Detajlne načrte je po Theyerjevem projektu leta 1897 izdelal mestni inženir Jan Duffé. Dvorano so dvignili za eno nadstropje in v nadstropju ponovno postavili balkon. Stene so spodaj obložili z lesom, dvignili tla proti vhodu in namestili nove klopi. V nemškem renesančnem slogu so s štukom in deloma z barvami dekorirali strop, stene in balkon. Večino del, razen štukatur, so izvršili domači obrtniki. Opremili so jo s slikami Slovenija se klanja Ljubljani Ivane Kobilce in Pogled na Ljubljano Ivana Vavpotiča. Fasada pa je dobila kamnit balkon po vzoru prejšnjega, ki so ga morali na zahtevo oblasti odstraniti.⁵⁴

Razno baročno okrasje, kot zmaji na žlebovju, grb na fasadi in orel na stolpiču so bili sčasoma odstranjeni, nekdanj bogato okrašena ura, izdelana leta 1718, pa je v novejšem času dobila sedanjo pusto obliko. Namembnost prvega nadstropja - za mestni svet - se ni spremenila. V novozgrajeno drugo nadstropje so se vselile pisarne. Notranjščino mestne posvetovalnice in prostora pod njo je župan Hribar dal popolnoma predelati v secesijskem slogu, tako da so porušili vmesni strop in napravili eno dvorano iz obeh nadstropij.

Najmanjši ljubljanski trg, prikupen **Ribji trg**, se je razvil iz nekdanje Ribje ulice šele po potresu, ko so porušili eno hišo. Ime ulice se je ohranilo v njegovem podaljšku na Mestni trg.

⁵⁴ Nace Šumi, Arhitektura secesijske dobe v Ljubljani, Ljubljana 1954, str. 31.

Secesija in 20. stoletje

Gradnja **Drofenigove hiše** (*Mestni trg 23*) leta 1914 je primer nadomestne gradnje nove trgovine z moderno fasado, ki naj bi jo odlikovala kombinacija jekla, stekla in keramičnih ploščic. Stavba nekdane veleblagovnice Miklauc stoji na mestu prvotne, tipične in globinsko razvite trionsnice, na ozki in dolgi parceli, prvotno segajoči do Ljubljani. Lastnik Franc Drofenig se je odločil staro hišo podreti in pozidati novo v železobetonski konstrukciji. Projektant je bil češki arhitekt **Karl Brännler** iz stavbnega podjetja Viljem Treo. Stavbo je povišal za eno nadstropje do višine sosednje Souvanove hiše in naredil tudi novo fasado. Takratni deželni konservator za Kranjsko France Stele je projektu nasprotoval in naročil novega pri deželnem arhitektu Fritzu Schmidingerju. Vendar je investitor s pritožbo uspel. Držal pa se je konservatorskega mnenja in je namesto barvnih keramičnih ploščic dal na pročelje namestiti črne plošče iz poliranega marmorja, nadstropja ločil s pasovi temnosivega marmorja, venčni zidec pod streho pa je pozlatil. Velike okenske odprtine, v pritličju in prvih dveh nadstropjih skoraj kvadratnih oblik, pokrivajo skoraj celotno površino fasade. Med seboj so ločene le z ozkimi kovinskimi okenskimi okviri, ki fasadno ploskev povezujejo brez prekinitve v horizontalni in vertikalni smeri. Strmo streho s štirimi okenskimi odprtinami je nadomestila položnejša, z ulice nevidna streha. Na njej je kot fasadni zaključek nad močno profiliranim strešnim vencem v sredini postavljena polkrožno zaključena in okrašena trifora. V pritličju in prvem nadstropju, ki ju je v enoten trgovski prostor povezovalo stopnišče na sredini, je lastnik uredil prodajno halo z ločenimi prodajnimi pulti, v tretjem nadstropju pa enako skladiščno dvorano. Zgornja nadstropja je povezovala stopniščna veža, nameščena v zadnjem delu stavbe. Notranjščina je sedaj v celoti predelana, tako da se od prvotne prodajalne ni ničesar ohranilo.

Drofenigova hiša je prva moderna, v celoti kovinska in steklena montažna fasada v Ljubljani. Velja za enega uspešnejših primerov vklapljanja modernega sloga v zgodovinsko mestno tkivo oziroma je dober primer prilagoditve nove arhitekture historičnemu okolju. Predstavlja pa tudi eno redkih posrečenih konstrukcijskih fasadnih rešitev, vrsto »obešene fasade«, izvedene v modernih materialih in nevsiljivih secesijskih oblikah, brez

drobnega okrasja ter deluje povsem funkcionalistično.⁵⁵ Na modne secesijske vzore iz preloma stoletja spominjata le še zlat okras strešnega venca in okrašen nadstrešek.

Adaptacije v **Mestni hiši** (*Mestni trg 1*) leta 1925 in predvsem tiste v letih 1928 do 1931 so predstavljale konservatorski poseg, pri čemer je zamenjava stebrov v pritličju veže vendarle preveč odstopila od prvotnega stanja. Sadovi zadnjih adaptacij, temelječih na pomanjkljivo zbrani dokumentaciji o prejšnjem stanju, so novo, obnovljeno leseno stopnišče in leseni deli pri deloma na novo napravljenih prehodih ter osveženi in na novo napravljeni sgraffiti. Ob Sternenovi restavraciji leta 1931 so bili namreč sgraffiti prenešeni tudi na ploskve oziroma dele, kjer jih prvotno ni bilo - na pozneje dozidani hodnik. Na severnem zidu pod arkadami so ob sondažah na zidovih odkrili sledove prvotnega stopnišča med pritličjem in prvim nadstropjem. Tem sporočilom je Sergij Vilfan leta 1960 dodal še, da ostrešje nosijo neposredno na zid položene lege brez kakršnekoli druge nosilne konstrukcije.

Na stopnice Mestne hiše so leta 1931 postavili spomenik kralju Petru I. Izdelal ga je kipar Lojze Dolinar. Vendar tam ni dolgo ostal, saj so ga med okupacijo odstranili Italijani.

⁵⁵ Jelka Pirkovič, Breda Mihelič, *Secesijska arhitektura v Sloveniji*, Ljubljana 1997, str. 83.

DROBCI IZ ZGODOVINE SEJMOV NA MESTNEM TRGU, CANKARJEVEM NABREŽJU IN KREKOVEM TRGU

Ruralno-fevdalna jedra z obrtjo na pridvornih obratih in trgovanjem na letnih sejmi so bila prva stopnja pri nastanku mesta. Naslednja stopnja je bila pridobitev pravic do tedenskega sejma in nato pravice do oznake »mesto«, povezane s pravico do obzidja. Kdaj je Ljubljana dosegla posamezno stopnjo, ni izrecno dokumentirano, ampak je mogoče določiti približno.

V preteklosti kot tudi še danes je imelo trgovanje med mestom in vasjo poseben pomen za meščane in okoličane. Za mesto Ljubljano je pomenilo kmečko zaledje pomemben vidik oskrbe z živili. Mestni živilski trgi so bili nekakšni preostanki tedenskih sejmov. Ljubljana je dobila pravice do tedenskega sejma in hkrati s tem status trga pred letom 1200. Leta 1416 je imela že dva tedenska sejma ob sredah in sobotah in ta tržna dneva sta se ohranila do leta 1834, ko je stopil v veljavo nov tržni red, ki je uvedel dnevne ali t.i. »male« trge. Živila so smeli prodajati tudi druge dni v tednu, le da so bile omejitve v vrsti živil. Tedenski sejmi, tržni red iz leta 1910 še govori o njih, so bili lokacije, namenjene tovrstnemu trgovanju. V našem primeru to velja za živilski trg na Mestnem trgu oziroma natančneje pred in ob mestni hiši, za drugega na Cankarjevem nabrežju oziroma na Ribjem trgu in tretjega na Krekovem trgu med starim srednjeveškim obzidjem in Mestnim domom. Pravilnik za tržne dneve mestne občine ljubljanske iz leta 1939 pa govori le še o tržnih dnevih ob delavnikih.

V okviru tedenskih in dnevnih trgov so na **Mestnem trgu** pred mestno hišo konec 19. stoletja prodajali na drobno večino živil. Lokacija je bila pomembna zaradi nadzora mestne oblasti nad trgovanjem. Kmetje so prodajali sadje in gobe na obeh straneh Robbovega vodnjaka. Na njegovi spodnji strani v smeri do škofije je bil prodajni prostor, namenjen mestnim prodajalcem masla, krompirja, zelenjave in drugih živil. Na zgornji strani vodnjaka, pred mestno hišo in njeno bližnjo okolico, so bili vsi prodajalci mleka in kmečki prodajalci masla, krompirja, zelenjave in podobnega. Na tedenskih sejmi so pred mestno hišo prodajali tudi predivo in prejo. Z uvedbo tramvajske proge leta 1901 so osrednji trg z živili pred mestno hišo delno premestili (na Pogačarjev

trg), vendar pa je do prve svetovne vojne večina Trnovčank in Krakovčank še vedno prodajala tu.

Cankarjevo nabrežje je bil prostor za prodajo rib in drugih vodnih živali.⁵⁶ Žive ribe so dovažali v čolnih, imenovanih škatle, in jih po naročilu prodajali tudi po gostilnah in gospodinjstvih. Na tedenskih sejnih so tu prodajali koruzo, ličje in čreva, sredi dvajsetih let pa občasno slamo za postelje v jeseni. Po sklepu magistratnega gremija leta 1931 se je prodajna površina živilskega trga premajhnega Vodnikovega in Pogačarjevega trga ter Adamič-Lundrovega nabrežja razširila še na Cankarjevo nabrežje od Tromostovja do Ribjega trga. Tu so med obema vojnama pred cvetno nedeljo prodajali butare, butarice in glinene piščali.

Na **Krekovem trgu**, imenovanem tudi »krompirjev trg«, je do leta 1928 potekala prodaja krompirja in zelja na debelo kar z vozov (tedaj so jo premestili na Petkovškovo nabrežje med Tromostovjem in Zmajskim mostom). Najživahneje je bilo spomladi, ko so prodajali semenski krompir, in jeseni, ko so prodajali krompir za ozimnico. Največ krompirja so pripeljali z Gorenjske, Dolenjske, Posavja in iz okolice Iga, največ zelja pa je prišlo iz ljubljanske okolice in vasi okoli Iga.

Do leta 1935 je bil Krekov trg tržni prostor za sadike sadnega drevja (prestavili so ga na Levstikov trg). Drevesničarji so prihajali predvsem iz ljubljanske okolice, iz okolice Sostrega, veliko pa jih je bilo tudi z okolice Škofje Loke, zlasti iz Dorfarjev. Do druge svetovne vojne je bil Krekov trg tudi »trg delovne sile«, nekakšna borza tovarniških delavcev in predvsem koscev.⁵⁷

⁵⁶ Ob današnjem Ribjem trgu je bil ribiški pristan.

⁵⁷ Nena Židov, Ljubljanski živilski trg, Ljubljana 1994, str. 7, 9-11, 13-15, 40, 41, 118.

MESTNI TRG AND SURROUNDINGS AND CIRIL-METODOV TRG

together with archive material of the Ljubljana Historical Archives

An architectural and historical description of the area between castle hill with the Castle, Cankarjevo nabrežje, Tranča, Stritarjeva ulica and the part of Ciril-Metodov trg below the castle

Jože Suhadolnik

The existence of a fortified wooden complex on the castle hill in the 12th century is documented by small archaeological finds and cuttings by the outer walls of the castle palace. Grad (the Castle) was the seat of one of the Spanheim lords as the military centre of their estates in the first half of the 12th century

The medieval settlement was not created on the site of the Roman settlement but in its vicinity. The original fishing-boating settlement below Grad began here and is directly connected with the creation of the walled medieval fortress, but is undoubtedly older than it. *Mesto*, now *Mestni trg* with side streets, was created as the first walled urban settlement north of Stari trg, by systematic parcelation between the Ljubljanica river and Grad, around 1230. The walls are already mentioned in 1243 and were created gradually. A stone-built fortress certainly already stood on the castle hill at that time, perhaps even connected to the town with fortifications. By the end of the 13th century, Grad, together with the walls between Stari trg and Mesto composed a complete fortified whole. In the 14th century, the entire town was already walled, strengthened with towers and linked to the fortress on castle hill. The walls of Mestni trg cut into the hill immediately behind the former Franciscan monastery with Kloštrska vrata (the Monastery Gates) beside today's Krekov trg, and lead in a south-westerly direction to Grad.

Mestni trg and Ciril-Metodov trg with surroundings, where the administrative, church and artisan centre was created, were among the busiest parts of the old city core in the Middle Ages. In the late Middle Ages, the part in question belonged to Mesto-Mestni trg, one of three of the mainly walled city quarters below Grad. The planning of the streets and squares was based on the design principle of adapting to the shape of the castle hill and the river.

The site of today's *three Rotovž (Town Hall) buildings (Mestni trg 1, Mestni trg 2 and Mestni trg 27)* was built up at latest in the first half of the 13th century. Rotovž, the town hall in the centre of Mesto, or Mestni trg, was erected in 1484.

Because of its prestige, in 1504 Ljubljana obtained the right to a special representative of the city's autonomy - a mayor, although it did not have a statute.

The appearance of the city began to change in the second half of the 15th century, or prior to 1500, in that stone and brick began increasingly to replace wood as a building material. They began to join the narrow roadside building plots of the town houses so as to produce a wider facade. At the end of the Middle Ages, the city, with walls, low town houses and higher administrative buildings, with churches and the dominating castle, had the appearance of a typical medieval settlement. No medieval town house has been preserved from that period. Individual Gothic elements can only be traced in interiors. Part of a tower of the former town wall has been preserved in the building at Krekov trg 4 and partially preserved walls in the house at Stari trg 3, at the juncture of the walls between Stari trg and Mestni trg by Starotrška vrata (Old market gates).

The defence fortifications were modernised in the Renaissance period. The town streets began to obtain a more unified appearance. The city walls remained until the end of the 18th century.

The Baroque appearance of the present old part of the city was largely created in the period of the 17th and 18th centuries. This was a time of opening towards Venice, economic linkage, development and the victory of the Counter Reformation. The early Baroque influence was mediated by the Catholic religious revival. Eminent Italian architects, sculptors and painters were invited to the city. They gave a Baroque appearance to sacral buildings and joined the typical three axis houses into larger building units. The basic principle of the Baroque redesign of the city was applied with a stress on the more important buildings which, with the squares and streets, attracted the attention of the viewer.

The local architect, Gregor Maček, a typical representative of Ljubljana Baroque architecture, created his own type repertoire at the beginning of the 18th century: an important basis was the vernacular tradition and respected architecture of the Italians, which he used freely. In the fifties of that century, the city adopted a new direct response to the Austrian Baroque with the work of Matija Perski. By the end of the sixties, the "Ljubljana school" had realised an ideal of architecture of subordinate coexistence with all other branches of art.

The creation of modern Ljubljana can be set in the second half of the 19th century. The city building office was entrusted with producing regulatory plans and care for implementing their provisions. Gas (1861), mains water (1890), electricity (1897), general programme of mains drainage (1898) and electric tramway (1901) contributed to the modernisation of the city.

Decisive changes in the urban planning and building of Ljubljana came about after the earthquake in 1895. The Ljubljana city council was the actual initiator and organiser of an extensive programme for building up the city. New urban planning projects were provided by two very eminent urban planners: Camilo Sitte and, especially, Maks Fabiani. The first envisaged no change in the old part of Ljubljana, except in Stritarjeva ulica, which was to be widened. The second consistently respected the values of the old core. He devoted particular attention to the Castle, proposed an arrangement of the fortress itself and made suitable accesses to it from Čevljarški most, the Town Hall and Krekov trg. He was committed to the preservation of Ribji trg, which he created after the earthquake.

After the first world war, the city administration set itself the task of creating Ljubljana as the national capital of the Slovenes. The architect Jože Plečnik must be mentioned in this connection, and his unrealised project for demolishing the castle side of Mestni trg and arranging a monumental staircase to the Castle, and the project of a Slovene parliament in Ljubljana Castle, of which only the project of arranging the remains of Šance (the Ramparts) into a promenade was realised.

Architectural objects by time of creation

Ljubljana Castle served primarily as a fortress in the Middle Ages. Even from the beginning it was only a fortified pendant to the medieval court - palace in the settlement. Only some of the oldest castle elements derive from the time of the late Middle Ages, the majority of the buildings preserved date from the period after the earthquake of 1511, or the period of the Renaissance. Among them the most important is the bastille, the formal west wing with low consul balconies on the first floor from 1543, and the outstanding the Pipers' Tower from 1544, and the typical castle outer wall is also Renaissance, or at least the majority of it. In 1551 an attempt was made to complete a second bastille and to strengthen the walls leading towards the city. The castle was again renovated in 1660 and again in 1680, the fortress was modernised, and a new armoury and a number of residential quarters built.

The period of the Baroque left no very visible traces. In 1785-1786, Emperor Joseph II had the castle changed into a prison. It was then taken by the French, first in 1797 and again in 1809, and they held it until withdrawal from the Illyrian province in 1813, during which it was used as a barracks and magazine. A clock and lookout tower was erected on the site of the Pipers' Tower in the western wing in 1815, and a lookout tower replacing this, building of which was

completed in 1848. In 1849, the castle was again converted into a barracks and then in 1868 again into a jail until the earthquake of 1895.

In 1905, the city municipality bought it from the state in order to convert the castle into a residential barracks. After 1918, it was again used for accommodation. Immediately prior to the start of the second world war, the prison wing in the castle courtyard was demolished. Systematic restoration work was begun in the sixties, the north.east tower was adapted and arranged as a functional whole, and the entire northern part of the fortress connected.

Šance (the Ramparts) were an integral part of the Castle. The city bastille with Padav tower stood on this site in the past. The fortifications were strengthened in the 16th century, but these were destroyed by the French at the time of their attack in 1813.

The new, late Gothic *Rotovž - Town Hall (Mestni trg 1)* was built in 1484 on the site of the present central city hall building. The frontage was set back further from the square than now. On the ground floor was an open loggia for meetings of citizens' assemblies. On the first, only floor was the city council chamber and perhaps a further larger open arcade towards the castle hill. Statues of Adam and Eve made in 1484 were inset at the corners of the first floor. The council chamber and facade carried rich painted decoration. Only the side walls of the late Gothic building have been preserved.

The oldest part of the Rotovž building is the present City Hall, the central wing below the castle, construction of which began in 1548. The cellar rooms on the groundfloor probably originally served as the town's weights and measures office, and were later adapted into a wine cellar. The large chamber on the first floor was meant for assemblies of citizens. The city registry office was installed in the smaller room beside it in 1620. It was moved in the 18th century to the second floor. At the beginning of the 19th century, the former municipal chamber was transformed into a prison and accommodation for the goaler. The last wing was originally not connected with the slopes of the Castle; it was linked to it by earthworks and extensions in the 18th and 19th centuries, and then this connection was again broken.

When the courtyard with arcades, or the finest Baroque arcades in the city, which link the central frontage of the building with the building below Grad, was made, is not entirely determined. They are certainly older than the frontage of the building by Gregor Maček and can be dated on the ground and first floors to the 17th century. Renovation of them was started even before Maček's project of producing a plan and building the new part of the building. The sgraffiti are probably contemporary.

The corner house (*Študentovska ulica 1, Ciril-Metodov trg 2*) is of Renaissance design and an example of urban architecture of the 16th century. The transverse groundfloor and consol balconies are particularly notable.

The oldest directly dated building in Ljubljana is *Volbenk Posch house (Ribji trg 2)* dated 1528 on the plaque set above the door.

The majority of the *complex of houses in Ciril-Metodov trg* below the castle can be placed in the 16th century, to which data on the first owners or residents refers. There is no such early data with the *Canonry*, house numbers 6 to 9. House number 13 deserves special attention among the, for the most part three axis facades. It boasts rich late Renaissance painting under which appear the remains of coloured, diagonally set late Gothic chessmen. This is the only preserved testimony to the colouring of facades in medieval Ljubljana.

The 17th century was a time which must be considered in particular as a learning period for local designers from examples erected by foreign, mainly Italian masters. In the first half of the century, the entrance side of residential buildings began to be accentuated as the embryo of a facade. Around 1630, Italian pilasters appeared in them and other details of facade articulation. In the following stage, a stress on the leading axis was introduced. The architecture of the 17th century created basic examples to which building art of the following centuries was bound. An appropriate stylistic characterisation of it is its development from the Late Renaissance, Mannerism in the Baroque or even classical Baroque. *Souvan house (Mestni trg 24)* is from the end of the century.

From an artistic point of view, Ljubljana achieved its Baroque peak in the 18th century, with the quality of production justifying the expression "Ljubljana Baroque". Both local and foreign artists were involved in architectural design.

In 1717, the buildings of the late Gothic Rotovž - Town Hall (*Mestni trg 1*) were entirely demolished. They had decided to repair it and to build a new frontage. The commission was given to the local Gregor Maček. Neither the existing arcades in the courtyard nor the building below the castle were demolished, but new links made through the arcades on the second floor. The three storey frontage resting on four columns was drawn slightly back from the square. The work of Gregor Maček in 1717-1718 represents a synthesis of the tradition of domesticated architecture of the 17th century, the local building school of the Ljubljana hinterland and the art of the Italians, and rested on the principle of Austrian Baroque architecture. As a whole it represents an independent composition of forms. The building is important primarily for its massive facade, which is of extremely high quality and a convincing document of the High Baroque style. The overall composition is typically Baroque: the massive and severely articulated facade is softened by the

subordinate towers with uneven, onion-shaped roof. The master also probably made the staircase, in which wall and pillar elements are characteristically mixed.

The Rotovž building has had to adapt to the functional needs of its period, so it has been rebuilt several times; the chamber of assemblies of citizens and the theatre auditorium suffered most after 1788, but also the pillars and arcades.

The left hand building of Rotovž, *former Čavelj House (Mestni trg 27)* is today the home of Ljubljana Historical Archives. The city authorities bought it from the owners in 1649, when it included only the central frontage in three storeys. The frontage of the building contains elements of various building phases, from about the middle of the 16th century onwards. The facade has retained its historical appearance, only the adaptation of the groundfloor to the needs of shops and later as business premises, is not original. The fourth floor was added later. Of the earlier building elements, the arches on the groundfloor are of interest, as well as the older stone door frames and the pillared arcades on each floor.

The present courtyard wings of Čavelj House were created after the purchase by the city authorities and for the most part developed as subsequent additions to the central Rotovž building. The basis goes back to around 1660. The courtyard was terminated with an internal facade, later completely devalued by secondary elements. The narrower, south-western wing beside the central Rotovž building was used for administrative purposes. The south-west wing below the castle served as a theatre building in the 18th century. The Jesuits arranged a theatre auditorium for travelling theatre groups on the first floor at the beginning of the century and in 1736. Rotovž theatre lost importance from 1765, though the auditorium still served for social events and lectures for some decades. The staircase is thought to have been made prior to 1680.

In the direct vicinity of the Town Hall is the site of the first Ljubljana hotel, *Pri divjem možu (At /the sign of/ the Wild Man) also known as Bidelmon or Pri Bidelmon (Ciril-Metodov trg 21)*, which began operations in 1736. In 1742, the street facade was renovated at the city's expense, being rebuilt and adapted for the needs of the high gentry. The old facade of a six axis scheme with rustication and pilasters has been preserved, except that the groundfloor has been devoted to shops. The portal is carved stone, nobly designed and uneven in height. It was designed by the sculptor, Ludvik Bombasio, in 1742. The window pediments with stylised flowers and shell motifs are an innovation, an enrichment of the older scheme. The gables provide movement and create a new rhythm on the facade. The decorative facade motifs are taken from Austrian architecture of around 1700, from where they had come. The city hotel was sold to a private individual in 1771. It received numerous eminent guests and operated right up to 1868. In the second half of the

19th century, the interior of the building was adapted, and again in 1905. One the most attractive, eminent Baroque facades in the city has retained its appearance almost unchanged.

The facade of the *Canonry (Ciril-Metodov trg 6)* carries a reinforced pillars and detailed stuccatura decor. The construction of the portal, the vertical articulation of the facade and the design of the plastic are interesting. Behind the house are typical motifs of stylised flowers in the window gables of the first floor. In the part of Ciril-Metodov trg beneath the castle, there is an arc of a series of mostly three-axis Baroque houses and an old "inn".

There are important Baroque buildings with typical pilaster facades in Mestni trg. These aristocratic mansions and middle class houses were given a Baroque appearance in the 18th century. The characteristic fan-shaped curved Baroque staircase of the *Liechtenberg-Rey Mansion (Mestni trg 9)* is a motif of an explicitly spatially interpreted mirror, designed around 1740. It displays the tendency to abandon the plasticity of columns in favour of the walls. Traces of older frescoes appear under the plaster in the courtyard. Four reliefs are set into the facade: the busts of two men on the first floor, one made around 1540, and above the portal the head of a man and a woman with typical lace ruffs, made by an Italian stone carver around 1700.

In 1748, the city builder Matija Perski produced a plan for the rebuilding of *Rakovec house (Mestni trg 17)*. The most important from this period is the staircase. The walls are articulated with shallow pilasters with capitals, and the vaulted fields similarly divided by shallow strips. The design of the mirror is important. Between the supports on the eastern side, extending to the top of the staircase, to the ceiling, is a concave motif like a real vaulted triumphal arch. The Baroque courtyard is contemporary. The core of the house conceals the remains of a medieval tower. The facade, the only directly testified work of Matija Perski in the city, has not been preserved, since Erberg transformed it in Classical style fifty years later. Despite the Empire element, a fundamental innovation appears on it, undoubtedly the influence of Austrian architecture, which the master introduced to the city; with a half-story separated by a string course, above the two formal residential floors.

The cooperation after 1747 of the architect Matija Perski is also evidenced in *Obreza house (Mestni trg 18)*. Together with neighbouring Rakovec house, it is embraced on a basic facade scheme with separate half-storey, the pilaster consoles of which carry a cornice, while the side fields of the main storey are lined with horizontal rustication. The staircase is also contemporary, while the portals in the hall are Renaissance.

The basic scheme of the frontage of *Skaberne Palace (Mestni trg 10)* is patterned on examples from the fifties of the

17th century. In the field, the prominent windows are vertically connected with plaques. The side axes are distinguished from the central group of five axes by a slightly wider wall spacing and with motifs of tiny pilaster strips (*lesene*). The windows have triangular pediments, without a base or arc segments of the oppressed type. The pediment in the axis of the first floor is a closed triangle. The architect used varied Roccoco stuccatura under the window sills, on the pediments and on the walls in the axis. The facade is from the middle of the 18th century and attempts to achieve a genuine Roccoco note. The arcades in the courtyard are early Baroque.

The mixed elements or typical decoration of Roccoco motifs and pediments above the windows and braid motifs in the tablatures below the windows can be clearly seen on the wall of the south, *right hand part of Rotovž - Dolničar/Gale house (Mestni trg 2)* from around 1780, on which predominate braided pendants on a pure *lesene*, classical base. There is no longer the organic fusion of the wall and decoration. The staircase also dates from this time. The building was created around 1500 from three town houses and the plan of the courtyard was probably given in the 16th century. The consol ceiling of the courtyard wing is partially preserved. The building was purchased in 1891 by the city administration and has been rebuilt several times.

The facade of *Hartl House (Mestni trg 19)* is extremely interesting. Interwoven with *lesene* and sunken plaques the effect is completely graphic and is a result of the process of decomposition of tiny forms, special decoration. The facade has got rid of this and we have to deal with plaque style. The reconstruction and the facade finish were done around 1787. The exterior shows the decline of the Ljubljana Baroque and the transition to Classicism. The arcades in the courtyard are Baroque. The stone portal is older.

Classicism was introduced to this city after the arrival of the French at the beginning of the 19th century. In architecture, this period has not left many traces. Among the buildings which were renovated, mainly by Friulian architects, in Classicist style, the dominating *Souvan House (Mestni trg 24)* stands out. The first two storeys are articulated with strong semi-circular pilasters and capitals. In the middle of them are three figural, stuccatura reliefs from 1826. It is a typical example of an Empire facade of the Bidermaier period, the finest in Ljubljana. It is the work of the building master, Francesco Cocconi.

The planned design of the city centre began after the earthquake of 1895. The buildings erected still copy historical styles and logically followed trends from the second half of the 19th century. *Philip Mansion (Stritarjeva 9, Cankarjevo nabrežje 1)* is the work of the Graz architect, Leopold Theyer. It was finished in 1897 and is a fine example of German

neo-Renaissance with typical proportions and forms. On the facade are powerfully reflected the profiles of double windows, which are richest on the second floor. In the middle of the facade is an oriel with closed balconies. The gable rises above the height of the roof. A lower projection of a pointed tower marks the corner of Stritarjeva ulica, but at the sametime the smallish pediment rising above the roof is towards the embankments. This motif is repeated twice more in Stritarjeva ulica. The roof carries typical German attic windows. The present appearance of the mansion is somewhat changed, the building having been given a more tranquil and monumental character. Philip Mansion is conceived is a counterpoint to Kresija on the other side of the street.

The adapted *session chamber in the Town Hall (Mestni trg 1)* is the most characteristic and richest interior of this trend prior to the phenomenon of Secession. Detailed plans were produced to Theyer's project by the city engineer, Jan Duffé in 1897. The chamber was raised by one storey and a balcony again placed on the first floor. The ceiling, walls and balconies were decorated in German Renaissance style with stuccatura and partially with colour. The interior of the city council chamber and the rooms below it were completely transformed in Secession style, and the various Baroque decorations gradually removed.

The smallest Ljubljana square, the attractive *Ribji trg*, developed from the former Ribja ulica only after the earthquake. The name of the street was retained in its extension into Mestni trg.

The construction of the Secession *Drofenig house (Mestni trg 23)* in 1914 is a good example of replacement building of a new shop with a modern facade. It was planned by the Czech architect, Karl Brünnler. The building was raised by a storey to the height of neighbouring Souvan house. The new facade was designed in a combination of steel, glass and ceramic tiles, which the investor modified with black marble, the first storey was divided with a band of dark grey marble, and the cornice under the roof was gilded. The large window openings on the ground floor and the first two upper storeys are separated only with narrow metal window frames covering almost the entire area of the facade. In the middle of the roof, as a facade termination, is set a closed, semicircular, decorated triphorium. Drofenig House is the first modern, entirely metal and glass montage facade in Ljubljana. It is one of the most successful examples of inserting a modern style into the historical city tissue, or a good example of the adaptation of the new architecture to a historical surrounding. It represents a type of suspended facade, executed in modern materials and unobtrusive Secession forms, without detailed decoration, and operates entirely functionally.

The adaptations to the *Town Hall (Mestni trg 1)* of 1925, and above all 1928 to 1931, represent a conservational

intervention, in which the replacement columns in the groundfloor hall are, however, too prominent in relation to the original state. The fruits of the latest adaptation are the new, renovated wooden staircase and wooden parts in the partially newly made entrance and freshening and newly made sgraffiti, when in 1931 the sgraffiti were transferred also to the later built-up passage next to Sternen restaurant.

Fragments from the history of fairs in Mestni trg, Cankarjevo nabrežje and Krekov trg

Ljubljana gained the right to a weekly fair, and thus simultaneously to the status of a market town, prior to 1200. In 1416 the town already had two weekly markets on Wednesdays and Saturdays and these market days were retained until 1834, when a new trade order took effect introducing daily or so-called 'little markets'. Foodstuffs could also be sold on other days in the week, although there were restrictions on the type of foodstuff.

In the framework of the weekly and daily markets at the end of the 19th century, the majority of foodstuffs were retailed in *Mestni trg* in front of the town hall. Farmers sold fruit and mushrooms on both sides of Robba's fountain. On its lower side, towards the episcopal palace, was a market area devoted to the city producers of butter, potatoes, vegetables and other foodstuffs. On the upper side of the fountain, in front of the town hall and in its immediate vicinity, were all the producers of milk and farm producers of butter, potatoes, vegetables and so on. They also sold yarn and thread in front of the town hall at the weekly fairs.

Cankarjevo nabrežje was the market area for fish and other aquatic foodstuffs. These were also sold to order to inns and households. Corn, bast and intestines was sold at weekly fairs, and in the mid twenties, occasionally also straw for beds in the autumn. In the inter-war years, before Palm Sunday faggots, kindling and clay whistles were also sold.

Until 1935, *Krekov trg* was the market space for fruit seedlings. Tree nurserists came mainly from the surroundings of Ljubljana. Until the second world war, Krekov trg was also the site of the labour market, for factory workers, and above all harvesters.

STAREJŠE VEDUTE LJUBLJANE Z OBRAVNAVANIM PREDELOM

- **Johannes Clobucciarich (Janez Klobučarič)**, detajl kartografske skice z miniaturnim krokijem Ljubljane, okoli 1605 (Steiermärkisches Landesarchiv, Graz), najstarejša upodobitev Ljubljane
- Naslovnica knjige **Bratovščina umirajočega Kristusa**, okoli 1630 (Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana)
- **Giovanni Pieroni**, Skica Ljubljane, 1639, perorisba (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana; kopija v fototeki ZAL, Ljubljana)
- **Folpert van Ouden Allen**, Velika veduta Ljubljane iz ptičje perspektive, okoli 1660, lavirana risba (Kabinet grafike HAZU, VZ, Zagreb; kopija v fototeki ZAL, Ljubljana)
 - **Ygidius van der Heyden**, Ljubljana na poštne listu, 1670-1680, kolorirani bakrorez (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana)
 - **Mathias Greischer**, Poštni sel z Ljubljano v ozadju, 1670-1680, bakrorez (Grafični kabinet HAZU, VZ, Zagreb)
- **Janez V. Valvasor**, Ljubljana od severozahoda, v skicni knjigi Topographia Ducatus Carnioliae modernaе, okoli 1675, perorisba in tuš (Grafični kabinet HAZU, VS, Zagreb; kopija v fototeki ZAL, Ljubljana)
- **Andreas Trost**, Mala veduta Ljubljane, v knjigi Topographia Ducatus Carnioliae modernaе, 1679, bakrorez (kopija v fototeki ZAL, Ljubljana)
 - Ljubljana na uri v muzeju v Čeških Libercih, okoli 1680
- **Andreas Trost**, Velika veduta Ljubljane, v knjigi Slava vojvodine Kranjske, 1681-1689, bakrorez (kopija v fototeki ZAL, Ljubljana)
 - Ljubljana na naslovnem listu Bratovščine sv. Dizma, konec 17. stoletja

- **A. Sommer - Joseph Eder**, Prospekt stolnega mesta Ljubljana v Vojvodini Kranjski, konec 17. stoletja, bakrorez (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana)
- **Andreas Trost**, v Topografiji Štajerske, 1701, bakrorez
- **Friedrich Bernhard Werner**, Skica Ljubljane v popotni skicirki, 1713 (Oberösterreichisches Landesarchiv, Linz)
- **Johann Baptist Homann**, Veduta Ljubljane na zemljevidu Vojvodine Kranjske, 1714, kolorirani bakrorez (zasebna zbirka)
- **Gruberjeva podobica** sv. Roka v Dravljah s silhueto Ljubljane v ozadju, prva polovica 18. stoletja (Ljubljansko semenišče)
- **Friedrich Bernhard Werner**, Ljubljana, prestolnica Vojvodine Kranjske, 1732, lavrirana risba (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana; kopija v zbirki Risbe, slike in grafike, ZAL, Ljubljana)
- **Janez Dizma Florijančič**, Prospekt na karti glavnega mesta Ljubljane, 1744, bakrorez (kopija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL, Ljubljana)
 - **Leopold Wiser**, Potni list s podobo Ljubljane, 1762, bakrorez (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana)
- Prospekt glavnega mesta Ljubljane **na pomočniškem priporočilnem pismu**, konec 18. stoletja, grafika (original v fondu Mesto Ljubljana, razno magistratno gradivo, ZAL, Ljubljana)
 - **Ferdinand Runk**, Ljubljana, konec 18. stoletja, akvarel (Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinet, Dunaj)
 - **Alois Schaffenrath**, Pogled na Ljubljano izpod Rožnika, okoli 1820, kolorirana litografija (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana)
 - **Alois Schaffenrath**, Stolno mesto Ljubljana, 1821, kolorirana risba (Mestni muzej Ljubljana)

- Neznani avtor, Rotovški trg, 1821, kolorirani bakrorez (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana; kopija v fototeki ZAL, Ljubljana)
 - Neznani avtor, Pogled na Ljubljano iz Tivolija, litografska kopija po Schaffenrathovi predlogi, iz knjige Kaiserthum Österreich, Praga 1823/24
 - Neznani avtor, Pogled na Ljubljano iz Tivolija, bakrorez iz knjige Das Königreich Illirien, 1826
 - **Jakob Hyrtl**, Pogled na Ljubljano, 1836, kolorirani bakrorez (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana)
 - **Vinzenz Katzler**, Ljubljana s Šišenskega hriba, okoli 1845, tonirana litografija (zasebna zbirka)
 - Neznani avtor, Pogled na Ljubljano iz Tivolija, litografija iz Lamplove litografske delavnice, iz knjige H. Coste Reiseerinnerungen aus Krain, Ljubljana 1848
 - **Pavel Künl**, Renesančni obrambni stolp pred Ključavničarsko ulico, 1849 (Narodna galerija, Ljubljana)
 - **Pavel Künl**, Grajski hrib in staro vzhodno mestno obzidje na Krekovem trgu, 1849, akvarel, tempera (zasebna zbirka, Gradec)
 - **A. Jurmann**, Most nadvojvode Franca, okoli 1850, gvaš (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana)
 - **A. Jurmann**, Spomin na Ljubljano na sestavljanju sedmih ljubljanskih vedut, 1848-1850, jeklorez (zasebna zbirka, Ljubljana)
 - **H. Lauterbach - French**, Ljubljana iz Tivolija, okoli 1855, jeklorez (zasebna last)
- **N. M. J. Chapuy**, Marijin trg, Francov most in špital, 1856, kromolitografija (zasebna last; kopija v fototeki ZAL, Ljubljana)

Opomba: V izpostavljenem zapisu so vedute Ljubljane, ki jih hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana.

STAREJŠE KARTE Z NAČRTI LJUBLJANE OBRAVNAVANEGA PREDELA

- **Nicolo Agiellini**, Fortifikacijski načrt Ljubljane, 1586 (v arhivih v Karlsruheju in Dresdnu)
- **Giovanni Pieroni**, Pianta di Lubiana, 1639 (originala v arhivih na Dunaju, v Gradcu in Karlsruheju, reprodukcija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL)
- **Martin Stier**, Fortifikacijski načrt Ljubljane, 1654 (originali v arhivih na Dunaju, Gradcu in Karlsruheju, reprodukcija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL)
- **Janez Dizma Florijančič**, Karta (topografska) in prospekt glavnega mesta Ljubljane, 1744, bakrorez v Tabula chronographica Ducatus Carnioliae, 1744, ponatis 1745 (kopija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL)
- **Gabriel Gruber**, Ljubljana na zemljevidu Ljubljanskega barja, 1771 in 1785 (reprodukcija v zbirki Fototeka, ZAL)
 - **Ivan-Jean Scherrer**, Načrt mesta Ljubljane, 1808 in 1811 (v Zbirki načrtov, ARS)
 - **L. Scheibendorf**, Načrt mesta Ljubljane, 1808
 - **Ferdinand Reiss**, Ljubljana v letu 1809
 - **H. A. Seykotta**, Načrt glavnega mesta Ilirskega kraljestva Ljubljane, 1820
- **Jožef Schrey**, Ureditev Zoisovega grabna, 1821 (original v zbirki Načrti, ZAL)
- **Deželno gradbeno ravnateljstvo**, Preureditev in kanalizacija Krekovega trga, 1826 (v zbirki Načrti, ZAL)
 - Katastrska mapa mesta Ljubljane, 1826
- **Franc Dežman**, Floris Ljubljane, glavnega mesta kraljestva Ilirije, 1827 (reprodukcija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL)
 - Deželno gradbeno ravnateljstvo, Načrt mesta Ljubljane, 1827
 - **Reiche**, Načrt pokrajinskega glavnega mesta Ljubljane z najbližjo okolico, 1829 (Zbirka načrtov, ARS)

- **Alois Schaffenrath**, Ljubljana na načrtu trase posodobitve komercialne ceste Dunaj-Ljubljana-Trst, 1830
- **Joseph Franz Kaiser**, Načrt glavnega mesta Ljubljane v kraljestvu Iliriji, 1830 (v arhivu v Gradcu; Zbirka načrtov, ARS)
- Karta Ljubljane, glavnega mesta kraljestva Ilirije, priloga Sartorijevega hišnemu koledarju za leto 1830 (Zbirka načrtov, ARS)
- **Deželno gradbeno ravnateljstvo**, Šentjanževo predmestje, 1834
- **Simon Foyker**, Situacijski načrt pokrajinskega glavnega mesta Ljubljana, 1834
- **Franc Pollak**, Okolica Mestnega trga, 1837 (original v zbirki Načrti, ZAL)
- **Franc Pollak**, *Okolica Prešernovega trga, 1837 (original v zbirki Načrti, ZAL)*
 - Katastrska mapa mesta Ljubljane, 1840
- **A. Eisele**, Napeljava vodovoda do Robbovega vodnjaka, 1844 (original v zbirki Načrti, ZAL)
- **E. Luterotti**, Načrt pokrajinskega glavnega mesta Ljubljane, 1860 (kopija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL, Zbirka načrtov, ARS)
 - **Neuhofer**, Načrt mesta Ljubljane, 1883
 - **A. Zho(u)ber von Okrog**, Načrt mesta Ljubljane po reambulirani katastrski mapi, 1883 in 1891 (Zbirka načrtov, ARS)
- **Mestni stavbni urad**, Razporeditev plinske razsvetljave v Ljubljani, 1885 (original v zbirki Načrti, ZAL)
- **Ciril Metod Koch**, Načrt mesta Ljubljana, 1902, po 1906 (kopija litografije v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL)
 - **Ciril Metod Koch**, Načrt mesta Ljubljane, po 1919 (Zbirka načrtov, ARS)

Opomba: V izpostavljenem zapisu so karte z načrti Ljubljane, ki jih hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana.

IMENA ULIC, TRGOV IN NABREŽJA

ulice, trgi, nabrežje	omemba ulice v seznamu <i>ljubl. hišnih posestnikov, v drugih seznamih, spisih (in davčnih knjigah), leto preimenovanja</i>	naziv ulice, trga, nabrežja
Cankarjevo nabrežje (glej Valenčič)	1689	Za zidom (Hinter der Mauer) (<i>po Valvasorju</i>)
	1770	Za zidom (Hinter der Mauer)
	1848	Francevo / Francovo nabrežje (Franzensquai)
	1919	Cankarjevo nabrežje
Ciril-Metodov trg	1770	Korarski trg (Domhernnplatz) (del sedanjega C.-M. trga)
	1782	Stolna ulica (del sedanjega C.-M. trga)
		Stolni trg
	1877	Pred škofijo
	1952	Ciril-Metodova ulica
Ključavničarska ulica	1958	Ciril-Metodov trg
	1770	Za zidom v uličici
	1782	Ključavničarska ulica (Schlossergasse)
	1848	Ključarske ulice (Schlosser-Gassel)

Krekov trg	1600	Pred Samostanskimi vrati (Vor dem Closterthor)
		Sejemski trg (Jahrmarktsplatz)
	1877	Cesarja Jožefa trg (Kaiser Josefs Platz)
	1918	Trg kralja Petra
	1919	Krekov trg
Krojaška ulica	18. stol.	Kunstljeva uličica (Khunstlgassel) <i>(v mestnih urbarjih)</i>
	1770	Za zidom v uličici
	1782	Slamna uličica (Strohgassel)
	1797, 1798 in 1800	Žnidarska gasa / Krojaška ulica (Schneidergasse)
	1848	Šivarske uličice (Schlupf-Gasse)
	1877	Krojaške ulice
Mestni trg	1797	Terg, Plac, Veliki terg <i>(v Lublanskih Novicah)</i>
	1848	Veliki trg / terg (Haupt-Platz)
	1877	Mestni trg (Rathhausplatz)
Pod Trančo	17. stol.	Pod komunom (Vndter dem Comaun) <i>(v mestnih urbarjih)</i>
	1802	Na Tranči (An der Trantschen)
	1819	Trg divjačine (Wildpretmarkt)
	1822	Pred čevljarskim mostom (Vor der Schusterbrücke)
	1848	Pod Trančo (Vor der Schuster Brücke)

Ribji trg (Ribja ulica)	<i>1770</i>	Za zidom v uličici
	1848	Ribji terg (Fisch-Platz)
	pred 1876	Ribji trg (Fischplatz)
	1877	Ribje ulice (Fischgasse)
	1981	Ribji trg
Stritarjeva ulica	1496	Špitalska ulica (Spitalgasse) (<i>v vicedomskem urbarju</i>)
	1848	Boleniške ali špitavske ulice (Spital-Gasse)
	1906	Stritarjeva ulica
Študentovska ulica	<i>1754</i>	Samostanska uličica (Clostergäsl)
	<i>1770</i>	Frančiškanska ulica
	1797	Študentovska gassa (<i>v Lublanskih Novicah</i>)
	1848	Učencovske / Učiliške ulice (Studenten-Gasse)
	<i>1877</i>	Pred šolami / Študentovske ulice
Vodnikov trg	<i>1770</i>	Šolski trg (Schulplatz)
	1797	Šolski terg, Per šolah (<i>v Lublanskih Novicah</i>)
	1848	Učiliški terg (Schul-Platz)
	<i>1877</i>	Pred šolami (Schulplatz)
	1877	Valvasorjev trg (Valvazorplatz)
	1892	Vodnikov trg

HIŠE IN NJIHOVI LASTNIKI

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
Cankar. nabrežje 1, Stritarjeva 9		<i>Do leta 1755 so bile na tem mestu tri različne patidenčne hiše. Nato sta bili prva in druga hiša prezidani v eno stavbo, ki je segala od Špitalske ulice v ulici Za zidom (sedaj Cankarjevo nabrežje), objemajoč vogalno tretjo hišo (Bohoričevo). Slednja je bila vključena v stavbišče novega Filipovega dvorca šele leta 1897.</i>
1. hiša - glej Stritarjeva 9		
2. hiša Za zidom in verj. del v Špitalski 9 (r. 86, h. 264, 269, sed. st. št. 294)		<i>Tu je leta 1803 Kameniševa kavarna. Leta 1896 so hišo podrli in postavili sedanji Filipov dvorec.</i>
	?-1600	Pfannerjevi dediči
	1601-1649	Suzana Kunstelj (Khunstl), roj. Pfanner, drugič poročena Pop (Poppin) dediči Suzane Pop (Popp)
	1650-1655	Jernej Krelj (Kröll, Khroell, Khrell)
	1656-1672	Jurij Kajdaš (Jury Khaydasch), pek
	1673-1686	Uršula Rakovec (Rakhouizin, Rakhauitschin) in njeni dediči
	1687-1752	Jernej Čebulj (Zewull, Zebull)
	1792	Janez Mislovič (Mislouitz, Mischlawitz), krojač
	1795	Blaž De Rossi (Del Rossi), trgovec

1810	Martin Kamenisch, kavarnar
1822	vdova Elizabeta Kamenisch
1831	Ana, Elizabeta, Karolina in Marija Camenisch
1832	Marija Kameniš
1837	Jožef Schreyer, trgovec
1863-?	njegova vdova Terezija Schreyer, roj. pl. Schivitzhoffen
1891	Filip Schreyer
1910	Ana Tornago, roj. Schreyer
1923	Slavska banka
1926	Mestna hranilnica ljubljanska

3. vogalna hiša v Špitalski
11 in Za zidom
(r. 87, h. 263, 270, po letu
1876 h. 11)

Ena patidenčna hiša. Po potresu so hišo podrli. Leta 1897 je Filip Schreyer njeno stavbišče združil s stavbiščem svoje ravno tako podrté hiše in na tem mestu zgradil trinadstropno palačo.

?-1600	Adam Bohorič (Wocharitsch)
1601-1603	dediči Adama Bohoriča
1604-1606	zet Adama Bohoriča
?-1612	Janez Berlin (Werlin, Werlini)
1613-1625	njegova vdova in dediči
1626-1643	Jurij Ziuidator (Ciuidator), kramar in krčmar
1672-1679	Carlo Florianis
1680-1700	vdova in dediči Karla (de) Florianisa
1700-1708	Dominik Höffer pl. Höfferstain
1708 - o. 1757	Janez Filip Tazel (Tazol, Tazl), kramar
o. 1757-1768	Andrej Alič (Alitsch), kramar

1768-1786	Florijan Porenta in žena Marijana, nato Jožefa, kramar in jermenar
1786-?	Janez in Jožefa Dežman (Deschmann)
1824	Mihael Dežman, (Jožefino polovico)
1824	nečak Mihael Dežman (Deschmann), trgovec, (drugo polovico)
1835	Karel Dežman (Deschmann), poznejši župan
1854	Jožef Bernbacher, trgovec
1875	Leopold Pirker, trgovec
1884	Friderik Soss, trgovec

**Cankar. nabrežje - 2.
stolp v mest. obzidju**

(dominik. urb. r. 281/2, h.
245, 246)

	<i>Ena patidenčna hiša. Hišo so odstranili pred letom 1826, ko je bila ukinjena urbarščina zanjo.</i>
1643-1770	Mestna občina
1772-1789	Jernej Saurou (Zavrl ?, Zavrel ?)
1789	Vincencij Mejač in žena Ana Marija
1819	Franc in Anton Mejač

**Cankar. nabrežje 3,
(Ribja ulica 8)**

(r. 76, h. 246, 247, sed. st. kon. 16. st. -1600
št. 272)

	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
1601-1626	Mihael Pleškovič (Pleschkhouitsch)
1627-1656	<i>Pleskovičeva hiša</i>
1657-1664	Gašper Kušlan (Khuschlan)
1665-1682	Kušlanovi dediči
1682-1740	Blaž Snedic (Snediz, Schnediz)
1740 - o.1765	vdova Gašperja Kušlana Marija Konstancija Kušlan
o. 1765-1802	Jožef Anton pl. Webern
	Anton Wiri (Wiry), krojač

1802	Jožef Harpeck
1810	Adam Mayer
1843	Alojzij Mayer
1853	Viljem Volheim
1876	Franjo X. Souvan
1901	Franc Xav. Souvan
1938	Ludovik in Marija Gerkman

Cankar. nabrežje,

(Ribja ulica 7)

(r. 75, h. 247, 248; leta

1876 Ribja 7, h. 248)

Ena patidenčna hiša, pozneje podrta.

1600-1615	Marko Ankhrist
1616-1618	njegovi dediči
1619-1623	Jurij Mauser, steklar
1624	njegovi dediči
1627-1661	Jurij Stessel (Stösl, Stössel), mizar
1662-?	vdova Janeza Stessla
1665-1677	dediči Janeza Stessla
1678-1730	Lenart Stöffenhöller (Steffenhiller, Staffenhiller), mizar
1730-1743	Jožef Staffenhiller, mizar
1743 - o. 1767	Franc Glavnik (Glaunikh), krčmar, in žena Urša
o. 1767-1780	Ignacij Steinmez (Stainmez)
1780	Kajetan Valentin Malič (Mallitsch) in žena Marija
1784	Janez Jakob Dežman (Deschmann), krčmar in žena Helena
1821	Helena Dežman, nato Miha Frančič (Frantschitsch) in Ivana Nepomucena
1822	Mihael in Ivana Frančič

1838, 1840	Ana Kuk (Kuckh)
1843, 1853	Jakob in Marija Kokalj (Kokeil, Kokail)
1876	Marijana Hribljan

Cankr. nabrežje - 1.
stolp v mest. obzidju
(dominik. urb. r. 282/2, h. 248, 249)

Ena patidenčna hiša ter izven obzidja postavljena drvarnica. Stolp je bil postavljen leta 1635. Drvarnico so odstranili leta 1826. Drugi stolp je dobil h. št. 245/246.

1635-1771	Mestna občina
1772-1782	Gotfried Pacher (Bacher), ključavničar, ena patidenčna hiša
1782	Krištof Heller in žena Jožefa
1830	Eva Riebler
1849	Viljem Vollheim, ena patidenčna hiša

Cankar. nabrežje 5
(r. 74, h. 249, 250, sed. st. št. 275; leta 1876
Francovo nabr. 9, leta 1901 pa 5)

Ena patidenčna hiša.

?-1598	Gregor Wiegand
?	Felician Trubar
?	Sofija Drumlic (Drumblitz)
1600-1615	Deželni stanovi
1615	Leuander (Luander, Euander) Herminius (Hereminius, Erminius, Herminia), dr.
1616-1662	dediči Leuandra Herminiusa
1665-1676	Jernej Perne (Pernee)
1677-1681	dediči Jerneja Perneta

1682-1750	Jurij Tominec (Tollmainer), mestni sodnik in dediči
1750 - o.1765	Janez Jurij Tominec (Thallmeiner)
o. 1765-1782	Jožef Desselbruner
1782 - o. 1798	Andrej Traun, vrvar in žena Marija Ana
o. 1798 - ?, 1840	Alojzij Traun
in 1853	
1876	Jakob Kobilica
1901	Marija Kobilica
1938	Cvetka Svetlič in Ana Tomažin

Cankar. nabrežje 7

(r. 73, h. 250, 251, sed. st.
št. 276)

Ena patidenčna hiša.

1600-1601	Albreht Glimb ml., zlatar
1602-1606 (?)	Andrej Ižanec (Jeschanetz), čevljar
pred 1610-1641	Andrej Gašperčič, čevljar
1642-1652	dediči Andreja Gašperčiča
1652-1665	Adam Fechner
1666-1696	dediči Adama Fechnerja
1700-1751	Andrej Polc (Polz)
1752-1782	Antonio Balsaro, kavarnar
1782-1805	njegova vdova Frančiška Balsaro
1805	Eva Graf
1806	Janez Nepomuk Graf
1832	Andrijana Graf
1833	Anton Schorl, Frančiška Schorl (pol hiše)

1840, 1853	Anton in Frančiška Schorl
1876, 1901	Alojzij Valenta, dr., Alojzij Valenta pl. Marchthurn
1938	Franc Kraigher

Cankar. nabrežje 9

(r. 71, h. 251, 252, sed. st. št. 277)

Ena patidenčna hiša.

1600	Seng(s)enschmidtovi dediči
1601-1606 (?)	Lovrenc Sengenschmidt
pred 1635-1641	Mihael Taller, poštar in mestni sodnik
1642-1649	Janez Zdevec (Sdeuez), ključavničar
1650-1673	dediči Janeza Zdevca
1674-1719	Leopold Krt (Khert), mestni sodnik
1719 - o. 1769	Gregor Vintar (Vinter), puškar, in žena Marija
o. 1769-1801	Andrej Vintar (Vinter)
1801	Jurij Vodnik
1832	Lucija in Jožefa Vodnik
1840, 1853	Lucija Vodnik (Vodnig) in Jožefa Zeller
1876	Karel Ahčin (Achtschin)
1901	Marija Rebek
1938	Josip Rebek ml.

Cankar. nabrežje - ob

Ljubljani,

nasproti dan. št. 7 in 9

(dominik. urb. r. 283/3, h. 252, 245)

1772-1781	Jožef Rupert
1781-1825	Peter Gerstenmeyer, ključavničar, in žena Frančiška

Ena patidenčna hiša in prostorček izven obzidja ob hiši. Po letu 1848 jo je dala podreti Mestna občina ljubljanska. Prvotno je verjetno tu stala orožarna.

1825	Peter Gerstenmayer, nato Matevž Žigon (Schigon)
1845	Elizabeta Žigon (Schigon)
1848	Mestna občina ljubljanska

Cankar. nabrežje 13,

Ključavničarska 4

(r. 72, h. 253, 253, sed. st.
št. 278)

Ena patidenčna hiša.

konec 16. st.	Albreht Glim(b), zlatar
1600-1608	njegovi dediči (Jurij Glim(b) ter bratje in sestre)
1608-1621	Miha Zorin (Surin), kotlar
1622-1641	Surinovi (Schurin) dediči
1642-1653	Elija Wolff, slikar
1654-1656	vdova in dediči Elije Wolfa
1657-1683	dediči Elije Wolfa
1683-1709	Matija Cassimirus, dr., iur.
1710-1728	Kristijan Maystetter, zlatar
1728 - o. 1765	Andrej Žiga Fedrer, zlatar, in žena Marija Elizabeta
o. 1765 - o. 1775	vdova Klara Pölland (Pelan?)
1775-1808	Jožef Serafin Piller
1850, 1876	Jožef in Katarina Piller
1901	Marija pl. Laschan
1938	Jože Rus

Cankar. nabrežje 15,

Ključavničarska 5

(r. 70, h. 255, 255, sed. st.
št. 280)

Ena patidenčna hiša.

?-1582	Martin Jurnejec
1582-?	Jurij Einkhurn s Šinkovega turna

1600 - o. 1608	Krištof Ainkhurn (Ainkhern)
o. 1609-1618	Janez Flach
o. 1619-1654	dediči Janeza Flacha
1654-1655	Andrej Gognič (Gognitsch), puškar
1656-1662	dediči Andreja Gogniča
1665-1681	Janez Fröllich
1681-1792	Janez Vajkard Valvasor
1692-?	Franc Engelbreht Čečkar (Zetschkher), baron
1733-1773	Krištof Hann, krojač
1773-1789	Ignacij pl. Hubenfeld
1789	Benedikt in Jožefa Hoffer
1811	Benedikt Hoffer, Marija in Martin Sonc (Sonz)
1849	Matija Komac (Komatiz)
1853	Gabrijel in Avguštin Komac (Komatiz)
1876	Franjo Petan (Pettan)
1901	Aleksander in Viktor Schrener
1938	Neža Kralj

Cankar. nabrežje 17,

Krojaška 8

(r. 65, h. 256, 256, sed. st.
št. 281)

	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
?-1581	Blaž Zamrl (Samerl), trgovec in župan, in žena Kristina, roj. Pičilin
1581-1591	Zamrlovi dediči
?-1594	žena Jurija Dienerja
1594-1618	Jurij Schwarz, irhar
1619-1623	dediči Jurija Schwarza
1624-1628	Janez Schaffer (Schafer)

1630-1666	dediči Janeza Schafferja
1666-1673	Katarina Arzago
1674-1675	dediči Katarine Arzago
1676-1685	dediči Matije Khellerja
1686-1700	Pavel Schrettel, kositrar
1701-1704	dediči Pavla Schrätla
1705-1723	Miha Košutnik (Khoschutnikh), irhar
1723 o. 1769	Matija Bolančič (Wollantschitsch, Wallantschitsch), krznar in žena Elizabeta
o. 1769-1784	Franc Jeran in žena Marjeta
1784-1787	vdova Marija Jeran
1787	Jožef Lipp, ključavničar
1828	Matija Holland
1833	Ivana Holland
1840	Ivan Rupnik
1841, 1853	Jakob Rupnik (Rupnig)
1876	Gašper Ahčin (Achtschin)
1901	Albin Ahčin (Achtschin)
1938	Ivan Maček

Cankar. nabrežje 19

2. hiša

(r. 62, h. 261, 243, sed. st. št. 267)

	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
?-1550	Volk Gebhart, župan
1550-?	dediči Volka Gebharta
pred 1600-1621	Sebastijan Gassner
1622	dediči Sebastijana Gassnerja

1623-1628	dediči Volka Gebharta
1630-1649	vdova Suzana Steindler
1650-1652	dediči Suzane Staindler
1653-1656	dediči Gregorja Kunstlja
1657-1658	Janez Krstnik Kunstelj (Khunstl)
1659-1713	dediči Janeza Krstnika Kunstlja
1714-1802	Matija Christian, trgovec in župan, nato Janez Krstnik Hartl
1802	Viljem Henrik Korn
1834	Marija Kukec (Kuketz)
1840-1853	Antonija Kukec (Kuketz)

dalje kot pri 1. hiši

**Cankar. nabrežje - ob
Ljubljani**

*(dominik. urb. r. 284/3, h.
262, 244)*

Ena patidenčna hiša in drvarnica. Od leta 1686 je bila tu novozgrajena hiša za zidom. Podreti jo je dala Mestna občina leta 1844.

1686-1770	Mestna občina
1772-1782	Janez Rotar (Rotter), puškar
1782	Janez Mayer, puškar, in žena Rozalija
1810	Volbenk Schläffer
1834	Katarina Schäffer, por. Foger, ter Anton, Janez in Volbenk Schläffer
1836	Janez Podžleb (Podschlepp)
1844	Lovro Košir (Koschier), nato Mestna občina

Ciril-Metodov trg 4
 (r. 27, h. 210, 296, sed. st.
 št. 323)

Ena patidenčna hiša. Od okoli leta 1765 kanoniška hiša - Lambergov kanonikat (ta je bil ustanovljen leta 1708).

?-1551	Luka Želodec (Scheloditz)
1551	Jurij Wilpacher in žena Marjeta
?-1575	Wilpacherjevi dediči - hčerke, por. z Albrechtom Glimom, Gregorjem Standlerjem in Blažem Weinfüererjem ter Žiga Wilpacher
1575/1582	Blaž Weinfüerer
1600-1606	kranjski deželni stanovi augsburške konfesije, <i>Weinfüererjeva hiša</i>
1613-1621	kostanjeviški opat
1622-1625	kostanjeviški opat Matija (Mathes)
1626-1631	kostanjeviški opat Andrej
1632-1637	kostanjeviški opat Rupert
1638-1673	kostanjeviški opat
1674-1689	vdova Neža Grošelj (Gröschlin)
1689 - o. 1765	Janez Krištof Puecher pl. Puechentall, mestni sodnik in župan
o. 1765-1942	grof Lamberg (Lambergov kanonikat), <i>kanoniška hiša</i>

Ciril-Metodov trg 5
 (r. 26, h. 209, 297, sed. st.
 št. 324)

1. hiša

Do leta 1613 sta dve hiši ter dve zemljišči (kar pomeni v urbarjih tudi hišo). Tedaj ju je kupila vlada in ju spojila ali pa na njunem stavbišču zgradila novo poslopje za cesarski ali dvorski špital - ubožnico za one-mogle idrijske rudarje in pohabljenе stare vojake. Ena patidenčna hiša.

1551	Pruner
kon. 16. st.	Jurij Ciuidator
?-1603	Ciuidatorjevi dediči
1604-1613	Tomaž Röringer

2. hiša	1600-1612	Glavičevi (Glauitsch) dediči
	1612-1613	Matija Ahačič
3. hiša (dve zemljišči v bližini)	1605(?) - o. 1620	Tomaž Röringer
	1620-1624	špital - ubožnica
	1773-1775	grof Karel Herberstein, ljubljanski knezoškof (najemnik), <i>škofijski dvorec poleg frančiškanskih vrat</i>
	1774-?	c.kr. tobačna uprava
	1822	c.kr. tobačna in pečatniška uprava
	1840 in 1853	c.kr. komorna okrožna uprava
	1876	c.kr. upravstvo za tabak (finančno vodstvo)
	1901	c.kr. finančni erar
	1938	Drž. Finančni erar (davčna oblast)
Ciril-Metodov trg 6 (h. 208, 298, sed. st. št. 325)	1822, 1840 in	c.kr. kanonikat
	1853	
	1876	c.kr. kanonikat (c.kr. korarija)
	1901	c.kr. kanonikat
	1938	Kanonikat stolne cerkve
Ciril-Metodov trg 7 (h. 207, 299, sed. st. št. 326)	1822, 1840 in	c.kr. kanonikat
	1853	
	1876	c.kr. kanonikat (c.kr. korarija)
	1901	c.kr. kanonikat
	1938	Kanonikat stolne cerkve

Ciril-Metodov trg 8
(h. 206, 300, sed. st. št. 327)

1822, 1840 in
1853
1876
1901
1938

c.kr. kanonikat
c.kr. kanonikat (c.kr. korarija)
c.kr. kanonikat
Kanonikat stolne cerkve

Ciril-Metodov trg 9
(h. 205, 301, sed. st. št. 328)

1822
1840
1876
1901
1938

c.kr. kanonikat (stolna proštija)
c.kr. kanonikat
c.kr. kanonikat (c.kr. korarija)
c.kr. kanonikat
Kanonikat stolne cerkve (Flachenfeld-Wallwitzova ustanova; *Walwitzov kanonikat je bil ustanovljen leta 1704, Flachenfeldov pa leta 1721, leta 1825 sta bila združena*)

Ciril-Metodov trg 10
(r. 28, h. 204, 302, sed. st. št. 329)

Ena patidenčna hiša.

1597-1609
1610-1621
1622-1755
1756
1756-1811
1811
1822
1823
1826
1835

Dediči Jurija Mravljeta ali Mravlja (Mraule, Mraula)
Anica Ovnič (Aunitsch) ali Anica Mravlje (Mraulintz)
hiša ni vpisana v davčno knjigo
Bobičev (Bobbizisch) kanonikat
kanonikat barona Ravbarja
Ludovik Ravbar (Rauber), baron
Ravbarjev kanonikat
Lovrenc Schluderbach
Ksaverija Kastelic (Kastellitz)
Anton Kastelic (Kastellitz), dr. in Elizabeta, Janez Murgelj (Murgel)
Elizabetino polovico

1840	Anton Castellitz, dr., in Janez Murgel, dediči
1841, 1853	Marija Habian
1876	Lovrenc Gaber
1901	Terezija Gaber
1938	Franc Dolinar

Ciril-Metodov trg 11

(r. 29, h. 203, 303, sed. st.
št. 330)

Ena patidenčna hiša.

?-1435	Primož Biček (Witschekh), meščan, čevljar (?) in žena Marjeta, Primož Biček je ustanovil beneficij sv. Jurija z ust. p. dat. 1435; pred njim verjetno njegov oče Jurij (Juri) Biček in mati Marjeta
1435-1790	Kaplanija sv. Jurija
1790	vdova Brenulla (?) Löschl
1793	Jožef in Marija Ambrož (Ambrosch)
1827	Marija Bartol (Warthol)
1830	Jakob Živec (Shivitz)
1832, 1853	Marjeta Ahlin / Achlin (Achlin)
1876	dediči Jakoba Jančarja
1901	Josipina Jančar
1938	Franc Dolinar

Ciril-Metodov trg 12

(r. 32, h. 202, 304, sed. st.
št. 331)

Ena patidenčna hiša. V mestnih davčnih knjigah ni zapisano, kdaj je hiša postala kanonikat.

1599-1613	Jurij Diener
-----------	--------------

1614-1646	Dienerjevi dediči, leta 1614 vdova Ana
1647-1652	Mihael pl. Chumberg (Khumberg), do leta 1649 stolni prošt v Novem mestu
1653-1688	Janez Andrej pl. Khumberg
1689-1696	Khumbergovi dediči
1700 - o. 1799	Janez Jakob pl. Karnburg (Khörnburg)
1800-?	Jakob pl. Karnburg oz. Gallenbergova kanoniška hiša
1840, 1853	kanonikat grofa Gallenberga
1876	korarija grofa Gallenberga
1901	Kürchpergov kanonikat
1938	Kanonikat, Tomaž Klinar, dr. (stolno župnišče)

Ciril-Metodov trg 13

(h. 201, 305, sed. st. št. 332)

1599	hiša pokojnega Pavla Hočevarja
1822, 1840 in	c.kr. kanonikat
1853	
1876	c.kr. korarija (kanonikat)
1901	Čemažarjev kanonokat
1938	Šiška Josip - Stolni kapitelj

Ciril-Metodov trg 14

(r. 33, h. 200, 306, sed. st. št. 333)

	<i>Ena patidenčna hiša. Danes v pritličju gostilna Kolovrat.</i>
1525	Thoman Behaim
1537	Kocijan Behaim
1600-1623	Jožef Posarel (Posarell, Posarl, Posorl)
1624-1651	Posarelevi dediči

1652-1657	dediči Janeza Andreja Tiboldija
1658-1662	dediči pl. Dienersperga
1665-1675	Janez Seyfridt Peltzhoffer
1676-1802	Janez Jakob pl. Widerkher von Widerspach in njegovi dediči
1802	Avguštin Ludovik pl. Widerkher, Leopold in Franc pl. Widerkher, Leopold pl. Widerkher, Jožefa pl. Widerkher in Lovrenc Brecej (Wretzel)
1828	Marjeta Grošelj (Groschel)
1837	Franc, Ignac in Terezija Grošelj (Groschel)
1844	Damijan Klančar (Domian Klantscher)
1847, 1853	Mihael Šušteršič (Schusterschitz)
1876	Jožefa Šušteršič (Schusterschitch)
1901	Uršula Jurkovič
1938	Alojzija Bizilj

Ciril-Metodov trg 15

(r. 34, h. 199, 307, sed. st. št. 334)

Ena patidenčna hiša.

1525	Janez Costner / Kastner, prokurator
?-1537	Janez Kastner (Castner), <i>Kastnerjeva hiša</i>
1537-?	Lenart Budina (Wudina)
1600-1605	Janez Arter
1605-1627	Matija Posorl (Posarel)
1627-1643	Posorlovi dediči
1645	Jurij Planina, dr. iur. utr.
1646-1682	dediči Jurija Planine
?-1655	Justina Marjeta pl. Dienersperg

1682-1683	Mihael Šurica (Schuriza, Schurza)
1684-1755	Šuricovi dediči
o. 1755 - o. 1777	Jožef Leopold pl. Apfalterer, baron, kanonik
o. 1777-1826	Franc pl. Apfalterer, baron, okrožni glavar
1826	Ernest in Alojzij pl. Apfalterer, nato Andrej Janežič (Janeschitz)
1831	Antonija Žerjavec (Scheriautz)
1849	Valentin Pleiweiss
1876	Janez Bleiweis, dr.
1901	Karel Bleiweis vitez pl. Trsteniški, dr.
1938	Milan Bleiweis in Vida Lukan

Ciril-Metodov trg 16

(r. 35, h. 198, 308, sed. st.
št. 335)

Ena patidenčna hiša.

1537	Jeronim Pečelin / Pičolin
1544	dediči Erazma Pečelina (ali dediči Andreja Kolenca / Trüesterja?)
1571	Budina (ali pa Picardo?)
1600-1621	(vdova in) dediči Volka Raminga (Rauming)
1622-1625	Urh Šuštarčič, trgovec
1626-1676	dediči Urha Šuštarčiča
1655	<i>hiša gospe orožarnice</i>
1659	<i>hiša pokojnega orožarja</i>
1677 - o. 1753	Janez Krištof Buecher (Puecher) pl. Buchenthall, župan
o. 1753 - o. 1766	Valentin Križaj (Crischey), krojač
o. 1766-1782	Konstantin Križaj
1782-1805	Janez Drnovec (Dernouitz) in žena Marija
1805	Janez Trnovec (Ternouitz)

1811	Tomaž in Frančiška Pogačar (Pogatscher)
1823	Frančiška Pogačar
1825	Lovrenc Macher (polovico)
1840	Lovrenc in Frančiška Macher
1853	Frančiška Macher
1876, 1901	Jožef Bončar
1938	Anton Škof

Ciril-Metodov trg 17

(r. 36, h. 197, 309, sed. st.
št. 336)

Ena patidenčna hiša, ki je leta 1752 označena kot kanoniška. Kanonikat je leta 1731 ustanovil Jožef Anton pl. Schiffrer.

?-1525	Erazem Praunpartt, vicedom
1525-1537	Jurij Eysenbart in njegova žena Barbara
1537-1544	Matevž (Mathes) Walch / Wallich, kanonik (ali pa Kancijan Behaim?)
1544-?	Leopold Khundtner, lekarnar
?-1571	Uršula Khundtner
1571	Mihael Vrbec (Verbez)
1600-1603	dediči Mihaela Vrbca (Verbetz)
1603-1635	Matija Žlebnik, pek, trgovec
1636-1659	Mihael Žlebnik
1659-1660	dediči Mihaela Žlebnika
1661-1670	Andrej Grošelj (Groschl), krojač
1671-1674	(dediči) vdova Andreja Grošlja
1674-1683	kostanjeviški opat, od leta 1675 opat Janez
1684-1719	Jakob Vermaty
1719-1735	Jožef pl. Otthaim, baron

1735/1737 - o.	Jožef Anton pl. Schiffrer, od leta 1756 pl. Schifferstein, kanonik
1795	protonotarius apostolicus
od o. 1795	Schiffresteinov kanonikat (imenovan tudi Šlibarjeva korarija)
1822, 1840 in	Šlibarjev kanonikat
1853	
1876	Schliberjeva korarija
1901	Schiffersteinov kanonikat
1938	Ivan Sušnik, kanonik

Ciril-Metodov trg 18

(r. 37, h. 196, 310, sed. st. št. 337)

Ena patidenčna hiša.

1537	Andrej Kolenc (Golientz), imenovan Tržačan
1544	dediči Andreja Kolenca (ali Erazem Pečelin?)
1571	Picardo (ali pa Budina?)
1594-1615	Janez Logar (Locher, Loger, Lochar), pek
1616-1618	dediči Janeza Logarja
1619-1632	Janez Wurzer, trgovec
1633-1636	Wurzerjevi dediči
1637-1640	Mihael Žlebnik (Schlebnigh)
1641-1662	Matija Jerlich, pek
1665-1678	dediči Matije Jerliche
1678-1685	Uršula Tome (Thomee)
1686 - o. 1765	Lovro Tome (Thome) in njegovi dediči
o. 1765-1791	Lovro Strnišar (Sternischer, Sterschiner), pek, in žena Ana Marija
1791	Jože Strnišar (Sternischer)
1799	Matevž Bezljaj (Weslay)

1829	Franc Borgias Bezlaj (Weslay)
1830	Katarina Bezlaj (Weslay)
1835	Adam Bezlaj (Weslay)
1842, 1853 in 1876	Marija pl. Renzenberg
1901	Andrej Druškovič
1938	dediči Josipa Hubada

Ciril-Metodov trg 19

*(r. 38, h. 195, 311, sed. st.
št. 338)*

1. hiša

*Dve patidenčni hiši. V eno ju je dal prezidati Janez Zlatoust pl. Guett
okoli leta 1725.*

1537	Avguštin Zeller
1600-?	vdova Matije Kolmarja (Kholmar)
1601-1638	Mihael Zajec (Saizt, Seietz, Seutz), krojač
1639	vdova Mihaela Zajca
1640-1649	Adam Burger
1650-1687	Jakob Flescher, pek
1688-1724	dediči Jakoba Flescherja (solastnik Janez Sulec / Šulc)
1724-1744	Janez Zlatoust pl. Guett hai m b., postal je tudi lastnik sosednje hiše
1744 - o. 1775	Franc Žiga Kappus pl. Pichlstein
o. 1775 - o. 1797	Anton Avguštin Kappus pl. Pichlstein
o. 1797-?	Andelm grof Petazzi
?-1827	Martin Prusnick / Prusnik
1827	Prussnig Marija, Jožefa, Frančiška, Franc, Barbara, Janez Nepomuk, Ignacij in Alojzij

1832	Matevž Tonia (delež Janeza Nep. Prusnika)
1838	Matevž Tonia in Frančiška ter Jožefa Prusnik
1840, 1853	Matevž in Frančiška Tonia
1876	Karolina, Alojzij, Jožefa in Marija Tonija
1901	Leopold Simončič
1938	Josip Vidmar (lastnik Stane Vidmar)

2. hiša

?- kon. 16. st.	Urša Schweizer, roj. Naglič
pred 1602-1628	Nikolaj Klain (Clain, Khlein), gostilničar in mestni sodnik
1630-1633	Elija Wolff, slikar
1634-1656	Karel Freyenstein (Freudenstain), zlatar
1657-1696	Freyensteinovi dediči
1700-1724	Tomaž Goršek / Goršič (Gorschikh, Gorschekh, Gorschitsch) <i>naprej kot pri 1. hiši</i>

Ciril-Metodov trg 20

(r. 39, h. 194, 312, sed. st.
št. 339)

Ena patidenčna hiša.

1600-1603	Jakob Schifflinger
1604-1606	vdova Jakoba Schifflingerja
1607-1615	dediči Jakoba Schifflingerja, solastnika brata Janez, Adam
1616-1617	Krištof Khratzenbacher
1617-1656	Ernest Schere (Scherre) pl. Schernburg (od leta 1646), vicedomski knjigovodja
?-1669	vdova Katarina Renata pl. Schernburg
?-1671	dediči Ernesta Scherreja pl. Schernburga
1672-1711	Gabrijel Eder pl. Edenburg (od leta 1700), župan

1711 - o. 1765	njegov sin Gabrijel Eder pl. Edenburg
o. 1765-1790	Miha Ciglar (Ziegler), pek
1790	Jakob Mrak (Mrack) in žena Mica (Miza)
1805	Martin Mrak
1849	Janez Nepomuk Mrak (Mrack)
1853	Sebastijan Assander
1876	Franc Škofiz
1901, 1938	Viljemina Škofic

Ciril-Metodov trg 21

(r. 288/7, h. 193, 313, sed.
st. št. 340)

Ena patidenčna hiša, do leta 1742 pa dve hiši. Med letoma 1629 in 1731 sta bili obe hiši v enotni lasti. Leta 1736 se tu omenja hotel »Pri divjem možu« (zum wilden Mann), več kot sto let najboljši ljubljanski hotel, kjer so prenočevali tudi vladarji. Leta 1742 je dalo mesto hišo prezidati v sedanjo obliko. Hotel »Bidlmon« je prenehal z delovanjem leta 1868. V hiši je dolgo let živel slikar in grafik Božidar Jakac.

1. hiša

kon. 16. st. -1603	Urh Rubida
1604-1616	njegovi dediči (Pavel Rubida)
1616-1625	Janez Krištof Tatzl / Tätzl
1626-1629	dediči Janeza Krištofa Tatzla (vdova Katarina in sin Andrej)
1629-1640	Pavel Khönig, ces. svetnik in gradnik, ter žena Sidonija, roj. Katzenbacher
1641-?	Khönigovi dediči
?	pl. Rambschissl
?-1719	Alemana Veronika baronica pl. Stch, prej grofica pl. Rissig, roj. baronica pl. Pallenberg

2. hiša

1731-?	mesto Ljubljana
1548 - o. 1580	Viljem Treiber, mestni sodnik
?-1594	Jakob Schifflinger
1594 - o. 1613	Janez Khratzenpacher / Kratzenpacher
o. 1614-1622	Khratzenpacherjevi dediči - (1614 Jurij Khratzenpacher, 1618 Samuel Hasiber, 1619-1621 Pavel Khönig, 1622 Strainhauser)
1623-1640	Pavel Khönig zu Khönigsfeld, ces. svetnik in ljubljanski gradnik
1641-1731	Khönigovi dediči
1731	Marija Terezija pl. Flachenfeld
1731-1770	mesto Ljubljana - najemniki
1770-1782	Janez Vidic (Widiz), hotelir
1782-1790	vdova Marija Elizabeta Vidic (Widiz)
1790	Luka Marinič, hotelir
1795	Janez Rechler, hotelir
1798	Ferdinand Anpeck, hotelir, in Frančiška Anpeck
?-1819	Frančiška Anpeck
1819	(Janez) Jurij Kraxner, hotelir
1821, 1840 in	Elizabeta Mrak (Mrack), hotelirka
1853	
1861	Ana Mrak, hotelirka
1868, 1876	Matija Gregorič (Gregorizh), trgovec
?-1896	vdova Leopoldina Gregorič (Gregorizh)
1896	Kranjska hranilnica (za Filharmonično društvo)
1901	Filharmonično društvo
1938	Ivan in Peregrina Strojanshek

Ključavničarska 2

- glej *Mestni trg 22*

Ključavničarska 3

(r. 69, h. 254, 254, sed. st.

št. 279)

Ena patidenčna hiša.

1600 - o. 1609	Gregor Lorch / Lerch, brivec
1610-1622	vdova Gregorja Lercha
1623-1630	dediči Gregorja Lercha
1631-1665	Jurij Skornus (Skharnus), rezbar
1666-1688	Skornusovi dediči
1688-1704	Jurij Tominec (Tollmeiner), mestni sodnik
1704-1734	Jožef Košak, kositar
1734-1746	Janez Griessenpökh, gumbar
1746 - o. 1787	Ludovik Anton pl. Reja (von Reya)
o. 1783-1793	Anton Feliks pl. Reja (von Reya)
1793	Franc Mersu (Mrzel?)
o. 1798-1804	Benedikt Hoffer, nato Martin in Marija Pintar (Pinter)
1804	Janez Krstnik Kastner
1827	Katarina Kastner
1841, 1853	Karolina Ježenjak (Jeschenag)
1876	Anton Obreza
1901	Obrtno pomožno društvo
1938	Marija Žerjav

Ključavničarska 4

- glej *Cankar. nabrežje 13*

Ključavničarska 5 - glej
Cankar. nabrežje 15

Krojaška 1
- glej *Mestni trg 20*

Krojaška 2
- glej *Mestni trg 21*

Krojaška 3
(r. 63, h. 259, 241, sed. st.
št. 265)

Ena desetemu vinarju podvržena hiša.

16. st. - o. 1636	gospodje pl. Lantieriji
o. 1636-1646	Martin Burjak, poplemeniten von Weinegkh, mestni sodnik
1647-1655	Burjakovi dediči, od 1650-1652 Janez Benčič
1656-1657	dediči Janeza Benčiča
1657-1684	Janez Tratnik, krojač, isti pozneje kot Pratik, in žena Marija
1685-1708	njegovi dediči
1708-1727	Andrej Žužek (Schuschikh), krojač, in žena Elizabeta
1727-1756	Matija Hellinger, krojač
1756 - o. 1780	Pavel Schloiff, krojač, in žena Marija
o. 1780-1807	Matija Tanzer (Tonzer)
1807	Jakob Škrbina (Skerbinna)
1818, 1822	Jožef Škrbina (Skerbina)
1827 in 1840-1853	Ignacij in Ana Schmid / Schmidt

1876	Ana Schmidt, nato Štefan Pogačnik (ima tudi vogalno hišo na Krojaški 1)
1901	Ivan Pogačnik (poseduje tudi vogalno hišo na Krojaški 1)
1938	Janko Pogačnik (poseduje tudi vogalno hišo na Krojaški 1)

Krojaška 4

(r. 67, h. 258, 258, sed. st. št. 283)

	<i>Ena desetemu vinarju podvržena hiša. Do leta 1728 isti lastniki kot pri hiši št. 6.</i>
1729 - o. 1766	Jožef Hueber pl. Hubenfeldt, mestni sodnik in trgovec
o. 1766-1793	Matevž Kristan (Christan)
1793, 1822, 1840 in 1853	Jurij Pressl / Pressel
1876	Valentin C. Supan
1901	Alojzij Košir

Krojaška 5,

Cankarjevo nabrežje 19

Iz prvotnih dveh hiš združena v eno okoli leta 1876. Lantierijeve nepremičnine v Krojaški ulici so zavzemale prostor na obeh straneh ulice, kjer so danes hiše št. 4, 6, 3 in del št. 5.

I. hiša

(r. 64, h. 260, 242, sed. st. št. 267)

16. st. - 1639	hiša pl. Lantierijev
1640-1646	Martin Burjak (kot pri št. 4, 6, in 3)
1647-1655	Burjakovi dediči (kot pri št. 4, 6 in 3), od 1650-1652 Janez Benčič
1656-1667	Jurij Khronlechner, krmivec
1668-1677	Marija Khronlechner
1678-1708	njeni dediči
1708-1716	Franc Anton Obreza (Obresa), pivovarnar
1716-1737	Andrej Žužek (Schuschek), krojač
1737 - o. 1756	Primož Telban in žena Neža

o. 1756-1791	Jožef Staudeker, mešč. Krojač, in žena Marija
1791	Janez Staudecker
1805	vdova Marija Sebig, por. Dežman (Deschmann), nato Jurij Grabner
1822	Gregor Grabner
1840-1853	dediči Jurija Grabnerja
1876	Franjo Kollman
1901	Fran Kollmann
1933	Robert Kollmann
1938	Leon Blinc, dr.

2. hiša - glej Cankarjevo
nabrežje 19

Krojaška 6

(r. 66, h. 257, 25, sed. st.
št. 282)

Prvotno so imeli pl. Lantieriji tu domec, ki se leta 1600 imenuje že hiša. Okoli leta 1640 se deli v dve hiši. Potem ena desetemu vinarju podvržena hiša.

16. st. - o. 1636	gospodje pl. Lantieriji
o. 1636-1646	Martin Burjak (Wuriakh) / pl. Weinegkh, mestni sodnik (obe hiši)
1647-1655	Burjakovi dediči, od 1650-1652 Janez Benčič (Wentschitsch) (obe hiši)
1656-1657	dediči Janeza Benčiča (obe hiši)
1657-1660	Janez pl. Gaionzell, od 1661-1666 obe hiši
1667-1728	dediči Janeza pl. Gajoncela (obe hiši)
1729 - o. 1760	dediči Janeza pl. Gajoncela (ena hiša)
o. 1760 - o. 1773	Valentin Križaj (Krischey), krojač, in žena Konstancija
o. 1763 - o. 1799	Luka Bric (Briz), krojač, in žena Marija
o. 1799-1801	Mihael in Magdalena Semen
1801	Anton Semen

1824, 1840	Tomaž Auer
1853	Anton Miklavčič
1876	Janez in Lucija Merluzzi
1901	Lucija Merluzzi
1938	Ivan Maček

Krojaška 8

- glej Cankar. nabrežje 17

Mestni trg 1

(h. 191, sed. st. št. 1)

Magistrat/Rotovž stoji na tem mestu od leta 1484. Prvotno stavbo so porušili 5. aprila 1717. Temeljni kamen za novo stavbo je župan položil 16. aprila in je bila dograjena leta 1718.

Mestni trg 2

(r. 40, h. 190, sed. st. št. 2)

Omenja se ena patidenčna hiša, nastala morda iz dveh že pred letom 1600.

1600-1603	Ludovik pl. Thurn, grof
1604-1621	grofi Thurni
1622-1634	Janez Ludovik pl. Thurn, grof in baron
1635-1662	dediči Janeza Ludovika pl. Thurna
1665	Jurij Dienstman
1665-1693	Janez Krstnik Dolničar (Dolnitscher), mestni sodnik in župan
1694-1760	Janez Gregor Dolničar (Tholnitscher), doktor obojega prava in dediči
1760	Ljubljanski samostan klaris
1760-1780	mesto Ljubljana
1780-1786	Karel pl. Strahlendorf

1786-1806	Anton Domian, veletrgovec
1806	Franc Ksaver Domian
1817	Franc Galle
1857	Janez Galle
1872	Karol Galle
1887	Franc Galle
1891	mestna občina ljubljanska

Mestni trg 3

(r. 41, h. 189, sed. st. št.
3)

Ena patidenčna hiša.

1600 in prej	Jeremija Hoff
o. 1621-1637	Mihael Taller, poštar in mestni sodnik
1638-1646	Tobija Distl
1647-1661	vdova Katarina Distl
1662-1673	dediči Katarine Distl
1673-1717	Janez Jakob Bosio (in dediči)
1717-1738	Henrik Filip Spatt, lekarnar
1738-1771	Janez Jurij Struppy, steklar, in žena Uršula
1771-1791	Janez Friderik Eger, tiskar in župan
1791	Anton Makovec (Makovitz)
1803	Marija Makovec (Makouitz)
1815	Jožef Stroj (Stroy)
1844, 1853	Jera Stroj (Stroy)
1876	Albert Ramm
1901	Karol in Pavlina Recknagel
1938	Alfonz Breznik

Mestni trg 4*(r. 42, h. 188, sed. st. št.**4)*

	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
1600	Janez Renkh (Renko?)
1601-1618	dediči Janeza Renka
1619-1634	Janez Schifflinger
1635-1645	Jurij Meisrembl, trgovec
1645-1673	Meisremblovi dediči
1674-1682	Gabrijel Lukančič
1683-1688	dediči Gabrijela Lukančiča
1688-1723	Adam Skhube (Skube), knjigovez
1723 - o. 1761	Jožef Robida in žena Helena (Rubida)
o. 1761-1785	Anton Xaver Wagner, lekarnar, in žena Marija Zofija
1785-1820	Franc Gloria in žena Marija Ana
1820	Ivana Gloria
1821	Jožef Wagner
1837	Sigmund Graf
1839	Amalija Graf
1843, 1876	Albert Ramm
1901	Ubald pl. Trnkoczy
1938	Marija Trkoczy

Mestni trg 5*(r. 43, h. 187, sed. st. št.**5)*

	<i>Ena patidenčna hiša. V njej so danes prostori Mestne galerije.</i>
?	Valentin Joger
1547	verjetno Lovrenc Neustetter
?-1575	Anton in Klement Grueber in njuni ženi

1575-?	Vincencij Primož Stružnik (Strusinger) Stružnikovi dediči
1600-?	Jakob Saluaton
?	Salvatonovi dediči
1614-1651	Janez Gaionzell
1652-1666	Gaionzellovi dediči
1667-1696	Jakob pl. Schellenburg
1700-1732	vdova Ana Katarina pl. Schellenburg
1732-1749	Anton Leopold pl. Schiller / Schildenfeld, doktor prava
1752-1785	Marija Ana pl. Garzarolli
1785-1790	Jožef Franc Bellotti
1790	Anton Jelovšek (Jellouscheg), dr.; Karolina, Sikst (Xixt), Julija in Sabina
1799	pl. Fichtenau; Karolina in Jožef Wurschbauer
1811	Jožef Wurschbauer
1822	Franc Colloretto
1829	Edvard in Karolina Colloretto in vdova Viktorija Colloretto
1837	Viktorija Colloretto
1840, 1850	Edvard Colloretto, dr., in Karolina Wieland, roj. Colloretto
1853	Janez in Pavel Zupančič (Suppanzhizh)
1877	Jurij Lercher
1901	Avgust Drelse
1933, 1938	Ana Roth

Mestni trg 6

(r. 44, h. 186, sed. st. št.

6)

Ena patidenčna hiša.

1545	Blaž Samerl
1568	Luka Warrl

kon. 16. st. -1606	Martin Kajzelj (Caiassel)
1607(?)-1619	Janez Kajzelj (Kheisel, Khaysell)
1620-1659	dediči Janeza Kajzlja
1660-1666	Janez pl. Gaionzell
1667-1695	dediči Janeza pl. Gajoncela
1695-1736	Jakob Schell / pl. Schellenburg
1736 - o. 1765	Franc Jakob Ranilovič in žena Marija Ana
o. 1765-1794	Jožef Ranilovič (Ranilouitsch), duhovnik
1794	Tomaž Kovač (Kouatsch)
1828	Henrik Kovač (Kouatsch)
1832	Valentin Češko (Zeschko)
1849, 1876	Peter Simonetti
1901	Ferdinand Simonetti
1938	Julij Kotzmut, dr.

Mestni trg 7

(r. 45, h. 185, sed. st. št.

7)

	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
?-1545	Janez Švardo (<i>Schwardo</i>)
1556	Peter Suarda (<i>Schwarda</i>)
?-1568	Gal Harder in žena Evgenija
1568	Janez Khratzenpacher
pred 1600-1621	Filip Lipec (<i>Lipetz</i>)
1622	Adam Weiss, trgovec in župan
1623-1628	dediči Adama Weissa
1630-1643	dediči Pavla Weissa
1645-1658	Janez Kunstelj (<i>Khunstl</i>)

1659-?	dediči Janeza Kunstlja
?	Janez Viljem Mrhar (Mercher)
1734-1747	Frančiška Barbara pl. Knesenhoff, žena Janeza Viljema Mrharja
1747-1761	Franc Anton pl. Knesenhoff
?-1768	Nikolaj pl. Knesenhof, duhovnik
1768-?	Andrej Anton Skriner, trgovec in mestni sodnik
?-1801	Tadej Pirharth
1801	Franc Češko (Zhesska) in žena Terezija
1840	Valentin Češko (Zeschko)
1844	Franc Resman (Rössman)
1853	Valentin Resman (Rössmann)
1876, 1901	Franjo Kolman (Kollman)
1938	Leo Blinc, dr.

Mestni trg 8

(r. 48, h. 184, sed. st. št.8)

Ena patidenčna hiša stoji na stavbišču prvotnih treh hiš, ki so bile najbrž leta 1506, vsekakor pa pred letom 1600, prezidane v eno. V veži ima gotski portal. V 1. polovici 19. stoletja je Josipina Zeschko, por. Terpinc, tu prirejala svečane soareje za izbrano ljubljansko družbo.

o. 1500	Janez de Lantieri (Lantheri), mestni sodnik in župan
do o. 1535	Antonin de Lantieri de Paratico, župan in veletrgovec
o. 1535-?	Gašper pl. Lantieri Vipavski in Rihenberški, njegov sin
1584	Lovrenc pl. Lantieri
1600-1713	<i>Lantierijeva hiša (»Der Herrn von Lanthery Haus«) z vrsto lastnikov</i>
?-1674	Janez Krstnik Bunjak (Wuriakh)
1674	Franc pl. Zergollern

1710	Anton Jožef pl. Zergollern
1762	Seifrid pl. Zergollern
1799	Leopold pl. Zergollern
1802	Franc Češko (Zeschka), trgovec
1840, 1853	Valentin Češko (Zeschko)
1876	dediči Valentina Češka
1901	Gvidon Češko (Zeschko)
1911	C. J. Hamann
1938	Hermina Richl

Mestni trg 9

(r. 47, h. 183, sed. st. št. 9)

Ena patidenčna hiša je verjetno nastala iz dveh že v 15. ali 16. stoletju. Rojstna hiša slikarja Mihaela Stroja (1803-1871), kjer je imel tudi svoj atelje.

1552-1591	Jakob Curtoni (Cortoni, Corthoni, Curthoni), lekarnar, gostilničar, mestni sodnik in župan
1591-1599	Andrej de Curtoni, njegov sin, gostilničar
1599-1613	Felicita Curtoni, njegova sestra, por. Gandin in Marija pl. Grimšič (Grimbschiz) kot Curtonijevi dediči
1608/1613-1658	Cuintilio Romano (lekarnar)
1659-1680	Adam Romano
1681-1727	dediči Adama Romana
1710	Lukrecija Perko, roj. Pappler
?-1714	Jakob pl. Schellenburg, cesarski svetnik
1727-1740	Franc Karel Jožef pl. Liechtenberg, grof
1740-?	Sebastijan Silvester Reja (Reya) (poplemeniten von Reya)

?-1806	Anton Ludovik pl. Reja, Simon Izidor pl. Reja, Ksaverija pl. Reja
1806	Franc Črnič (Tschernitz)
1818	Anton Stroj (Stroi) in žena Jera, roj. Matič (Matitsch)
1821	Anton Stroj (Stroi)
1840, 1853	Mihael Stroj (Stroy)
1876	dediči Mihaela Stroja
1901	Jakob Čik
1933, 1938	Marija Pollach

Mestni trg 10

(r. 48, h. 182, sed. st. št. 10)

Ena patidenčna hiša je nastala v 15. ali 16. stoletju verjetno iz prvotnih dveh hiš. V tej hiši se je rodil škof Tomaž Hren. Leta 1616 je bila hiša prezidana, leta 1792 je bila tu kavarna.

zač. 16. stol.	Jožef Graček (Gratschekh) ali Gratzter, trgovec, ter žena Ana, roj. Purgkhstall - verjetni lastnik
o. 1539-1545	Janez Weilhaimer, veletrgovec in župan - verjetni lastnik
o. 1545-1585	Lenart Hren (Khthren), veletrgovec in župan
1585 - o. 1595	Andrej Hren (Khrenn) in ostali dediči
o. 1595-1612	dediči Lenarta Hrena
1612	Miklavž Raichardt, Ana Waz
?	Peter Waz
od 1687-?	dediči Vincenca pl. Wazenberga
1740	dediči Vincenca Waza, suknarja
1740 - o. 1782	Ludovik Anton pl. Reja (v. Reya)
o. 1783-1818	Anton Feliks pl. Reja (v. Reya)

1818	Anton Marija Reja (v. Reya)
1821	Sebastijan Friederich
1833	Eliza Paschali
1840	Jožef Friederich in Eliza Paschali
1845, 1853	Gabrijela in Adolfini Paschali
1877	Gabrijela Pammer, nato Karl Pammer
1901, 1933	Adela Skaberne
1938	Milan in Avgust Skaberne

Mestni trg 11

(r. 49, h. 181, sed. st. št.

11)

Ena patidenčna hiša.

sr. 16. st.-o. 1585	Caharija Talhopf (Tholhopf), deželni tajnik - verjetni lastnik
1588	Jurij Creutzer
1600-1658	dediči Caharije Tolhopfa
1659-1668	Adam Žagar (Schagar, Schager, Sagar)
1669-1731	M. Adam Žagar (Schager, Sagar) in dediči
1731 - o. 1757	Marija Barbara Graffenhueber
o. 1757 - o. 1797	Janez Jurij Knur, lekarnar, nato vdova Marija Ana Knur
o. 1799-1818	Franc Salez. Raab, lekarnar
1818	vdova Julijana Raab
1820, 1822,	Franc Gramatski / pl. Gromatzky (Gromadsky), lekarnar, in žena
1840	Friderika
1847, 1853	vdova Friderika Gromadsky / pl. Gromatzky
1876, 1901	Antonija Stare
1933, 1938	Josip Ciglič

Mestni trg 12*(r. 50, h. 180, sed. st. št.**12)*

1570-1606	Andrej Alexandrin (Allexandrin), trgovec in mestni sodnik
1607-1613	dediči Janeza Raiserja (Reiser)
1614-1617	Štefan Mužlič (Muslitsch, Musslitsch, Muschlitsch), mestni pisar in upravnik idrijskega rudnika
1617-1653	Mužličeva vdova in dediči
1654-1669	Dionizij Neuriser (Neurisser)
1670-1777	dediči Dioniza Neuriserja
1778 - o. 1798	Franc Lovrenc Humel
o. 1798-1801	Jožef Globočnik (Gllbotschnig)
1801	Andrej Gasler
1853, 1854 in	Alojz Cantoni
1876	
1885	Alojzij Cantoni, trgovec
1901	Cantonijevi dediči
1933	Viktor Cantoni
1938	dediči Viktorja Cantonija

*Ena patidenčna hiša.***Mestni trg 13***(r. 51, h. 179, sed. st. št.**13)*

o. 1570-1588	Jernej Alexandrin in žena Maruša
1588-1599	vdova Maruša Alexandrin in njen drugi mož Janez Budina
1600-1612(?)	Krištof Seyerl (Seyerlle, Sayrl), vicedomski protipisar, Marušin tretji mož
1613(?)-1615	Jernej Bosio (Wosio), trgovec

Ena patidenčna hiša.

1616-1649	dediči Jerneja Bosia (Wosia)
1650-1696	Janez Jernej Bosio, trgovec, mestni sodnik in župan
1696-1705	vdova Janeza Jerneja Bosia (Bossio)
1705-1771	Matija Warnus in dediči
1771-1795	Franc (?) Jožef Belloti
1795	Alojzij Zittreter in nato Rozalija Zittreter
1817, 1822 in 1840	Ignacij Bernbacher
1849, 1853	Ludovika Friedrich, roj. Bernbacher
1876	Marija Ludovika Friedrich
1901	Friedrichovi dediči
1938	Josipina Šelovin

Mestni trg 14,

Pod trančo 2

(r. 53, h. 282, 234, sed. st.

št. 251)

1. hiša proti

Cankarjevemu

nabrežju

Hišo je zgradil Gašper Hochstetter okoli 1560 do 1570 na mestu ene polovice mesarske stojnice. Okoli 1755 je bila prezidana iz prvotno dveh patidenčnih hiš v eno.

o. 1560 - o. 1580	Gašper Hochstetter, trgovec in mestni sodnik
o. 1580-1601	njegova hči Maruša, por. z Gregorjem Forstnerjem, mestnim sodnikom, in nato z Volkom Haanom
1601 - o. 1608	Volk Haan
o. 1608-1614	Ahac Amšel (Ambschl), veletrgovec in mestni sodnik
1615-1635	dediči Ahacija Amšla
1636-1637	Janez Friderik Rauber
1638-1661	Krištof Tropp (pl. Troppenau)

1662-1670	dediči Krištofa Trappenaua
1671-1730	Mihael Filipič (Phillipitsch), padar, in njegovi dediči
1731-1788	Leopold Caharija pl. Rastern /Počivalnik/, lastnik sosednje Kocijančičeve hiše
1788	Jožef, Rozalija in Miha Evstah baron pl. Rastern
1788	Janez Krstnik Jager
1818	Marija Zach
1836, 1840, 1853	Gustav Haimann / Heimann
1876	Henrik Martin Heimann, Franc Krisper
1901, 1938	Feliks Urbanc

*2. hiša na vogalu
Mestnega trga in Pod
trančo*

?-1549	Bernard Reisinger, jermenar in meščan, in njegova žena Radigunda
1549-?	Radigunda Reisinger, por. z Martinom Cirmanom
1600-1615	Jurij Cirman (Zierman), jermenar
1616-1622	Uršula Cirman, vdova po Juriju Cirmanu
1623-1632	dediči Jurija Cirmana
1633	vdova Urša Cirman
1634-1649	Andrej Kocijančič, trgovec (kramar)
1650-1673	dediči Andreja Kocijančiča
1674-1731	Janez Franc Kocijančič (Khozianzitsch) pl. Khüzenthall
?-1731	Suzana pl. Wrembfeld
1731-1788	Leopold Caharija pl. Rastern

dalje kot pri 1. hiši

Mestni trg 15,
 Cankarjevo nabrežje 29
 (r. 54, h. 281, 235, sed. st.
 št. 254)

Ena patidenčna hiša.

?-1569	Harmučevi (Harmutsch) dediči
1569-1571	Anton Tavčar (Thautscher), odvetnik v Stični
1571	Franc pl. Scheyer
1600	dediči Franca pl. Scheyerja
1601-1614	Ahac Amšel (Ambschl), trgovec in mestni sodnik
1615-1635	Amšlovi dediči
1639-1649	Francisco de Fiore (Fior) / Sanfior, dr., zdravnik
1650-1651	Sanfiorovi dediči
1652-1689	Francisco de Coppinia (von Khoppin), dr. med.
1689-1708	Coppinjevi dediči
1709 - o. 1753	Anton pl. Janežič (Janesitsch), župan, in njegovi dediči
o. 1753-1771	Jakob Štrukelj (Struckhl), medicar
1771-1800	Mihael Pintar (Pinter), mestni sodnik, in žena Marija Ana
1800	Helena Pintar (Pinter)
1832	Ana Pintar (Pinter)
1835, 1840	Jožef Cilli
1847	Marija Cilli
1853	dediči Jožefa Cillyja
1876	Lovrenc Mikuž (Mikus)
1901	Adolf Mikuž (Mikus)
1938	Oton Mikuš

Mestni trg 16,

Cankarjevo nabrežje 27
 (r. 55, h. 280, 236, sed. st.
 št. 255)

	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
?-1570	Dionizij Staudacher, meščan
1570	Volk pl. Schnizenpaimb, baron Soneški (zu Sonnegg)
?-1599	Karel pl. Dietrichstain, baron, pol hiše
1599	Eva pl. Schnützenpamb
1599 - o. 1610	Matija Khalchgruber
o. 1610-1623/24	njegovi dediči
1624/26-1638	Melhior Forest (Forrest, Farrest)
?-1645	Marija Magdalena Forest
1639 (?) - 1654	dediči Melhiorja Foresta
1654-1682/83	Janez Krstnik Petek (Pettikh) pl. Pettenegkh (Pettenekh)
?-1705	Janez Adam pl. Pettenegkh, proviantni upravnik morske meje
1705-1709	vdova Marija Terezija pl. Pettenegkh
?-1739	Jurij Adam pl. Pettenegkh, prov. upr. morske meje in prisednik deželnih stanov
?-1751	Marija Ana pl. Pettenekh
do o. 1754	dediči pl. Pettenekha
o. 1754 - o. 1772	Janez Jurij Novak (Nouak)
o. 1772-1788	Marija Frančiška Novak (Nouak)
1789	Jurij Novak (Nouak), Leopold Frörenteich
1822, 1840	Leopold Fröhrenteich
1843	Henrik Guenzler, Janez Pickhart
1853	Janez Pikhardt, nato Edmund Terpin
1876	Žiga Schneider
1901	Fran Kollmann
1938	Leo Blinc, dr.

Mestni trg 17,
Cankarjevo nabrežje 25
(r. 56, h. 279, 237, sed. st.
št. 258)

Dve patidenčni hiši z enotnim lastništvom že pred letom 1600. Hišo je cesar Ferdinand 13. septembra 1563 oprostil. Imenuje se tudi Hallerjeva, Haggova, Vidičeva, Ravbarjeva in Lachenheimova. Tu je leta 1769 umrl slikar Fortunat Bergant. Leta 1792 je tu kavarna. Med letoma 1835-1840 je v njej prebival France Prešeren.

1570	Haller
1600-1623	Hallerjeva hiša (Hallerische Behausung)
?-1624	vojvoda Urh Kromavški (zu Cromoch) in knez Eggenberški
1624-1626/27	Janez Zieglfest, deželni svetnik in gradnik na gradu v Ljubljani
?-1631	vdova Katarina Trekhaus, roj. Zieglfest
?-1691	vdova Marija Sidonija pl. Lachenhaimb, roj. Zieglfest
do 1705	dediči Janeza Zieglfesta
1705-1725	Janez Herbart Auersperg, grof
1725-1760	Franc Henrik Jožef pl. Raigersfeldt zu Adlershoffen
1760-1783/1815	Volk Daniel pl. Erberg, baron
1815	Jožef Erberg, baron
1816	Janez Krstnik Aichholzer
1836, 1840	Jožef Aichholzer
1876	Štirska eskontna banka
1901	Henrik Kenda
1938	Ivan Kenda

Mestni trg 18,
Cankarjevo nabrežje 23
(r. 57, h. 278, 238, sed. st.
št. 259)

Ena patidenčna hiša.

1600-1615	Franc Gal / Gol
1616-1618	Vid Jakob pl. Egkh
1619-1623	Lenart Vischkoi, trgovec

1624-1638	dediči Lenarta Vischkoia
1639-?	Gregor Kunstelj
1640-1686	dediči Gregorja Kunstlja
1686-1696	Marko Anton Kunstelj, plemeniten baron Polhograjski / pl. Billichgrätz (von Pillichgratz)
1700-1706	Janez Herbart Turjaški (von Auersperg), nato vdova Marija Konstancija Auersperg in sinovi
1706-1720	Franc Adam pl. Lamberg, grof
1721-1733	Franc Anton Obreza (Obresa), trgovec in pivovarnar
1734-1756	Franc Jeronim Obreza, dr. med.
1756-1791	Matija Barthalotti, trgovec in župan
1791	Janez Mihael Kuk (Kuck), trgovec in župan
1823	Alojzija Lukman
1833	Jožef Lukman
1836	Jurij Šantelj (Schantel)
1843	Franc in Amalija Šantelj (Schantel)
1876	Franjo in Amalija Schantel
1901	Fran Schantel
1938	Karol Soss

Mestni trg 19,

Cankarjevo nabrežje 21

(r. 58, h. 277 in r. 59, h.

276, po 1805 h. 239, sed.

st. št. 263)

1. hiša

pred 1600-1618

1618-1635

1636-1641

Dve patidenčni hiši. Druga je bila znana kot Grafova hiša. Okoli leta 1787 je Janez Krstnik Hartl prezidal obe hiši v eno stavbo.

Nikolaj Still, trgovec

Aleš Frey (Alex, Alesius Frey)

dediči Aleša Freya

1642-1660	Domenico Brogiol
1661-1666	Dediči Domenica Brogiola
1666-1716	Meščanski špital
1716-1733	Franc Anton Obreza (Obresa)
1734-1750	Franc Jeronim Obreza, dr., zdravnik
1750-1773	Andrej Jožef Mihelič (Michellitsch), odvetnik in pivovarnar
1774-1780	Matija Bartolotti (Barthalotti), trgovec in župan
1781-1818	Janez Krstnik Hartl, trgovec
1818	Njegova hči Jožefa, por. Laurin
1824	Moric, Viljemina, Franc, Anton in Ferdinand Laurin
1839, 1840	Franc Gregel/Gregl, trgovec
1848	Albert Samassa
1853	Franc Gregl
1858, 1877	Marija Gregel
1883	Marija Krisper, Ana Samassa in Franc Gregel
1887	Jožef Vincenc Krisper
1896	Elza Samassa in Berta Winkler, roj. Samassa, baronica
1901	Josip V. Krisper
1908	Berta Winkler in Elza Galle
1938	Viktor in Franc Schiffrer

2. hiša

do 1551	Andrej Hell, kotlar
1551	Krištof Graff, vrvar
1594	Jurij Lenkovič
1600-1603	Janez Ludovik Sauer

1604-1625	Janez Krstnik Ghidinelli (Gidineli), imenovan tudi Bernardini, trgovec in župan
1626-1681	Bernardinijevi dediči
1681-1721	Jakob Lokatelli (Giacomo, Jacomo Locatelli)
1721-1787	Matija Kristijan (Christian), nato njegov istoimenski sin
1787-?	Janez Krstnik Hartl, trgovec

Mestni trg 20,

Krojaška 1

(r. 60 in 61, h. 275, 240,
sed. st. št. 264)

Leta 1623 se hiša razdeli na dve polovici. Dve patidenčni hiši, ki sta že leta 1771 dobili enotno hišno številko.

1600-1603	Slatinškovi (Slatinschekh) dediči
1604-1606 (?)	Marko Kranjec (Marx Crainer)
1607 (?) - 1616	Slatinškovi dediči
1616-1622	Tomaž Lukančič (Thoman Lucantschitsch, Luckhantschitsch)

Ena patidenčna hiša.

1. polovica

(r. 60, h. 275, 240)

1623-1625	Janez Krstnik Bernardini
1625-1681	dediči Janeza Krstnika Bernardinija
1689-1721	Jacomo Locatel
1721 - o. 1755	Matija Kristijan (Christian), trgovec, mestni sodnik in župan, leta 1721 pridobi tudi drugo polovico
o. 1755 - o. 1770	Franc Anton Mordax pl. Portendorff, baron (2 hiši)
o. 1770 - o. 1800	Sebastijan Kristan (Christan), voščenkar, in žena Klara, do leta 1792 ima celo hišo, nato samo polovico
o. 1800-1814	Antonija in Jožefa Srnec (Sernitz)

1814 Antonija Blank
 1828 Matevž Krašovec (Kraschovitz), dobi tudi drugo polovico

2. polovica
 (r. 61, h. 275, 240)

Ena patidenčna hiša.
 1623-1635 Tomaž Lukančič (Lucantschitsch)
 1636-1652 dediči Tomaža Lukančiča
 1652-1658 dediči Janeza Benčiča (Wentschitsch)
 1659-1685 Matija Niderle, rokavičar
 1686-1721 Andrej Stattschreiber
 1721-1792 isti lastniki kot pri 1. polovici hiše
 1792 Tomaž Kristan (Christan), nato Ignacij Hutterstrasser in žena
 1822 Antonija Blanc ter Ignacij in Marija Hutterstrasser
 1828 in Matevž Krašovec (Kraschowitz)
 1840-1853
 1876 Franc Fortuna
 1901 Ivan Pogačnik
 1938 Janko Pogačnik, F. Pogačnik

Mestni trg 21,
 Krojaška 2

(r. 68, h. 274, 259, sed. st.
 št. 284)
 1. hiša

Okoli leta 1755 prezidana iz dveh patidenčnih hiš v eno.
 2. pol. 16. st. Vincencij Watz (Waaz)
 ?-1604 Watzovi dediči
 1635-1640 Jurij Ernest Järig (Jarrig)
 1641-1652 Janez Benčič (Wentschitsch), trgovec
 1653-1678 dediči Janeza Benčiča
 1679-1680 Carlo Ricardi (Riccardi)

1681-1729	dediči Carla Ricardija
1729 - o. 1770	Jožef Hueber / pl. Hubenfeldt, trgovec in mestni sodnik (lastnik še dveh sosednjih hiš)
o. 1770-1795	Matevž Franc Kristan (Christan)
1795	Sebastijan Kristan (Christan) in Janez Lusner, dr.
1801	Janez Lusner, dr., nato Jožef Alton
1811	Katarina Alton
1836	Silvester Homann
1847	Helena Homann

2. hiša

1600-1609	dediči Vincenca Waza (vdova Ana in sin Peter)
1609-1617	Gregor Hlebanja (Chlebaina, Chlebania), mestni sodnik
1617-1623	dediči Gregorja Hlebanje
1624-1631	Lovrenc Siromak (Syromakh, Seramakh, Soromakh, Saramakh), gostilničar
1632-1658	vdova in dediči Lovrenca Siromaka
1659-1680	Mihael Kariš (Kharisch), verjetno gostilničar
1681-1728	Kariševi dediči
1729-?	Jožef Hueber, mestni sodnik in trgovec
1876, 1901	Vaso Petričič
1938	Ivan Samec

Mestni trg 22,

Ključavničarska 2

(r. 77, h. 273, 260, sed. st.
št. 285)

16. st.
?-1600

Ena patidenčna hiša.

Andrej Frankovič
Avguštin Kheberl

1601-1618	Urh Novak (Nouakh)
1619-1621	dediči Urha Novaka
1622-1628	Janez Hiller, trgovec
1630-1651	Hillerjevi dediči
1652-1672	Gregor Jerlich
1673-1716	dediči Gregorja Jerliche
1716-1720	Anton pl. Janežič (von Janeschitsch)
1720-1748	Martin Mariner, trgovec
1748-1756	Anton Filip Mariner
1757-1764	vdova Marija Ana Mariner
1764-1806	Anton Domian, trgovec
1806	Franc Ksaver Domian
1815, 1822	Gašper Kanduč / Candutsch
1837, 1840 in 1853	Franc Ksaver Souvan
1876, 1901	Franjo X. Souvan
1938	I. Kump, Bogdan Kump (Ključavničarska 2)

Mestni trg 23

(r. 78, h. 272, 261, sed. st.
št. 286)

Ena patidenčna hiša.

1587	Sebastija Ferg(er) iz Črnuč (Tschernutsch)
1600-1603	Sebastijan Ferch (Ferch)
1604-1622	Franc Pelicerol (Peliceroll, Pellizeroll)
1623-1626	Pelicerolovi dediči
1627-1632	Caharija Hugl
1633-1636	dediči Elije Andriana

1636-1646	Jakob Perdan, pek
1647-1670	Dionizij Neuriser, pek
1671 - o. 1752	Neuriserjevi dediči, dediči po Francu Stoku
o. 1753-1800	Peter Andrej pl. Schifferstein
1800	Franc de Paula pl. Schifferstein, nato Franc Karel Weslan
1801	Jožef Serafin Piller
1850	Jožef in Katarina Piller
1876	Jožef in Katarina Piller, nato Marija Laschan
1901	Josip Kobilca
1938	A. Drogenik

Mestni trg 24

(r. 79, h. 271, 262, sed. st.

št. 287)

1. hiša

Današnja stavba je nastala okoli leta 1755 iz prvotnih dveh patidenčnih hiš.

1594-1615	Jurij Drumlic (Drumblitz, Drombliz)
1616-1631	Nikolaj Hrovat (Crabath, Crabat, Crobot)
1632-1641	Mihael Taller, mestni sodnik in poštar
1642-1701	dediči Mihaela Tallerja
1701-1718	Volk Žiga baron Bokalski (von Stroblhoff)
1719-1736	Janez Žiga baron Bokalski
1736 - o. 1754	Franc Dominik Milbacher (Müllpacher), poštni upravnik
o. 1754-1768	Janez Mihael Kugkh (Kugg), trgovec in župan
1775	Gašper Anton Kuckh, trgovec
1775-1782	Kukova vdova Marija Rozalija Mulej (Mulle)
1782-1817	Matevž Jožef Mulej (Mulle)

1817	Jurij Mulej (Mulle)
1827	Henrik Adam Hohn
1850	Valentin Pleiweiss, dr.
1852	Jožef Pleiweiss st.
1869	Jožef Pleiweiss ml.
1600-1616	Janez Planner

2. hiša

1616	Frankovičevi skrbniki in dediči
1616-1649	Jurij Kajzelj (Khaisel, Khaysell, Kheisel, Khaisl)
1650-1719	dediči Jurija Kajzlja
1719-1751	Domenico Hingerle pl. Heldenhaimb
1752 - o. 1755	Franc Dominik Mülpacher (dve spojeni hiši)
o. 1755-?	Janez Mihael Kuk (Kugkh, Kuckh), veletrgovec in župan
1876, 1901	Jožef Pleiweiss
1933	Leon Souvan

Mestni trg 25

(r. 80, h. 270, 263, sed. st.
št. 288)

	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
?-1551	Vid Schelhaimer in žena Ana - verjetni lastnik
1551-?	Francisco Moscon (Mascann) in žena Maruša - verjetni lastnik
1600-1621	Adam Mazgon (Moscon, Maschkhon, Moschkhan, Maschkhan)
1622-1628	dediči Adama Moscona (Moschkhan)
1630-1641	Zuan (Zuuan) Marija Bosio, trgovec
1642-1662	dediči Janeza Marije Bosia
1665-1672	Karel Schwüz / von Schwizen, mestni sodnik
1680-1710	dediči Karla pl. Schwizena

1710-1786	opat Alanus in samostan v Kostanjevici
1786-1789	verski zaklad
1789	Tomaž Podržaj (Poderschey)
1838	Anton Ernest Seeger in Filip Jakob Walland
1846	Frančiška Walland (polovica hiše)
1849	Leopold Fleischman (A. E. Seegerjeva polovica)
1851	Marija Grasselli (Wallandova polovica)
1858	Emanuel Janez Heimann (Fleischmanova polovica), Henrik Škodlar (Skodler, Heimannova polovica), Peter Grasselli, poznejši župan (Grassellijeva polovica)
1876	Henrik Skodler in Peter Grasselli
1901	Peter Grasselli in Albertina Ledenik

Mestni trg 26,
Stritarjeva 1

Dve patidenčni hiši. Današnja Krisperjeva hiša stoji na stavbišču prvotnih treh hiš: prva je stala poleg št. 25, druga je bila vogalna, tretja pa poleg druge v Špitalski (sedaj Stritarjevi) ulici.

1. hiša na Mest. trgu 26
(r. 81, h. 269, 264, sed. st.
št. 289)

1551 dediči Pietra Andriana, Andrianova rodbina do 1645, sledi Jožef Bosio

2. hiša na Mest. trgu 26
(ista r., h. in sed. st. št.)

? Herman Grienhoffer
?-1551 Mihael Zorc (Schorz)

1551-1570 Jurij iz Laškega (Tiffrrer), trgovec in župan, ter žena Suzana (hči Kuenza Ehingerja)

1570-1574 vdova Suzana Tiffrrer in njen drugi mož Krištof Verlič / Berlič (Werlitsch)

1574-? Piero Andrian, trgovec

??	Elija Andrian
(1600)-1621	dediči Elije Andriana
1622-1630	Elija Andrian (Adrian)
1631-1643	dediči Elije Andriana
1645-1668	Jožef Bosio
1669-1690	dediči Jožefa Bosia
1691-1712	Jakob Marburger, lektor
1712 - o. 1763	Janez Jurij Sitar (Sittar, Sitter), lektor
o. 1763 - o. 1784	Marija Angelo Alborghetti, trgovec in žena Marija Elizabeta
o. 1784-1803	Marija Eliza Alborgetti, od 1795 imajo Alborghettiji obe hiši
1803, 1822	Jožef Alborgeti / Alborgetti
1823	Jožefa Alborgetti
1837, 1840, 1853	Jožefa Krisper
in 1876	
1901	Josip in Ivan Krisper
1938	Erik Krisper

3. hiša na Stritarjevi 1 (r.
82, h. 268, 265, sed. st. št.
290)

1525 (?)	Vid Kisl (?)
1551	dediči Piera Andriana (?) kot pri prvi hiši, navaja se tudi Leopold Khundtner
1571	gospa Kundtner
1600-1615	Urban Kundtner
1616-1618	dediči Urbana Kundtnerja
1619-1640	Matija Ahačič (Achatschitsch), gostilničar
1642-1655	dediči M. Ahačiča

1656	Janez Krstnik Ahačič
1657-1670	dediči Matije Ahačiča
1671-?	Janez Matija Casimirus / Cassimirus, dr. iur.
?-1716	njegov sin Anton Leopold Casimiri, dr., ograjni odvetnik kranjskih deželnih stanov, nato vdova Ana Marija Casimiri, roj. Skharnisch
?-1719	Casimirjevi dediči
1719-1743	Anton Raab, tiskar in knjigar
1743-1781	Lovrenc Jakob Umnik (Vmbnikh), trgovec
1781-1782	Marija Ana, vdova Lovrenca J. Umnika (Umnigg)
1782-1795	Janez Valentin Sernec (Sernitz) in žena Jožefa
1795	Franc Hojnik (Hoinig), nato Jožef Alborgeti
1823	Jožefa Alborgetti
	<i>dalje kot pri 2. hiši</i>

Mestni trg 27

(r. 8, h. 193, 314, sed. st.
št. 341)

Ena patidenčna hiša.

do o. 1480	Matija Črnovrh, meščan
o. 1480-1535	Peter Glatvensteiner
1535	Veronika (hči Matije Črnovrha), vdova Petra Glatvensteinerja
?-1548	Janez Glatzenstainer (ki hišo zamenja z Urhom Steidlerjem / Steudlerjem na Starem trgu)
?-1564	Urh Steudler, dr. med. in celovški stanovski fizik
1564	Marjeta Čavelj, vdova Jurija Čavlja (Tschaulle, Tschaul), dr. in okrajni svetnik, <i>Čavljeva hiša</i>
o. 1588-1612	Jožef Čavelj (Tschaul), župan

1613-1649 dediči Jožefa Čavlja
 ?-1651 Suzana Čavl, nato leta 1651 jezuti
 1649/1651-1942 mesto Ljubljana

Mestni zid za Ljubljano - desni breg med obema mostovoma

Hlev pri špitalskih vratih, stolp v obzidju za vodo, hišica pri Špitalskem mostu, spodnji stolp ob vodi, hiša za zidom, drvarnice, stara orožarna (Zeughaus), gornji stolp ob vodi - tu sledimo najemnike

Stritarjeva 1 - glej 3.
 hišo Mestni trg 26

Ena patidenčna hiša.

Stritarjeva 3
 (r. 83, h. 267, 266, sed. st. št. 291)

1567-1571 Mihael Vrbec (Werbetz), mestni svetnik, in žena Marjetica (Maretl)
 1571 Andrej Valch (Falkh), lekarnar in mestni sodnik
 ?-1600 vdova Neža Valch, por. Vrbec
 1601-1616 njen mož Krištof Vrbec (Verbez), sin Mihaela Vrbca
 1617-1653 dediči Krištofa Vrbca
 1653 Marija Sidonija Competer
 1653-1669 Danijel Bavčar (Wautscher, von Wautschern), ces. svetnik in vicedomski tajnik ter njegova žena Marija Salome, roj. Hofman
 1669-1674 njegov sin Adam Ignacij pl. Wautschern
 1674-1677 Bavčarjevi dediči
 1678-1719 dediči Marije Salome pl. Wautschern
 1720-1734 vdova Marjeta Križaj (Chrischain) in njena hči Uršula Mulič (Mullitschin)

1735 - o. 1763	Primož Podviz (Poduiss), pek in krčmar in žena Marija
o. 1764-1778	Gregor in Marjeta Jeraj (Jerey), pek
1778	Urša Werner, roj. pl. Hubenfeld
1781	Valentin Mahkot (Machkott), krznar, in žena Urša
1807	Peter Venazzi, kavarnar in tovarnar čokolade
1810	Josip Rován (Ruan), krznar
1826	Jožef Herman, kavarnar
1849-1857	vdova Neža Hermann, kavarnarica
1857	Jožef Krisper
1887	Janez in Jožef Krisper

Stritarjeva 5

(r. 84, h. 266, 267, sed. st.
št. 292)

Do leta 1636 je bila na stavbišču št. 5 in 7 v Stritarjevi ulici ena sama hiša, od leta 1637 naprej pa se tu beležita dve hiši.

1600-1606	Gregor Komar (Chomar, Comor, Camar), višji rudarski sodnik
1607-1630	dediči Gregorja Komarja
1631	Jurij Komar (Khomar) in Janez Standler
1632-1636	Mihael Zinser, pek
1637-1639	Luka Zaun, krznar
1640-1677	Janez Plank (Plankh), kuhar
1678-1729	Giovanni Marija Menegaglia
1729-1737	Franc Jakob Forstlechner
1737 - o. 1754	Primož Podvin (Poduis), pek, in žena Marija
o. 1754 - o. 1770	Adam Friderik Reichardt, tiskar
o. 1770 - o. 1798	Luka Černe (Tscherne), pek

o. 1799-1811	Janez Ljubič (Lubitsch)
1811	Leopold Egger, tiskar
1833	Franc, Leopoldina in Julija Egger ter Rozalija Egger
1839	Kajetan Materne
1839, 1840	Rozalija Egger / Eger
1853	Leopoldina in Franc Eger
1876	Julij Materne
1901	Anton Klein
1933, 1938	Fabiani in Jurjevec

Stritarjeva 7,
(Ribja ulica 6, sed. Ribji
trg 2)
(r. 85, h. 265, 268, sed. st.
št. 293)

Ena patidenčna hiša. Leta 1528 je hišo sezidal in restavriral Volbenk Posch (Polž?). V hiši je leta 1562 prebival Primož Trubar. Leta 1792 je tu gostilna. Po potresu leta 1895 so Ravniharjevi (na Stritarjevi 7) sezidali novo trinadstropno hišo.

?-1536	Volbenk Posch / Bosch (Polž?), veletrgovec in župan
1536 - o. 1560	njegov sin Janez Krstnik Posch (Polž?)
o. 1560-?	Janez in Jernej Posch (Polž?), sinova Janeza Krstnika Poscha
?-1606	Gregor Komar; nato <i>do leta 1636 isti lastniki kot pri št. 5 v Stritarjevi ulici</i> , tedaj je bila na mestu št. 5 in 7 ena sama hiša - t. i. Komarjeva hiša
1632-1641	Mihael Zinser, pek
1642-1648	Zinserjevi dediči
1649-1675	Dietrich Khimerle
1676-1683	vdova Ana Khümerlle
1684-1686	dediči Ditriha Khümerlla

1687-1722	Jakob Pivec (Piuiz, Wiuiz)
?-1722	Marija Ana Wukar (Stukher?), roj. pl. Wivizheim
1722-1749	Martin Smrekar (Smreckher), deželni stanovski ingesist
1749-1766	njegov sin Janez Gregor Smrekar, dr. iur.
1766-1801	sestra Janeza Gregorja Smrekarja Marija Terezija Schmidt
1801	Matija Perme, pek, in žena Jožefa
1815	vdova Jožefa Permeta
1816	Tomaž Obrekar in Anton Perme
1820	Anton Perme (pekarija, žitni trg in gostilna)
1858	njegov sin Anton Perme ml.
1879	Frančiška Ravnihar, roj. Perme
1910	Pozemkova banka v Pragi
1926	Večeslav Breznik in Oskar Fritsch
1928	Večeslav Breznik

Stritarjeva 9,

Cankar. nabrežje 1

(r. 86, st. št. 264, 269, po

1876 st. št. 9)

1. hiša

?-1594	dediči Janeza Scheita / Scheidta
1594-1612	Jurij Schillibier (Žilibir, Šilibir?)
1613-1621	Žilibirjeva hiša, davek plačuje Gašper Kušlan (Khuschlan)
1621-1656	Gašper Kušlan
1657-1681	dediči Gašperja Kušlana
1682-1683	Blaž Snedic (Schnediz)
1684-1752	dediči Blaža Snedica
1752-1792	Jernej Čebulj (Zewull), dve hiši prezidani v eno <i>dalje glej pri 2. hiši na Cankarjevem nabrežju 1</i>

Študentovska 1

- glej Vodnikov trg 2

Študentovska 2,

Vodnikov trg 3

(r. 25, h. 211, 295, sed. st.

št. 322)

	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
?-1529	Ambrož (Ambros), čevljar
1529	Lovša (Louscha), kmet
1551	Lovša (Lauschin), lastnica
?-1565	Janez Susstiz / Stusstiz, meščan
1565-1606 (?)	Peter Lovša (Louscha, Lauscha, Lausche)
(?)1607-1632	dediči Petra Lovše / Lovšeta
1632-1640	Peter Lovše / Lovša, stolni kanonik
1641-1643	dediči Petra Lovšeta (Lausche)
1645	Gregor Lovše
1646-1651	Janez Andrej Tiboldi
1652-1657	dediči Janeza Andreja Tiboldija
1658-1665	Tomaž Zalaznik (Sallassnikh, Salloschnikh)
1666-1669	dediči Tomaža Zalaznika
1670	Matija Mlakar (Mlakher), krznar
1671-1750 (?)	vdova Zofija Schwab in njeni dediči
1735-1752	Marija Ana Toperzer zu Schrottenthurn (Sv. Peter)
1750 (?) - 1780	Marija Ana Pacher pl. Creitzsohn
1780-1792	Jožef Karel pl. Stenberg
1792	Klara Rosizio
1819	Franc Rosizio

1827, 1840 in	Karel Henke
1853	
1876	dediči Gotharda Nolija
1901	Josip in Barbara Nolli, Franja Macak in Ana Kagmus
1938	Franja Jesenšek

Študentovska 3

(r. 19, h. 217, 289, sed. st.
št. 316)

	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
1600-1606	dediči Tibolta, trobentača
1610-1626	Štefan Mlinar ali Klemenčič / Klemenec (Millner, Müller, Clemenetz, Clementschitsch, Clementz, krznar, gostilničar
1627-1628	dediči Štefana Klemenca (Clementz)
1630-1645	Neža, vdova Štefana Klemenčiča
1646-1658	dediči Neže Klemenčič
1659-1665	Baltazar Gaionzell
1666-1677	dediči Baltazarja Gaionzella
1678-1701	Hildeprandt Kheriss (Kherisch, Khöriss, Khörisch, Khariss, Kharisch)
1701-1715	Mihael Sammerl, zidarski mojster
1716 - o. 1770	Peter Kavčič, kramar
o. 1771	Anton Zajec (Seiz) in žena Marija Ana
?-1811	Anton Zajec (Seiz)
1811, 1822	Elizabeta Zajec (Saitz)
1833, 1840 in	Antonija Žirovec (Scherautz)
1853	
1876	Janez Fabian
1901	Ivan Fabian
1938	Ana Fabian

Študentovska 5,
Krekov trg 7
(r. 20, h. 216, 290, sed. st.
št. 317)

Ena patidenčna hiša. Med letoma 1600 in 1603 ni vpisana v davčno knjigo.

1604-1630	Curtonijeji (Corthoni) dediči; 1614-1623 Jožef Gandin, dr. med.
1631-1640	Adam Sontner, kanonik
1641-1642	Sontnerjevi dediči
1643-1646	Filip Crainer
1647-1648	Crainerjevi dediči
1649-1651	Urša Hoffman
1652-1654	Janez Benčič (Wentschitsch), svetnik in davkar
1655-1662	Benčičevi dediči
1665-1682	meščanski špital
1683-1708	Janez Krištof Pitorffer (Bittorffer)
1708-1731	Janez Zlatoust pl. Guetthaimb
1731-1771	Jožef Hočever (Hatscheuer, Gotscheuer, Gotscheur), krčmar, in žena Antonija Lucija
1772-1789	Janez Hočever (Gotscheuer)
1789	Terezija Toman (Thoman)
1819	Gašper in Marjeta Pirc (Pirz)
1829	Marjeta Pirc (Pirz)
1847, 1853	Anton Petan (Pettan)
1876	Simon Obilčnik, nato Albert Gerstenmaier
1901	Marija in Franja Fabian
1938	Anton Kansky

Študentovska 7

(r. 21, h. 215, 291, sed. st.

št. 318)

Ena patidenčna hiša. Leta 1604 je bila dvignjena za eno nadstropje.

pred 1600-1636	Nikolaj Hrovat (Crabath, Craboth)
1637-1639	Hrovatovi dediči
1640-1648	Martin Gaber, župnik v Polhovem Gradcu
1649-1654	Gabrovi dediči
1654-1658	Jurij Senovič (Senouitsch)
1659	Matija Lerchinger
1660-1662	Lerchingerjevi dediči
1662-1687	Matija Mlakar (Mlakhar, Mlakher), krznar
1687-1712	Janez Ferdinand Mille (Mülle)
1712-1730	Jakob Kralj (Khraill), krznar
1730 - o. 1765	Gregor Kralj (Khraill), krznar
o. 1765-1773	Marija Elizabeta Kralj (Kraillin)
1773 - o. 1789	Jurij Todter in žena Marija
o. 1789-1802	Martin Mosser, mali urar in žena Marija Julijana
1802	Jožef Moser, nato Baltazar Hoffmann
1810	Jernej Pirne, nato Anton Lukežič (Lukeschitz)
1820	Marija Lukežič (Lukeschizt)
1831, 1840 in	Jožef Miklaveč / Miklaur (Miklaur)
1853	
1876	Elizabeta Miklaur
1901	Ivana Škof
1938	Angela Kraker

Študentovska 9

(r. 22, h. 214, 292, sed. st.
št. 319)

1600-1625	Matija Hrovat (Khraboth, Crabat), kramar
1626-1668	dediči po Matiji Hrovatu
1669-1679	Jurij Vale (Walle)
1680-1726	vdova Jurija Vala in dediči
1726-1740	Gašper Selan, krojač
1740 - o. 1765	Andrej Suhodolnik (Suchodounickh, Suchodomnickh)
o. 1765-1795	Janez Jurij Košak (Koschak)
1795	Primož Jager
1840	Luka Jager, Primož Jager
1853	Luka Jager
1876	Ana Ulrich, roj. Kuntara
1901	Vzajemno podporno društvo
1923	Marija Bajda

Ena deset. vin. podvržena hiša (domec).

Študentovska 11

(r. 23, h. 213, 293, sed. st.
št. 320)

1600	dediči Blaža Boštjana Raka (Ragkh)
1604-1628	Matija Payer, krznar
1630-1653	Payerjevi dediči
1653-1678	Andrej Lavrič (Lauritsch), krznar
1679-1721	Lavričevi dediči; Jernej Babnik, krznar
1721-1748	Adam Greiner in žena Marija
1748 - o. 1767	Lenart Stampfel, krznar, in žena Marija
o. 1767-1793	Marija Stampfl

Ena patidenčna hiša.

1793	Ignacij Absetz (Avsec?)
1803	njegov sin Jernej Absetz (Avsec?)
1829, 1840 in	Uršula Absetz (Avsec?)
1853	
1876	Helena Koren
1901	Katarina Supan
1938	Fran Žirovnik

Študentovska 13

(r. 24, h. 212, 294, sed. st. št. 321)

	<i>Ena deset. vin. podvržena hiša (domec).</i>
1600-1615	Anton Knafelj (Khnapffl, Khnäffl)
1616-1618	Knafljeva vdova
1619-1651	Mihael Tiršek (Tierschekh, Türschekh), krznar
1651	Ottho
1652-1662	Vincenc Sasserekh (Češarek?), tržni sodnik
1665-1671	Pavel Semen
1672-1684	Semenovi dediči
1685-1751	Janez Robida (Rubida), medicar
1752-1758	Baltazar Robida (Rubida), medicar
1758	Boštjan Kristan (Christan)
?-1817	Antonija in Jožefa Srnec (Serniz), nato Antonija Blanc
1830, 1840	Jožef Peharec (Peharz)
1849, 1853	Peharčevi otroci
1876	Alojzij, Vaclav, Antonija, Jovana Nep. in Marija Peharz
1901	Marija, Ivana in Fortunat Pohlin
1938	Franc Stele

Vodnikov trg 2,
 Študentovska 1
 (r. 18, h. 218, 288, sed. st.
 št. 315)

1594-1618	<i>Ena patidenčna hiša.</i>
1619-1630	dediči Andreja Dienerja
1631-?	Tomaž Reringer (Röringer, Röhringer)
1632-1669	dediči Tomaža Reringerja
1670-1706	Janez Reringer / pl. Rörinberg, župan
1706-1730	dediči Janeza Reringerja pl. Rerinberga
1730 - o. 1754	Janez Franc pl. Kreützberg
o. 1755-1772	Matija Christian, trgovec in župan
1772-1791	Franc Anton Mordax pl. Portendorff, baron
1791, 1822	Jožef Pollak
1840	Franc Pollak
1848, 1853	Franc Ksav. Pollak
1876	Franc in Ivana Pollak
1901	Janez Fabian
1938	Ivan Fabian
	Ana Fabian

Vodnikov trg 3
 - glej Študentovska 2

LEGENDA d. k.
 deset. vin.
 dominik. urb.
 h.
 n. u.
 patidenčna hiša

davčna knjiga
 desetinski vinar
 dominikalni urbar
 prvotna hišna številka
 najemniški urbar
 lastniška, prostolastna hiša

r.
 s. h. p.
 sed. st. št.
 s. z.
 ust. p. dat.

rektifikacijska številka vpisa v urbar
 seznam hišnih posestnikov
 sedanja stavbna številka
 sejni zapisnik
 ustanovno pismo datirano

POJASNILO

Vladislavu Fabjančiču so za *Knjigo ljubljanskih hiš in njenih stanovalcev* služili naslednji viri: mestne davčne knjige, najemninski urbarji, urbarji raznih imenj v mestnem arhivu, muzejskem gradivu, škofijskem in stolnokapiteljskem arhivu ter šentpetrskem župnijskem arhivu, inventarji plemičev v Narodnem muzeju, deželna deska, ponekod tudi zemljiška knjiga, ljubljanski mestni, sejni in sodni zapisniki ter izvirne in tiskane knjige. Večinoma pričenja z letom 1600 (od tedaj so ohranjene mestne davčne knjige) pa nekako do leta 1876. Pri večini hiš je posebej navedel tudi imena lastnikov, ki so navedena v tiskanih seznamih hišnih posestnikov med letoma 1782 do 1903. Kompletno zbirko teh seznamov hrani Narodni muzej. Ponekod je navedel tudi poznejše lastnike po tiskanih seznamih hišnih posestnikov v adresarjih. Poznejše lastnike je vendarle potrebno iskati še v zemljiških knjigah, če niso navedeni tu. Podatki o stanovalcih oz. lastnikih hiš do 2. svetovne vojne niso vedno zanesljivi, saj so oznake »zusammengespannte« in »zusammengebaute Häuser« narekovali zlasti finančni razlogi oziroma finančni interes lastnikov. Pod sedanjo hišno številko je najprej navedena rektifikacijska številka, pod katero je bil objekt vpisan v urbarjih, potem prvotna hišna številka do leta 1805 in nato hišna številka med letoma 1805 do 1876. Imena in priimki so pisani slovensko. Vsi priimki, ki imajo kakršnokoli posebnost, so v oklepaju izpisani v izvirniku.

LITERATURA IN VIRI

- Emilijan Cevc*, Vedute slovenskih krajev iz začetka 18. stoletja, Kronika VII, Ljubljana 1959, št. 2, str. 80-82
- Marjan Drnovšek*, Ljubljana v arhivskem gradivu od začetka 14. stoletja do danes, Ljubljana 1982, razstavni katalog
- Vladimir Fabjančič*, Knjiga ljubljanskih hiš in njihovih stanovalcev III, Veliki trg, tipkopi (v ZAL), Ljubljana 1944
- Ferdo Gestrin*, Doneski k zgodovini Ljubljane v srednjem veku, Zgodovinski časopis 5, Ljubljana 1951
- Ferdo Gestrin*, Oris zgodovine Ljubljane od 16. - 18. stoletja, Kronika XI, št. 3, Ljubljana 1963, str. 139-148
- Bogo Grafenauer*, Ljubljana v srednjem veku, Kronika XI, št. 3, Ljubljana 1963, str. 129-139
- Ivan Hribar*, Moji spomini I, Ljubljana 1983
- Darinka Kladnik*, Ljubljanske metamorfoze, Ljubljana 1991
- Ivan Komelj*, Slovenski kraji in naselja v preteklosti, katalog razstave Narodne galerije v Ljubljani, Ljubljana 1978
- Silvester Kopriva*, Ljubljana skozi čas, Ljubljana 1989
- Branko Korošec*, Ljubljana skozi stoletja - mesto na načrtih, projektih in stvarnosti, Ljubljana 1991
- Milko Kos*, Srednjeveška Ljubljana, Topografski opis mesta in okolice, Ljubljana 1955
- Ljubljana - podobe iz njene zgodovine (več avtorjev), Ljubljana 1962, 1965
- Ljubljanski grad, ureditvene naloge na ljubljanskem gradu, Ljubljana 1968
- Josip Mal*, Stara Ljubljana in njeni ljudje, Ljubljana 1957
- Breda Mihelič*, Vodnik po Ljubljani, Ljubljana 1989
- G. Ogrin*, Ljubljana pred in po potresu, Kronika II, št. 1, Ljubljana 1935, str. 40-47, 130-133
- Jelka Pirkovič*, *Breda Mihelič*, Secesijska arhitektura v Sloveniji, Ljubljana 1997
- Peter V. Radicz*, Alte Häuser I-III, Geschichtserinnerungen, Laibach 1908-1911, Sonderdruck aus der Laibacher Zeitung
- Ksenija Rozman*, Runkove vedute slovenskih krajev, ZUZ, Nova vrsta XIV-XV, Ljubljana 1979
- France Stele*, Valvasorjeva Ljubljana, GMD za Slovenijo IX, Ljubljana 1928
- Viktor Steska*, Naši stavbarji minule dobe, ZUZ III, Ljubljana 1923, str. 2-4
- Ivan Stopar*, Vojak, potepuh in vedutist Friedrich Bernhard Werner Silesius, Ljubljana 1990
- Ivan Stopar*, Joseph Leopold Wiser pl. Berg, Ljubljanski vedutist, kaligraf in miniaturist, Ljubljana 1991
- Ivan Stopar*, Sprehodi po stari Ljubljani, Ljubljana 1992

Ivan Stopar, Ljubljanske vedute, Ljubljana 1996
Ivan Stopar, Grajske stavbe v osrednji Sloveniji - I. Gorenjska, Ljubljana, Grad in dvorci, Ljubljana 1999
Nace Šumi, Arhitektura 16. stoletja na Slovenskem, Ljubljana 1966
Nace Šumi, Arhitektura 17. stoletja na Slovenskem, Ljubljana 1969
Nace Šumi, Arhitektura secesijske dobe v Ljubljani, Ljubljana 1954
Nace Šumi, Gregor Maček, ljubljanski baročni arhitekt, Ljubljana 1958
Nace Šumi, Ljubljana, Zasnova mesta skozi zgodovino, Vodnik, Ljubljana 1977
Nace Šumi, Ljubljanska baročna arhitektura, Ljubljana 1961
Nace Šumi, Naselbinska kultura na Slovenskem, Urbana naselja, Ljubljana 1994
Nace Šumi, Slovenija, umetnostni vodnik, Ljubljana 1990
Marjan Tepina, Prostor in čas urbanizma in Ljubljane urbane, Ob stoletnici urbanizma 1895-1995, Ljubljana 1996
Vlado Valenčič, Ljubljansko stavbeništvo v prvi polovici 19. stoletja, Kronika XVII, št. 2, Ljubljana 1969, str. 72-84
Vlado Valenčič, Ljubljansko stavbeništvo od srede 19. stoletja do začetka 20. stoletja, Kronika XVIII, Ljubljana 1970, str. 135-146
Vlado Valenčič, Oblikovanje Ljubljane v prvi polovici XIX. stoletja, Kronika XIV, št. 3, Ljubljana 1966, str. 141-152
Vlado Valenčič, Prebivalci in hiše stare Ljubljane, Kronika V, št. 3, Ljubljana 1957, str. 111-123
Vlado Valenčič, Zgodovina ljubljanskih uličnih imen, Ljubljana 1989
Sergij Vilfan, Nekaj vprašanj iz zgodovine stare Ljubljane, Kronika IV, št. 3, Ljubljana 1956, str. 132-149
Sergij Vilfan, Zgodovina ljubljanske mestne hiše, Knjižica Kronike, zv. 4, Ljubljana 1958
Aleš Vodopivec, Arhitektura Ljubljane, Ljubljana 1978
Ivan Vrhovec, Die Wohllobliche landesfürstl. Hauptstadt Laibach, Laibach 1886
Josip Wester, Momenti v razvoju Ljubljane od 1787-1821, Kronika I, št. 1, Ljubljana 1934, str. 23-27
Zgodovina Ljubljane, prispevki za monografijo, Gradivo s posvetovanja o zgodovini Ljubljane, 16. in 17. novembra 1983 v Ljubljani, Ljubljana 1984
Fran Zwitter, Začetki ljubljanske meščanske naselbine, RSAZU 1. razred 5, Ljubljana 1966
Nevenka Židov, Ljubljanski živilski trg, odsev prostora in časa, 1920-1940, Ljubljana 1994

ŠTEVILČENJE HIŠ, LOKACIJSKE OZNAKE IN STANOVALCI IZBRANIH HIŠ NA MESTNEM IN CIRIL-METODOVEM TRGU V 19. STOLETJU

Sonja Anžič

Pomembnost, razvoj in videz določenega kraja, mesta, mestnega predela so odvisni od lege, kjer se nahajajo, funkcij, ter prebivalcev, ki živijo v določenem okolju.

Obravnavani predel, Mestni trg z okolico in Ciril-Metodov trg, zgodovinsko sodi med eno od treh najzgodnejše razvitih naselbin; to je Mesto. Obenem je bil to in je osrednji, najpomembnejši del mesta, kjer sta magistrat in stolnica, predstavnika tako posvetne kot cerkvene oblasti v mestu.

Ko se danes ozremo po Mestnem in Ciril-Metodovem trgu, vidimo strnjeni niz povečini tronadstropnih hiš. Tabla na pročelju marsikatero stavbo opazovalca seznani, da stoji pred kulturnim spomenikom. Umetnostno-zgodovinski opis hiš z navedbo njihovih lastnikov in stanovalcev ter dejavnosti, ki so se v njih vršile, ponudijo zainteresiranim dokaj popolno sliko o zgodovini določene hiše in s tem posredno tudi zgodovino tistega predela. Ta slika je toliko bolj popolna, kolikor več virov o življenju in delu v mestu se je ohranilo v prejšnjih stoletjih.

Viri, ki se nanašajo na hiše in njihove prebivalce v obravnavanem predelu Ljubljane in jih hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, so dokaj številni in bogati z informacijami. Najzgodnejši viri so listine, predvsem tiste, ki so bile izstavljene zaradi poslov z nepremičninami. Od leta 1600 dalje so ohranjene mestne davčne knjige in mestni urbarji. V njih so vpisani v določenem okolišu bivajoči davčni zavezanci in zavezanci urbarskih dajatev. Ohranjeni so zapisniki sej ljubljanskega občinskega sveta z nekaterimi prekinitvami vse od leta 1521 dalje, računske knjige mesta Ljubljane, kjer se v prilogah prihodkov in izdatkov mesta dostikrat posredno najdejo podatki o

krajevnih označbah ter prebivalcih mesta. Popisi prebivalstva mesta Ljubljane pa so "neizmerno velik zaklad"¹ za raziskovanje in poznavanje tako stanovanjske kulture kot tudi stanovalcev določene hiše. Popisi prebivalstva, v preteklosti imenovani ljudska štetja, so se, tako kakor tudi še danes, izvajali zaradi praktičnih potreb državne uprave, ki zahteva razne podatke o svojih državljanih. Da imajo ljudska štetja že precejšnjo tradicijo, saj so se vršila že v stoletjih pred Kristusom, nam govorijo razni zgodovinski viri.² Vemo sicer, da so se popisi izvajali, ohranjeni so tudi sumarni podatki, ki so bili dobljeni na podlagi popisov, toda konkretni material, ki je nastajal pri popisih, do 19. stoletja večinoma ni ohranjen. Tudi za 19. stoletje je ohranjenost, razen za mesto Ljubljana, dokaj redka. Zgodovinski arhiv Ljubljana hrani originalne popisne pole prebivalstva mesta Ljubljane od leta 1830 dalje. Prve pole so se imenovala Aufnahms=Bogen, izpolnjevali pa so jih med letoma 1830-1850. Naslednji popis prebivalcev mesta Ljubljane je bil izveden leta 1857, in sicer na podlagi cesarjevega ukaza z dne 23. marca 1857. Popisne pole nosijo ime Anzeigezettel in vsebujejo naslednje podatke: ime in priimek stanovalca oziroma stanovalke, leto, mesec in dan rojstva (največkrat je sicer izpolnjeno samo leto in včasih tudi mesec, dneva pa skoraj ni zaslediti), vero, poklic oziroma položaj v družbi, stan, prebivališče, navzočnost ali nenavzočnost, opombe in stanje živine (vrsta in število). Čez dvanajst let, 29. marca 1869, je bil sprejet novi Zakon o ljudskem štetju, ki je določal, da se v letu 1870 izvede ljudsko štetje, in to na stanje 31. decembra 1869, da se istočasno s štetjem prebivalstva opravi tudi popis živine, da se drugo štetje izvrši na stanje 31. decembra 1880 in tako naprej vsakih deset let. Popisne pole iz leta 1880 vsebujejo podatke o stanovalcih: ime (tu se navajajo priimek, krstno ime, plemiški pridevek in stopnja plemstva), spol, rojstno leto, vera, stan, poklic oziroma delo, s katerim se kdo ukvarja, rojstni kraj, domovinstvo, pričujočnost, nepričujočnost in opombe. Nadalje je popisana še živina, ki pa

¹ Tako označuje popise prebivalstva dr. Andrej Studen v prispevku Popis prebivalstva - neizmerno velik zaklad Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Arhivi, Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije, letnik XXII, št. 1-2, str. 187. Andrej Studen je na podlagi popisov prebivalstva izdelal socialnozgodovinsko analizo izvora in poklicne strukture stanovalcev izbranih ljubljanskih ulic iz let 1869-1910; Pedenarca, ksel, kelnarca, žnidar, Gradivo in razprave 13, Ljubljana 1993.

² O zgodovini popisov različnih oblik in namenov je pisal Lojze Pipp, O zgodovini statistike, ljudskih štetij in popisov prebivalstva, Kronika slovenskih mest, letnik I, leto 1934, str. 195-201 in 306-310.

za obravnavani predel ne pride v poštev. Kot je predpisoval prej omenjeni zakon, so se popisi prebivalstva izvajali potem na vsakih deset let. Od leta 1880 dalje so popisovali tudi občevalni jezik. S prebiranjem popisnih pol hiše dobijo svojo vsebino in življenje. Izvemo namreč, kdo je živel v določeni hiši, s čim se je ukvarjal, od kod je prišel, če ni bil iz Ljubljane, kako številne so bile nekdanje družine, v kakšnih stanovanjih so živeli, kako dolgo so živeli v stanovanju. Raziskave na podlagi navedenih virov so zanimive, vendar možne samo v primeru, ko sta nam poznana nastanek in razvoj krajevnih označb in numeracije hiš.

Preden pogledamo v stanovanja nekaterih hiš na Mestnem in Ciril-Metodovem trgu, se dotaknimo še razvoja uličnih imen in numeracije hiš v Ljubljani. Z razvojem, širitvijo in množenjem hiš v določenem mestnem predelu so se oblikovale natančnejše lokalizacije oziroma krajevne označbe sprva mestnih predelov, kasneje cest in ulic ter hiš. Zgodovino ljubljanskih uličnih imen je raziskal dr. Vlado Valenčič. V svoji objavljeni raziskavi je zapisal, da se tudi v poimenovanju in spreminjanju krajevnih označb predelov določenega mesta izraža del mestne zgodovine.³ Prenekateri ulica in mestni predeli so namreč dobili ime po dejavnosti, ki se je tam opravljala, po načinu nastanka ali določeni značilnosti tistega področja. Na eni strani nam krajevna imena lahko marsikaj pojasnijo, po drugi strani pa je poznavanje lokalizacije in numeracije določene hiše potrebno, da ji lahko sledimo po virih, ki so se ohranili.

Krajevne označbe oziroma ulična imena so se skozi stoletja oblikovala in se spreminjala med prebivalci zaradi lažje in nazornejše lokacije. Ti procesi so se sprva odvijali neodvisno od mestne in državne uprave. Mestne in državne oblasti so imena, razširjena med ljudstvom, uporabljala po potrebi. Za natančnejšo označitev hiše ali zemljišča so navajali imena lastnikov in sosedov. Posluževali so se tudi navajanja pomembnejših, predvsem javnih zgradb, cerkva, samostanov, mestnih vrat in mostov.⁴ Količina, urejenost in zanesljivost podatkov na tem področju prične bistveno naraščati od druge polovice 18. stoletja dalje in gradivo, ki jih vsebuje, je večinoma nastalo kot rezultat uvedbe okrepljene in urejene centralne državne uprave in organiziranja

³ Vlado Valenčič, *Zgodovina ljubljanskih uličnih imen*, Ljubljana 1989, str. 6.

⁴ Vlado Valenčič, *Zgodovina ljubljanskih uličnih imen*, Ljubljana 1989, str. 22.

njenih organov v posameznih deželah habsburške monarhije. Predpogoj da je država od svojih državljanov lahko pobrala čim več denarja oziroma jim naložila določene obveznosti, je bil, da je imela pregled nad njimi, tako po številu kot lokaciji njihovih bivališč in posesti. Ulična imena še niso bila tako splošna in priznana, da bi ustrezala vsem potrebam, poleg tega pa tudi sama niso bila dovolj za točno lokalizacijo. Tako je bila v Ljubljani leta 1770 izvedena hišna numeracija, ko je vsaka hiša dobila svojo številko. Ljubljano so razdelili na krajevne enote, ki so jih imenovali števeni oddelki, in v okviru teh so hiše številčili.⁵ Takratna razdelitev je bila naslednja: Mesto (obsegalo je obzidani del), Karlovško predmestje, Trnovo, Krakovo, Gradišče, Kapucinsko predmestje, Šentpetersko predmestje, Poljane in Kurja vas. Numeracijo so izvedli aritmetično glede na obstoječe stanje. Tako oštevilčenje po vrstnem redu je doseglo svoj namen samo za predele, ki so bili že ob številčenju izoblikovani, se pravi, da se niso širili ali popolnjevali z novimi zgradbami. Aritmetično številčenje namreč pomeni, da je novo zgrajena hiša dobila številko, ki je bila takrat na vrsti, ne glede na to, kje je stala. Zato je prihajalo kasneje do prenumeracij hiš ali določitev števnih oddelkov. Od izvedene numeracije hiš v Ljubljani leta 1770 lahko sledimo raznim seznamom oziroma razvidom lastnikov hiš v Ljubljani, nastalih na podlagi izvedb raznih uredb državne ali mestne uprave. Nekateri izmed seznamov vsebujejo tudi primerjalno tabelo starih in novih številčk oziroma starih in novih nazivov raznih mestnih predelov in nas tako opozorijo in podajo vpogled v spremembe. Omenjena prva numeracija hiš v Ljubljani leta 1770 je bila spremenjena že pred letom 1805. Iz leta 1805 je namreč ohranjen seznam hišnih lastnikov,⁶ ki vsebuje poleg navedbe lastnikov hiš tudi preglednico starih in novih hišnih številčk. Števeni oddelki so ostali enaki kot v letu 1770, in sicer: Mesto (hišne številke od 1 do 314), Šentpetersko predmestje (hišne številke od 1 do 145), Kapucinsko predmestje (hišne številke od 1 do 74), Gradišče (hišne številke od 1 do 70), Poljansko predmestje (hišne številke od 1 do 84), Karlovško predmestje (hišne številke od 1 do 21), Kurja vas je imela 15, Trnovo 77 in Krakovo 75 hiš. V okviru navedenih števnih oddelkov so sicer navajali več krajevnih označb zaradi lažje orientacije. Za nas je zanimiv števeni oddelek

⁵ Vlado Valenčič, *Zgodovina ljubljanskih uličnih imen*, Ljubljana 1989, str. 22.

⁶ Verzeichniß der Hausinhaber in der Hauptstadt Laibach und den Vorstädten nach dem alten und neuen Conscription-Numerus, 1805.

Mesto, saj sta Mestni in Ciril-Metodov trg skupaj s Stritarjevo in vsemi prečnimi ulicami na tem predelu spadala pod oznako Mesto. Numeracija hiš je tekla po naslednjem redu: od Magistrata, ki je imel številko 1 proti sv. Jakobu po levi strani skozi Karlovška vrata do Žabjaka in nazaj proti Čevljarskemu mostu, kjer je prestopila Ljubljano, se nadaljevala na Bregu, Novem trgu, Gosposki in Židovski ulici, se vrnila nazaj čez Čevljarski most in po Cankarjevem nabrežju preko Stritarjeve ulice tekla do Poljanskega predmestja in se v Študentski ulici obrnila nazaj proti Magistatu in se zaključila s hišno številko 314. Seznam hišnih lastnikov iz leta 1815⁷ je glede numeracije in razdelitve Mesta enak že opisanemu. Naslednji seznam je iz leta 1828⁸. Numeracija je ostala enaka, glede krajevnih označbe pa je nekaj razlik. Prejšnjo oznako Mesto so nadomestili z Notranjim mestom, ki je bilo razdeljeno na štiri četrti. Na podlagi enakih razdelitev in numeracije Notranjega mesta so bili sestavljeni tudi sezname v letih 1840,⁹ 1853,¹⁰ 1860¹¹ in 1869.¹²

V 70. letih 19. stoletja je prišlo do preureditve hišnega oštevilčenja in splošnega poimenovanja ulic v Ljubljani. Glavno besedo pri izbiri sistema za oštevilčenje hiš je imel občinski svet. Njegov prvi korak v zvezi s tem je bil narejen, ko je na seji 20. januarja 1874 policijskemu in gradbenemu odseku naložil pripravo numeracije hiš in poimenovanje ulic.¹³ Po raznih razpravah in mnenjih na sejah občinskega sveta so na koncu sprejeli sistem oštevilčenja hiš, ki ga je predlagal Mihael Winkler, tovarnar na Dunaju. Izbrani sistem, za katerega si je Winkler pridobil patent, je bil pred uvedbo v Ljubljani izpeljan že na Dunaju, v Gradcu, Linzu in Brnu in je pri hišnem oštevilčenju izhajal od določene centralne točke mesta in uvedel radialne ulice (od centralne točke v

⁷ Verzeichniß der Hausinhaber in der Hauptstadt Laibach und den Vorstädten nach dem neuen Conscriptions-Numerus, Laibach 1815.

⁸ Verzeichniß der Hausinhaber in der Provinzial Hauptstadt Laibach und den Vorstädten sammt ihrer Pfarr=Eintheilung, 1828.

⁹ Verzeichniß der Hausinhaber in der Provinzial=Hauptstadt Laibach und den Vorstädten sammt ihrer Pfarr=Eintheilung, 1840.

¹⁰ Verzeichniß der Haus-Inhaber in der Provinzial-Hauptstadt Laibach und den Vorstädten sammt ihrer Pfarr=Eintheilung, Laibach 1853.

¹¹ Verzeichniß der Haus-Inhaber und der Besitzer der Kramläden in der Elefanten-Gasse zu Laibach, sammt der Pfarr=Eintheilung und dem alphabetischen Namens=Verzeichnisse, Laibach 1860.

¹² Verzeichniß der Hausinhaber und der Besitzer der Kramläden in der Elefanten-Gasse zu Laibach, sammt der Pfarr-Eintheilung und dem alphabetischen Namens=Verzeichnisse, Laibach, 1869.

¹³ Vlado Valenčič, Zgodovina ljubljanskih uličnih imen, Ljubljana 1989, str. 52.

radialni smeri) in prečne ulice (tiste, ki radialne prečkajo). Glede poimenovanja ulic sta prej omenjena odbora, ki sta bila zadolžena za to, izoblikovala naslednja načela: 1. vsaka ulica, tudi če ima le eno hišo, vsak trg, vsaka cesta mora imeti svoje ime; 2. ista imena se ne smejo ponavljati; 3. v prvi vrsti je treba ohraniti že razširjena in uporabljena imena; 4. nova imena naj bi bila dopustna pri ulicah in trgih, ki so brez nazivov ali v primerih, ko uporabljena imena niso lepa, npr. Blatna vas, Pasja ulica ... Hišna prenumeracija, izvedena vzporedno z novim in starim poimenovanjem ulic, je bila v Ljubljani izvedena oktobra 1876. Letu 1877 izdani seznam hiš in njenih lastnikov v Ljubljani¹⁴ izkazuje te spremembe, saj navaja nove in stare hišne številke ter nove in stare krajevne označbe. Mesto s predmestji je bilo razdeljeno na pet oddelkov. Navedba oddelkov in ulic, pa čeprav so našete po abecedi, naj služi ponazoritvi takratnega stanja. I. oddelek (šolski) je obsegal: Barvarsko stezo, Cesarja Jožefa trg, Delarnske ulice, Kapiteljske ulice, Lingarjeve ulice, Lončarsko stezo, Medarske ulice, Ozke ulice, Poljansko cesto, Poljanski nasip, Poljanski trg, Semeniške ulice, Stolbo - Na stolbi, Streliške ulice, Strmi pot, Suknarske ulice, Škofijo - Pred škofijo, Šolske ulice, Šolski drevored, Študentovske ulice, Valvasorjev trg, Vodnikove ulice, Žitni trg in Živinozdravske ulice. II. oddelek (šentjakobski) je obsegal: Francovo nabrežje, Grad - Ulice na grad, Gruberjevo cesto, Hrenove ulice, Karlovsko cesto, Kleparsko stezo, Ključavničarske ulice, Krojaške ulice, Merosodne ulice, Mestni trg, Prule - Pred Prulami, Reber - V Rebri, Ribje ulice, Rožne ulice, Sodarsko stezo, Stari trg, Starinarsko stezo, Sv. Florijan - Sv. Florijana ulice, Sv. Jakob - Sv. Jakoba nabrežje, Sv. Jakob - Sv. Jakoba trg, Špitalske ulice, Tesarske ulice, Trančo - Pod trančo, Trubarjeve ulice, Vodno stezo, Vožarski pot, Zatiške ulice, Zvezdarske ulice, Zvonarske ulice in Žabjak. III. oddelek (dvorni) so tvorili: Beethovnovе ulice, Breg, Brv - Pri brvi, Cerkvene ulice, Cojzova cesta, Črevljarske ulice, Dvorni nasip, Dvorni trg, Emonska cesta, Franca Jožefa cesta, Gledališka stolba, Gledališke ulice, Gospodske ulice, Gradaške ulice, Gradišče, Hilšerjeve ulice, Igrišče - Pred igriščem, Igriške ulice, Kladezne ulice, Knaflowe ulice, Knežje ulice, Kolezijske ulice, Kongresni trg, Konjušnica - Konjušne ulice, Konjušnica - Pred konjušnico, Krakovske ulice, Krakovski nasip, Križevniške ulice, Križevniški trg, Loka - Cesta na Loko, Marijin trg, Mestni log - Cesta

¹⁴ Zapisnik hiš deželnega glavnega mesta ljubljanskega, Ljubljana 1877.

v mestni log, Mirje - Na Mirji, Nunske ulice, Opekarska cesta, Preširnov trg, Razpotne ulice, Rečne ulice, Rimska cesta, Rožnik - Cesta na Rožnik, Salendrove ulice, Slonove ulice, Soteska, Šelenburgove ulice, Trnovske ulice, Trnovski pristan, Tržaška cesta, Turjaški trg, Vegove ulice, Vogelne ulice, Vrtne ulice, Zagata, Zeleniške ulice, Židovska steza, Židovske ulice. V IV. oddelek (kolodvorski) je spadalo: Čreslo - Za čreslom, Dolge ulice, Dolinska steza, Dovozna cesta, Dunajska cesta, Fabriške ulice, Farovške ulice, Frančiškanske ulice, Južna železnica - Cesta na južno železnico, Kolizejske ulice, Kolodvorske ulice, Kosarna - Pred kosarno, Kravja dolina, Marije Terezija cesta, Nove ulice, Obrežna steza, Parne ulice, Pokopališka cesta, Poljske ulice, Prečne ulice, Predilne ulice, Pristavske ulice, Reseljev trg, Rudolfova železnica - Cesta na Rudolfovo železnico, Strojarska steza, Sv. Martin - Sv. Martina cesta, Sv. Peter - Sv. Petra cesta, Sv. Peter - Sv. Petra nasip, Škofje ulice, Travniške ulice, Usnijarske ulice in Znamenjske ulice. V V. oddelek (predkraj) so spadale: Črna vas, Hauptmanca, Hradetzkyjeva vas, Ilovica, Karolinska zemlja in Kurja vas. Kasneje je še prihajalo do preimenovanj in dodajanj novih ulic, toda na osnovah, ki so bile načrtane v 70. letih 19. stoletja.

Pobliže si pogledjmo hiše na Mestnem trgu 1, 8, 10 in 24 ter Ciril-Metodovem trgu 21 in kateri stanovalci so prebivali v njih v 19. stoletju.

Mestni trg 1

Opis Mestne hiše ali Rotovža vsebuje že prejšnji prispevek in zato bodo tukaj predstavljeni samo njeni stanovalci. V prvi vrsti so bili prostori Mestne hiše namenjeni uradovanju mestne uprave. V 18. stoletju je bila označena s hišno številko Mesto 191. Po izvedeni numeraciji v Ljubljani pa je dobila številko 1. V prvi polovici 19. stoletja je imel na magistratu svoje stanovanje prvi magistratni pisarniški nameščenec Josef Schager (roj. 1776). V istem stanovanju je stanovala z njim njegova družina: žena Marija (roj. 1774), otroci Johann (roj. 1813), Josef (roj. 1815), ki je bil pisar pri magistratu, in hči Antonia (roj. 1820) ter njegova svakinja Marija (roj. 1806). Poleg njega je na magistratu stanoval jetniški paznik Andreas Groschel (roj. 1795), njegova prva žena Ursula (roj. 1789), po njeni smrti pa Maria ter rejenka Hellena Robida (roj. 1826). Tudi Gregor Tschebull (roj.

1801), prav tako jetniški paznik, je s svojo družino: ženo Marijo (roj. 1821), sinovoma Johannom (roj. 1844) in Ignazom (roj. 1848) stanoval na Magistratu. Magistratni pazniki so se hitro menjali, saj pri vsakem popisu naletimo na novo ime. Leta 1857 se kot jetniški paznik omenja Josef Schuster (roj. 1819), ki je s svojo družino: ženo Marijo ter hčerkama Mario in Josefo stanoval na Magistratu. V drugem stanovanju sta sredi 19. stoletja stanovali že omenjeni Maria Schager, vdova Josefa Schagerja, ki je umrl med letoma 1853 in 1857, ter njena hči Antonia. Maria Schager je bila tudi lastnica hiše Mesto 112 (kasneje Rožne ulice 29). V istem stanovanju so stanovali še: uradnikova vdova Gertrud Junius (roj. 1803) in njen sin Eugen (roj. 1829) ter hlapec Schagerjevih Matheus Pestator (roj. 1817), ki je v Ljubljano prišel iz Rafolč, in dekla Helena Marinček (roj. 1830), ki se je prav tako preselila v Ljubljano iz Rafolč. V popisu iz leta 1869 se na Magistratu omenja samo eno stanovanje, in sicer magistratnega jetniškega paznika, kjer je stanovalo 6 ljudi: jetniški paznik Martin Franz (roj. 1819 v Ljubljani), njegova žena Maria (roj. 1813 v Reichenbergu), pomočnica pri gospodinjstvu Franziska Mavc (roj. 1841 v Ljubljani), dva učenca, ki sta se v Ljubljano preselila iz Logatca: Anton Hladnik (roj. 1849), ki je obiskoval gimnazijo, devet let mlajša Ursula Hladnik ter dekla Jera Prelovšek (roj. 1845 v Rovi pri Kamniku). Čez deset let v tem stanovanju od omenjenih ne stanuje nobeden več. Delo magistratnega jetniškega paznika je opravljal Martin Sterk (roj. 1830) in ta je s svojo družino: ženo Antonijo (roj. Bresguar leta 1830) in sinom Martinom (roj. 1858) ter hčerkama Amalio (roj. 1862) in Theresio (roj. 1864) prebival v stanovanju. V drugem stanovanju pa je živelo še pet ljudi: odgnanca Josef Wlasak (roj. 1850) in Anton Lakner (roj. 1865), delavec Josef Jankovič (roj. 1858) ter dninarja Mathias Trontel (roj. 1826) in Johann Miš (roj. 1851). Za leto 1890 nam popisna pola ponudi glede stanovanj na Magistratu nekaj več podatkov. Urejeni sta bili dve stanovanji, obe v prvem nadstropju. Prvo, v katerem je še vedno stanoval mestni jetničar Martin Sterk s hčerko Teresio, svojo sestro Margetho Sterk (žena mu je namreč med tem že umrla) in služkinjo Margaretho Golob, je bilo sestavljeno iz dveh sob in kuhinje. Ena soba se je uporabljala za pisarno mestnega jetničarja. V prvem nadstropju se je nahajala tudi ječa, ki sta jo sestavljala dva prostora. V njih je takrat prestajalo kazen šest moških in štiri ženske, večina delavcev in delavk, mesarski in ključavničarski pomočnik ter služkinja. Na prelomu stoletja se na Magistratu omenjajo tri stanovanja, dve v prvem nadstropju in eno v pritličju. V prvem

nadstropju je v stanovanju, ki sta ga sestavljali dve sobi in kuhinja, živel magistratni uradnik Filip Kotar (roj. 1842 v Ljubljani) z ženo Terezijo (roj. 1839). Njun sin Alojzij je bil aktivni vojak. V njihovem gospodinjstvu je živela tudi dekla Marija Gaber (roj. 1875), ki je prišla k njim leta 1897. V drugem stanovanju v prvem nadstropju, ki sta ga sestavljali dve sobi, pa je stanovalo deset moških raznih poklicev (sobni slikar, usnjarski pomočnik, vrtnarski pomočnik, krojaški pomočnik, dninarji, vajenec). V pritličju je stanoval oslepel pisatelj Jakob Alešovec (roj. 1842).

Mestni trg 8

P. von Radics v opisu starih hiš v Ljubljani¹⁵ glede hiše na Mestnem trgu 8 piše med drugim, da je tronadstropna hiša nastala iz prvotnih treh hiš pred skoraj petsto leti in spada med starejše hiše v mestu. Med prvimi lastniki se omenja iz Bergama izvirajoči rod gospodov, potem grofov Lantieri. Lantieriji naj bi že leta 1500 živeli v Ljubljani in trgovali na veliko z železom.¹⁶ Iz tega rodu naj bi bil leta 1504 izvoljen tudi prvi župan mesta Ljubljane - dotedanji sodnik Hanns Lantieri. Njegov brat Antonin se omenja kot ljubljanski župan (v letih 1516-1517, 1523 in 1524) in je bil lastnik hiše. Hiša je ostala v lasti družine Lantieri do leta 1713. Po približno dveh stoletjih je prišla v posest kranjske plemiške družine Zergollern in ostala v njihovi posesti do leta 1802. Sredi 18. stoletja je pripadala Seifriedu von Zergollernu, po njegovi smrti leta 1763 pa njegovima sinovoma Leopoldu in Kajetanu. Leopold von Zergollern je leta 1802 prodal hišo trgovcu Franzu Zeschku. Hiša je imela prvotno številko 184. V času ljubljanskega kongresa 1821. leta je nudila prenočišče nekaterim visokim dostojanstvenikom. Leta 1840 je Franz Zeschko predal hišo sinu Valentinu, po njegovi smrti je prešla na njegove dediče, leta 1911 pa z nakupom v last C. J. Hamanna. Pritličje je bilo namenjeno trgovskim lokalom; omenjajo se trije. V hiši je v 19. stoletju stanovalo naenkrat od pet do sedem družin, kar je pomenilo od 40 do

¹⁵ P. von Radics, *Alte Häuser in Laibach*, Dritte Serie, Laibach 1910, str. 94-101.

¹⁶ Zgodovinski arhiv Ljubljana, Rokopisni elaborati, LJU 346, Vladislav Fabjančič, *zgodovina ljubljanskih sodnikov in županov*, I. del.

70 stanovalcev. Številna je bila družina Valentina Zeschka (roj. 1807). V prvih popisih se omenja kot trgovec s steklom, kasneje kot lastnik tovarne in hišni posestnik. Z ženo Anno (roj. 1817 na Dunaju) sta imela dvanajst otrok: osem sinov (Julius, Ludwig, Fidelius, ki je kmalu umrl, Adolf, Albert, Guido, Valentin in Franz) ter pet hčera (Ernestina, Emilia, Theresia, Paula in Anna). Otroci so bili rojeni v letih od 1837 do 1857. Družina je imela svojo šiviljo, tri dekletke, dojeljo, ki je v Ljubljano prišla s Češke, in dva hlapca. Leta 1880 sta pri starših živela samo še dva otroka (Albert in Anna), srečamo pa tu družino Wagner von Wagnersheim. Leta 1890 je bilo njihovo stanovanje v prvem nadstropju sestavljeno iz sedmih sob, šestih kabinetov in kuhinje. Konec stoletja ne stanujejo več v tej hiši.

V prvi polovici 19. stoletja je v hiši stanoval imetnik gospostva in trgovec Fidelis Terpinz (roj. 1799) s svojo ženo Josefin (roj. 1805), posvojeno hčerjo Emilio (roj. 1851) in deklo Marijo Hauptmann, ki je v Ljubljano prišla iz okolice Litije. Leta 1869 se Terpinz omenja kot lastnik tovarne; takrat je pri njih stanovala tudi grška pianistka Kalinka Phrym (roj. 1850). Tudi kuharica, sobarica, pomočnica in kočijaž so bili v hiši nepogrešljivi. Leta 1880 se Josefine Terpinz omenja kot lastnica tovarne in gospostva; pri njej so stanovali: sobarici Theresia Pečnik (roj. 1838 v Kranju) in Maria Bacher (roj. 1852), kuharica Therese Hefler (roj. 1831), strojna šivilja Magdalena Mikš (roj. 1850 v Bizoviku) ter kočijaž Gregor Wirt (roj. 1840 v Količevem).

Tu srečamo tudi Josefa Karingerja (roj. 1799), ki se najprej omenja kot urar, kasneje kot trgovec, njegovo ženo Eleonore (roj. 1804) ter pet sinov in hčerko. V 80. letih je njegov sin Eduard (roj. 1832) še živel s svojo družino v tej hiši. V pritličju je imel tudi trgovski lokal. Njegova žena Josefine je bila učiteljica klavirja, hči Valentine (roj. 1865) pianistka in tudi klavirska učiteljica. Leta 1900 imajo tu samo lokal, stanujejo pa v Krojaški ulici 5.

V isti hiši bi nas pozdravil major Paul Hermann (roj. 1785) z ženo Ernestine (roj. 1787) in kuharico, ki je prišla v Ljubljano z Madžarske. Žena mu je umrla pred letom 1869 in k njemu se je naselil Julius Zeschko (sin Valentina Zeschka), omenjen kot prokurist firme Terpinz-Zeschko v Ljubljani, z ženo Claro (roj. 1836), ki je prišla v Ljubljano iz okolice Dunaja, in otroci: sinovoma (Deli, Wilhelm) in hčerko (Valentine). V tem stanovanju sta jim pomagali kuharica Katti Trebuschak in dekleta Katti Premk.

Nadalje je tu stanoval Johann Tyssen (roj. 1818) z ženo Theresio (roj. 1826), dvema sinovoma Johannom in Ludwigom. Pri njih so našli svoj dom tudi nečaka - študenta Eugen in Alfons Wilcher ter kuharica Theresia Krainz.

V 30. letih je tu stanovala tudi družina oslabelega krojaškega mojstra Heinricha Agricole (roj. 1794). Prva žena Antonia (roj. 1811) mu je umrla 1832. leta, prav tako mu je istega leta umrl tudi sin Ludwig (roj. 1824). Druga žena Maria (roj. 1811) je skrbela za njegove otroke: sina Antona (roj. 1823), ki se je prav tako kot oče izučil za krojača, ter Josefa (roj. 1828), ki je umrl že leta 1836, in dve hčeri Theresio (roj. 1822) in Mario (roj. 1829). Tretja hči Katharina (roj. 1823) je umrla že leta 1836. Konec 50. let jih v hiši ne zasledimo več. Prav tako se izgubi sled za tesarskim pomočnikom Blasiusom Kogeyem (roj. 1787) in njegovo družino: ženo Marijo (roj. 1789), sinovoma Johannom (roj. 1824), krojaškim pomočnikom, ter tremi hčeram in tiskarjem Ludwigom Wahlom (roj. 1790) in ženo Ursulo (roj. 1815) ter njunimi desetimi otroci, ki so živeli v hiši pred letom 1857. Namesto njih srečamo v hiši družino ranocelnika Franza Jurechicha (roj. 1824) z ženo Marijo (roj. 1830), sinom Robertom in deklo Theresio Lončar ter pet drugih stanovalcev: brata Antona in Matheusa Gnesda, Johanna Grudna, Jakoba Bandlija in Jakoba Brodniga.

Od 60. let naprej se v hiši omenjajo kot stanovalci trgovski družabnik Johann Baumgartner mlajši (roj. 1840) z družino: ženo Emilie (roj. 1850), hčerkama Josefino, Marijo in Almo ter kuharico, sobarico in otroško deklo. Od 80. let dalje v prvem nadstropju te hiše, ki je bilo sestavljeno iz petih sob, štirih kabinetov in kuhinje, stanuje družina Nagy: oče Stefan (roj. 1835 na Madžarskem) se omenja kot trgovec z železom. Z ženo Marijo (roj. 1855 v Ljubljani) sta imela štiri sinove (Victorja, Josefa, Ernesta, Johanna) in hči Marijo.

V hiši so stanovale tudi družine Tschurn, Merk, Walland, Golf in Zabavnik. Leta 1890 je bilo v hiši popisanih največ stanovalcev (79).

Mestni trg 10

Impozantno tronadstropno hišo z balkonom v prvem nadstropju na Mestnem trgu 10 so označevali tudi kot županska hiša.¹⁷ V njej naj bi sredi 16. stoletja stanoval ljubljanski župan Leonhard Hren (Chrön), markantna osebnost v času reformacije. Umrl je leta 1585. V davčnih knjigah za leta 1600 do 1603 se hiša omenja kot "Hrenova hiša". V njej sta stanovala tudi Jakob Matshek in Piero Locatel. Kmalu se pojavi kot lastnik hiše kranjski plemič Peter von Waz (Watzen). Omenja se kot trgovec z vinom in žitom. Z Dolenjske je vozil priljubljeni merlot, s krasa pa teran, obe že v srednjem veku daleč naokrog poznani sorti vina. Poznana je bila tudi malvazija. Družina Wazenberg, ki je imela poleg številne druge posesti v lasti hišo na Mestnem trgu 10, je v družbenem življenju v deželnem glavnem mestu Ljubljani v 17. in 18. stoletju igrala vidno vlogo. Leta 1740 je hiša prešla iz posesti grofa Vinzenza von Wazenerga v posest Ludwiga Antona Reya oziroma družine Reya, izvirajoče iz Gorice, v 19. pa od lastnika Arturja Reye v posest dveh takratnih uglednih meščanskih družin: Paschali in Pammer. Leta 1891 se kot lastnica omenja posestnica Adela Skaberne, rojena von Schrey.

Pobrs kajmo še po popisnih polah o ostalih stanovalcih v tej hiši. Že ko jih na hitro pregledamo, lahko ugotovimo, da so se družine oziroma stanovalci v njej hitro menjali. Sredi 19. stoletja, ko se kot lastniki omenjajo Paskaljevi dediči, je v hiši živelo osem družin: Mihalovič (čevljarski mojster Johann, roj. 1802, in žena Gertrud, roj. 1812), Giontini (knjigotržec Johann, roj. 1818, njegova žena Maria, roj. 1830, njunih 5 otrok, učenec, hlapec, kuharica, sobarica). Pri družini Burja je poleg štirih domačih članov družine stanoval tudi študent in štirje učenci iz Kočevja ter dekla. Vdova advokata Aloisia Napreth, roj. 1797, je sama preživljala svojih šest otrok, v pomoč ji je bila dekla Maria Marn. Poleg knjigotržca je tu stanoval tudi knjigovez Heinrich Ničman, roj. 1820, s svojo ženo Franzisko, sestro Johanno, deklo, dvema pomočnikoma ter nečakom in vajencem Franzem Kebrom iz Kamnika. Ostale družine: Stevens, Seibel in Swatek so šteje štiri do pet članov. Čez deset let (1869) se kot lastnica hiše navaja Gabriele Pammer, v njej pa živita samo še dve od že navedenih

¹⁷ Splošni opis hiše je povzet po že navedenem delu P. von Radicsa: *Alte Häuser in Laibach*.

družin: tobačni trafikant Thomas Swatek (roj. 1812) z družino in Aloisia Napreth. Za kratek čas so v hiši stanovale družine: Kremžer (oče Leopold, roj. 1803, je bil knjigovez, njegova štirinajst let mlajša žena Ana mu je rodila tri otroke), Dolničar (Anton, roj. 1822, je bil trgovec, poročen z Marijo, rojeno Jeraj, in oče štirih otrok). Številčnejša je bila družina Schober, katere oče Jacob, roj. 1829, je bil trgovec, v Ljubljano je prišel s Kočevske, za ženo pa je vzel Julie, rojeno Jaklič, in imela sta sedem otrok. Poleg navedenih je v hiši živelo še nekaj posameznih najemnikov. V naslednjih dveh desetletjih se je število stanovalcev bistveno povečalo. V desetih do trinajstih stanovanjih je stanovalo 76 oziroma 94 ljudi. Lastništvo hiše se je preneslo na Karla Pammerja, ki je tudi živel s svojo družino v tej hiši. Karl Pammer je bil rojen 1830. leta na Štajerskem in je v stanovanju živel s sedmimi otroci, kuharico Nežo Jager in služkinjo Ursulo Češnovar. Družina Keesbacher je štela 6 članov. Oče Friedrich in mati Irene sta bila rojena na Tirolskem, njuni štirje otroci v Ljubljani. Z njimi sta živeli kuharica Antonia Kankel in sobarica Helene Krušnik. Krojaški mojster Anton Mlakar, roj. 1839 v Železnikih, je s svojo šestčlansko družino delil stanovanje tudi s šestimi delavkami, ki so si služile kruh v tobačni tovarni. Upokojeni učitelj Janez Geiger, roj. 1827 v Železnikih, je z ženo Uršulo in osmimi otroki tudi nekaj časa stanoval v tej hiši. Dve stanovanji Apolonije Gnjezda pa sta bili namenjeni šestnajstim študentom, ki so v Ljubljano prišli iz raznih krajev. Z današnjega stališča je skoraj nerazumljivo, da se čez deset let (1890) v tej hiši ne omenja nobena od navedenih družin, toda stanje je bilo tako. Lastnik je še vedno Karl Pammer, v hiši stanuje 94 stanovalcev. Pa pogledjmo tokrat, s koliko in katerimi prostori so v hiši razpolagale posamezne družine. V pritličju je stanovala petčlanska družina Ignaca Kvasa (imela je sobo in kabinet), prav tako petčlanska družina Škrjanc v eni sobi in devetčlanska družina Zupančič je imela sobo in kabinet. V prvem nadstropju je bilo samo eno stanovanje z dvema sobama, vežo in kuhinjo. Tu sta stanovali družini Kahne in Dostal. V drugem nadstropju je bilo pet stanovanj. V enem z eno sobo so poleg imetnice stanovanja Mohoričeve stanovale štiri delavke, zaposlene v tobačni tovarni, v drugem, ki je bilo sestavljeno iz dveh sob in kuhinje, je stanovalo osem ljudi, v tretjem z dvema sobama in kuhinjo je stanovala sedemčlanska družina Röhsman z deklo, v četrtem z dvema sobama družina Vahtar in podnajemniki, v petem, ki je deloma segalo tudi v tretje nadstropje, pa je stanoval čevljarški mojster Ludvig Majevisky, rojen v Galiciji, z ženo, hčerjo, teto

in štirimi učenci. Tu je imel delavnico ter tri sobe in kuhinjo. V tretjem nadstropju so bila še štiri stanovanja, ki so skupaj štela sedem sob in tri kuhinje. V enem so stanovali dijaki, v drugem družina Aleš, v tretjem mati in hči Čergan, v četrtem pa sedem najemnikov.

Na prelomu stoletja se število stanovalcev zmanjša za polovico, na 46. Lastnica hiše je bila Adela Skaberne. Oddajala je 10 stanovanj, ki jih je skupaj sestavljalo 37 sob, dva kabineta, 2 predsobi in 8 kuhinj.

Mestni trg 24

V zvezi s štirinadstropno, na Mestnem trgu št. 24 stoječo mogočno hišo, viri omenjajo zelo premožnega ljubljanskega trgovca in kasnejšega župana Johanna Michaela Kuckha, ki je med letoma 1751 in 1763 iz že prej na tem mestu stoječih dveh hiš Dominika Hingerleja von Heldenheimba in Franza Dominika Wilbacherja zgradil novo zgradbo (takrat je imela številko Mesto 271). Johann Michael Kuckh, graditelj te hiše, je bil eden najuglednejših in najbogatejših trgovcev v takratni Ljubljani in je nastopal kot veletrgovec s suknom. Od leta 1754 je bil Kuckh tudi član tako imenovanega zunanjega sveta mesta Ljubljane. Leta 1766 oziroma 1767 pa je bil tudi že župan mesta Ljubljane. Leta 1768 je zbolel in 17. marca 1768 umrl, star 59 let (za pljučnico). Kot naslednik Johanna Michaela Kuckha se pojavlja meščanski trgovec Anton Kaspar Kuckh (od 1768 do 1775), ki pa je umrl star 36 let, nakar je posest prešla na Marijo Rosalijo Mulle (ovdovelo Kuckh). Leta 1782 je v deželni deski vpisan trgovec Matthäus Mulle kot posestnik (lastnik), leta 1817 dediči Matthäusa Josefa Mulleja in v istem letu (24. junija) še Georg Mulle.

Leta 1827 (13. aprila) je vpisan kot posestnik Adam Heinrich Hohn, od katerega je hiša 1850. leta z nakupom prešla na Valentina Pleiweißa, leta 1852 pa prav tako z nakupom na Josefa Pleiweißa in od tega na Josefa Pleiweißa mlajšega (leta 1869). Glede prostorov Radics piše, da v hiši vlada prostorska razsipnost bivalnih prostorov z odprtimi, okrog in okrog bogatimi štirikotnimi hodniki ter prostornimi bivalnimi prostori.

Poglejmo, katerim in koliko stanovalcem je v 19. stoletju hiša ponudila zatočišče in dom. V prvih popisnih polah iz let 1830-1850 se kot lastnik hiše, ki je bila tedaj označena s hišno številko Mesto 262, navaja Valentin

Pleiweiss. Tu je stanoval državni knjigovodja Bernhard Schmalz (roj. 1803) in njegova družina: žena Ernestina (roj. 1818), trije sinovi (Johan, Guido, Ernest) in hči Klotilda, pa tudi družina Kaišel (oče Peregrin, roj. 1807, mati Wilhelmina, roj. 1818, njuni štirje otroci in sestra Anna Kaišel, roj. 1817), družina Klinger (oče Vinzenz, trgovski družabnik, roj. 1807, mati Marija, dva sinova, hči, rejenka ter sestra in brat Klinger), družina Thomas (oče Anton, roj. 1807, žena Katharina, roj. 1816, in njunih šest otrok), družina Penn (oče Johann, roj. 1807, krojač, žena Anna je bila tri leta mlajša od njega, rodila pa mu je tri otroke). Pri njih je živel tudi Leopold Menzin (roj. 1833, krojaški pomočnik). V hiši sta stanovala tudi zakonca Johann Bergant, roj. 1806, z ženo Elisabeth, ter Andreas Tauschel, roj. 1781, z ženo Nežo.

Konec 50. let 19. stoletja od navedenih družin v hiši ne stanuje nobena več. V desetih stanovanjih zasledimo nove: takratni lastnik Josef Pleiweiss z družino (ženo Ernestine, roj. 1825, dvema hčerkama Marijo, Ernestino in sinom Josefom) in drugimi osmimi člani, Ferdinand Matschek (roj. 1819) z ženo, tremi sinovi, šestimi hčerkami, mamo in dvema deklama, Franz Zurhaleg (roj. 1814) s svojo šestčlansko družino, pri kateri je stanovala tudi dekla, krojaški mojster Heinrich Agricola (roj. 1792) s svojo ženo Antonijo, vdova uradnika Margaretha Schrey s sinom in hčerjo, še ena uradnikova vdova Elisabeth Richter (roj. 1820) s hčerjo in sinom, trgovec Johann Klebel (roj. 1823) je živel v skupnem gospodinjstvu z desetimi ljudmi, višji uradnik Franc Lauridon (roj. 1807) pa s sedmimi. Zanimivi so stanovalci naslednjih dveh stanovanj; v enem je živel pomožni učitelj Josef Pfeifer (roj. 1827), modistka Theresia Wittenbach (roj. 1821), učenka Johanna Kerč in dekla Margareta Zlate. V drugem stanovanju je živelo 27 ljudi: predstojnik privatne učne in vzgojne ustanove Alois Waldherr (roj. 1827), žena Augusta (roj. 1833), njena polsestra Amalia Fraihs, štirje učitelji na inštitutu: Eduard Herzog (roj. 1839), Franz Skuhravy (roj. 1833), Peter Pöschl (roj. 1838), Emanuel Rosenberg (roj. 1834), šestnajst gojencev inštituta, kuharica in dve dekli.

Čez deset let se kot lastnica hiše navaja Ernestine Pleiweiss; v hiši je bilo prav tako popisano devet stanovanj. Izmed prej naštetih skupin stanovalcev tokrat zasledimo samo tri od njih: družina Pleiweis, Klebel in Matschek. Za ostala stanovanja bom navedla samo gospodarje: Marija Kruschitz, Supančič, Ana Kissovic, August Moos (poštni uradnik), Ferdinand Souvan (lastnik trgovine z manufakturnim blagom) in Johann Giontini

(knjigovez). Proti koncu 19. stoletja je bilo v hiši urejenih 12 stanovanj. Preveč bi bilo naštevati vse stanovalce, zato sem se pri naštevanju omejila samo na gospodarje, število članov ter koliko in kakšni prostori so jim bili namenjeni. Leta 1880 je v hiši v dvanajstih stanovanjih stanovalo 84 ljudi, leta 1890 pa 71. Josip Pleiweis se omenja kot lastnik hiše, ki je na podstrehi imel stanovanje z eno sobo in predsobo. Tudi na podstrehi sta stanovala v enem stanovanju s tremi sobami, tremi kabineti, predsobo in kuhinjo dr. Josip Račič s šestimi člani in Franc Regorschek s sedmimi člani v šestih sobah s kuhinjo. V prvem nadstropju je stanovala Marija Martinak, ki je imela na razpolago kabinet in kuhinjo, prav tako je Jernej Papler s še enim članom stanoval v enakem stanovanju. Drugo nadstropje je ponudilo dom Ani Skedl, ki je imela s še dvema članoma na razpolago dve sobi, kabinet in kuhinjo, v stanovanju Valentina Mazgona, ki sta ga sestavljali dve sobi, kabinet in kuhinja, je živelo osem članov, v stanovanju Ivane Bertolo z dvema sobama in kuhinjo pa so živeli štirje člani. V tretjem nadstropju so stanovali: Marija Giontini (osmim članom je bilo na razpolagalo šest sob, kabinet, predsoba in kuhinja), Josip Beniger (deset članov je uporabljalo dve sobi in kuhinjo), Marija Klein (šest članov je imelo na razpolago dve sobi, eno predsobo in kuhinjo). V četrtem nadstropju pa je stanovala Roza Raps. Petnajst članov tega stanovanja je razpolagalo s štirimi sobami, dvema kabinetoma in dvema kuhinjama.

Ciril-Metodov trg 21

Hiša na Ciril-Metodovem trgu 22, danes 21, je bila do leta 1868 pri domačinih in tujcih zelo priljubljena gostilna "Pri divjem možu" ("Zum wilden Mann").¹⁸ Skozi stoletja je služila za nastanitev prevzvišeni in visoki gospodi. Še leta 1845 je cesar Franc Jožef I., ki je bil takrat še nadvojvoda, s svojima bratoma nadvojvodo Ferdinandom Maksom in Karlom Ludvikom, tukaj najel stanovanje.

Gostilno "Pri divjem možu" je leta 1731 kupil mestni magistrat, in sicer na pobudo vlade z namenom, "da bi izboljšali prenočišče imenitnim popotnikom" in posebno za prenočevanje vojske. Leta 1742 je bila prezidana iz

¹⁸ P. von Radics, *Alte Häuser in Laibach*, Serie I, Laibach 1908, str. 56-63.

dveh hiš v eno. Že leta 1732 se tu kot opravljajoča gostiteljica omenja vdova Elisabetha Schierffentin (ali Schiffertin). Eno nadstropje naj bi bilo določeno za stanovanje.

Na pritožbo poštnega uradnika pri vladi leta 1754, da so najboljše sobe v gostilni Pri divjem možu najeli privatniki, tako da potujoče osebe pogosto ne dobijo prenočišča in ga morajo iskati v predmestju, je magistrat odgovoril, da je drugo nadstropje najeto za privatnike, ker je ta nastanitev za potujoče ponujala manj ugodnosti, in je kot dokaz navedel, da je leta 1749 to drugo nadstropje, leto in dan opremljeno za potujoče, ostalo prazno in se je en sam mimoidoči vselil v osem sob, za kar je plačal 12 fl.; v tem letu je cela hiša prinesla magistratu nič več kot 141 fl., medtem ko je magistat računal, da naj bi mu prinesla najmanj 346 fl.

Leta 1754 je sledil dekret okrožnega glavarja, ki je določal, da je drugo nadstropje namenjeno potujočim. V urbarju glavnega mesta Ljubljane je za leta 1763 do 1771 vpisana pri hiši Mesto 193 (taka je bila prvotna hišna številka, kasnejša je Mesto 313) občina mesta Ljubljane. Potem se kot lastnik pojavlja Johann Widiz do leta 1790, ko je po nakupni poti prešla na Lukasa Marinitscha.

V času Widiza je tukaj prenočil cesar Jožef II. (1784 in 1788) in leta 1790 cesar Leopold II. Od leta 1798 do 1819 sta gostilno upravljala Ferdinand Aubel in njegova žena, od katere je prešla leta 1819 (15. oktobra) na Johanna Georga Kraxmerja, ki je tukaj še v dneh ljubljanskega kongresa vodil gostilno.

Divji mož in gostinstvo sta 3. septembra 1821 prešla v posest Elisabethe Mrak in sta 40 let ostala v njeni lasti (tu je prenočevalo veliko prevzvišene in visoke gospode).

Leta 1861 (11. junija) je posest kot dediščino prevzela Anna Mrak, ki je vodila gostilničarstvo v stari tradiciji na isti odlični način.

Po sedmih letih (26. maja 1868) je s kupno pogodbo z dne 24. aprila hiša prešla v last ljubljanskega trgovca Matthiasa Gregorizha, nato na njegovo vdovo Leopoldine Gregorizh, slavno solistko med delujočimi gospemi filharmonične družbe, z njeno oporoko 12. novembra 1896 pa je bila izročena Kranjski hranilnici z naročilom, da se njen donos uporabi za podpiranje nemškega šolstva in pokojninskega fonda filharmonične družbe v Ljubljani.

Poglejmo, katere podatke o stanovalcih in prostorih v opisani hiši nam posredujejo popisne pole. V 30. letih

19. stoletja se tu omenja gostilničar Luka Mrak (roj. 1786) z ženo Elisabeto (roj. 1788); imela sta dve hčeri, Anno in Josefo. Nekaj časa je tu stanoval tudi major Nikolaus Erthel (roj. 1793). Sredi stoletja (1857. leta) se kot hišna lastnica omenja Anna Mrak (roj. 1804), hčerka prej omenjenega gostilničarja. Pri njej je stanovalo še šest drugih stanovalcev (pomožne moči: sobarica, hišni hlapec, dekla...). V drugem stanovanju pa je živel Bernhard Bosia (roj. 1802), ki je imel v lasti še hišo v mestu, z ženo Theresio (roj. 1821) ter hčerko Johanno (roj. 1854) in deklo Nežo Knes.

Čez deset let se v hiši omenja sedem družin: Kosjek, Femz, Petatsch (vse tri so imele po dva člana – zakonca in zraven še kakšnega stanovalca), Gregorizh, Kastivy, Vičič in Klar. Hišni lastnik, ki je tu tudi stanoval, je bil trgovec Mathias Gregorizh (roj. 1824). Z njim so živeli v gospodinjstvu žena Leopoldine Gregorizh (roj. 1841), kuharica Anna Gospodaritsch ter trgovski praktikant Rudolf Swoboda. Družino Kastlvy so sestavljali oče Anton (roj. 1836), žena Katherina, roj. Schön, leta 1837, sin Josef in hči Otilia, družino Vičič pa trgovec Johann (roj. 1834), žena Amalia (roj. 1836) in sin Enrich. Pri njih so stanovali tudi vdova uradnika, trgovec, poslovođa in dekla. Zakonca Klar (Otokar, roj. 1841, in Amalia, roj. 1839) sta imela enega otroka, Martho, roj. 1869. leta.

Stalno bivališče v tej hiši sta imela samo zakonca Gregorizh, saj leta 1880 izmed omenjenih samo ta dva zasledimo v popisnih polah. Pri njiju v drugem nadstropju stanujejo še kuharica Margatetha Krizay, hišni hlapec Anton Machkota, gospodinja Johanna Machkota in Anton Machkota.

Če bi leta 1880 stopili v hišo, bi v pritličnem stanovanju lahko pozdravili dva stanovalca: Emilie Schuster in Josefo Tekautz, v prvem nadstropju pa šestčlansko družino Podzimek. Venzel Podzimek (roj. 1833) in žena Marija (roj. 1830) sta imela dve hčeri (Leopoldine in Marie) ter dva sinova (Heinricha in Juliusa). V drugem nadstropju so v stanovanju Aloisia Pfeffere, rojenega v Vipavi, stanovali štirje študenti, od katerih je eden prišel iz Slavonije, dva s Krasa in eden s Štajerske. V tretjem nadstropju so stanovali že omenjeni Rudolf Swoboda in zakonca Regorschek s še petimi sostanovalci. Proti koncu 19. stoletja je bila lastnica hiše Leopoldine Gregorizh. V kleti je imel najet prostor Georg Verovscheg, v pritličju sta Anton Slovša in Ludwig Maro imela lokal, strežnik Jakob Pušavec (roj. 1836) pa stanovanje oziroma kabinet. V prvem nadstropju je avstrijsko-madžarska nacionalna banka razpolagala s štirimi sobami in kabinetom. Prostore je uporabljala samo za

poslovanje. Stanovanje Gabriele Pfefferer (roj. 1838), ki je stanovala skupaj s kuharico Magdaleno Zimperman v istem nadstropju, pa je bilo sestavljeno iz dveh sob, veže in kuhinje. V drugem nadstropju je bilo precej veliko stanovanje s štirimi sobami, dvema kabinetoma in kuhinjo Leopoldine Gregorizh, omenjene kot vdove in manjše stanovanje z dvema sobama in kuhinjo Juliusa Weiserja (roj. 1847), njegove žene Marije ter hčerke Karoline in sina Moriza. V tretjem nadstropju so v enem od stanovanj, ki so ga sestavljale štiri sobe, kabinet in kuhinja, stanovali Eduard Mahr (roj. 1831), njegova žena Ida (roj. 1857), hčerka Ida, nečakinja Martha Walter in kuharica Marija Wedan, v drugem s tremi sobami in kuhinjo pa Ivan Mejač (roj. 1857 v Motniku) z dvema podnajemnikoma, Josipom Medvedom in Ano Zupančič.

Na podlagi predstavljenih primerov si je mogoče v grobem predstavljati življenje hiš v središču mesta v 19. stoletju. Hiše, ki so dajale stanovanje povprečno osmim do desetim družinam, ki so se pogosto selile iz hiše v hišo, stanovalci različnih poklicev, navad, ponujajo pestro sliko tedanjega življenja. V prispevku omenjeni viri so ključ in pot do posameznih, podrobnih raziskav z različnih področij človekovega vsakdanjika.

NUMBERING OF HOUSES, LOCATIONAL NAMES AND RESIDENTS OF SELECTED HOUSES IN MESTNI AND CIRIL-METODOV TRG IN THE 19th CENTURY

Sonja Anžič

The importance, development and appearance of any particular place, town or city district, depends on its location, what goes on there and the inhabitants of the particular environment.

Mestni trg and surroundings and Ciril-Metodov trg is historically one of the three most densely developed settlements of "Mesto" (the Town). At the same time, it was and is, the central, most important part of the city, in which are found the Town Hall and cathedral, the symbols of both temporal and religious authority in the city.

When we look at Mestni trg and Ciril-Metodov trg today, we see a series of, for the most part, four storey houses. Plaques on the facades of many of the buildings tell viewers that they are standing in front of a cultural monument. An art history description of the houses, together with records of their owners and residents and the activities that took place there, provide those interested with a fairly full picture of the history of specific houses and thus, indirectly, also the history of this area. This picture is that much more complete the more sources on life and work in the city were preserved in previous centuries.

Sources which relate to houses and their inhabitants in the part of Ljubljana in question and preserved by the Historical Archives Ljubljana are fairly numerous and rich with information. The earliest sources are documents, then follow tax books, city land registers, minutes of sessions of the Ljubljana municipal council, and account books. Population censuses are an exceptionally rich source of information for getting to know the residential culture, as well as the residents themselves of specific houses. Censuses have been carried out every ten years since 1857. By selecting and reading census sheets, houses gain a content, come to life. We discover who lived in a specific house, what they did, from where they had come, how long they lived in a single apartment. Research on the basis of the cited sources is interesting, but only possible when the creation and development of locational names and house numbers is known.

With the development, extension and multiplication of houses in a specific city district, very detailed and precise specifications, or designations of locality, were created, at first of parts of the town, and later the streets and avenues and the houses themselves. Locational names and street names changed and were added to over the centuries. Numbering of houses was introduced in Ljubljana in 1770, when each house was given its own number. Numbers were subsequently allocated arithmetically. Such numbering only achieved its purpose in districts which were already fully developed at the time of numbers being allocated, that is to say were neither extended nor later supplemented with new building. Arithmetical numbering, in fact, means that a newly built house receives the next number in line, irrespective of where the house stands. So renumbering later took place. From numbers allocated to houses in 1770 we can trace various lists or reports of owners of houses in Ljubljana, which also contain comparative tables of old and new numbers or old and new names of various parts of the city.

The contribution focuses on the residents of houses in the 19th century in Mestni trg 1, 8, 10 and 24 and Ciril-Metodov trg 21.

The premises of town house at Mestni trg 1 were primarily devoted to the offices of the city administration, although

employees of the town hall and the city gaoler also resided in it, and the first floor held a jail.

In the first half of the 16th century, Hanns Lantieri lived at Mestni trg 8. He is mentioned as the first mayor of Ljubljana (1504). In the 19th century, the groundfloor was devoted mainly to shops, and the house was occupied by a number of families, who changed very quickly. As an illustration, 79 persons were registered in this house in 1890.

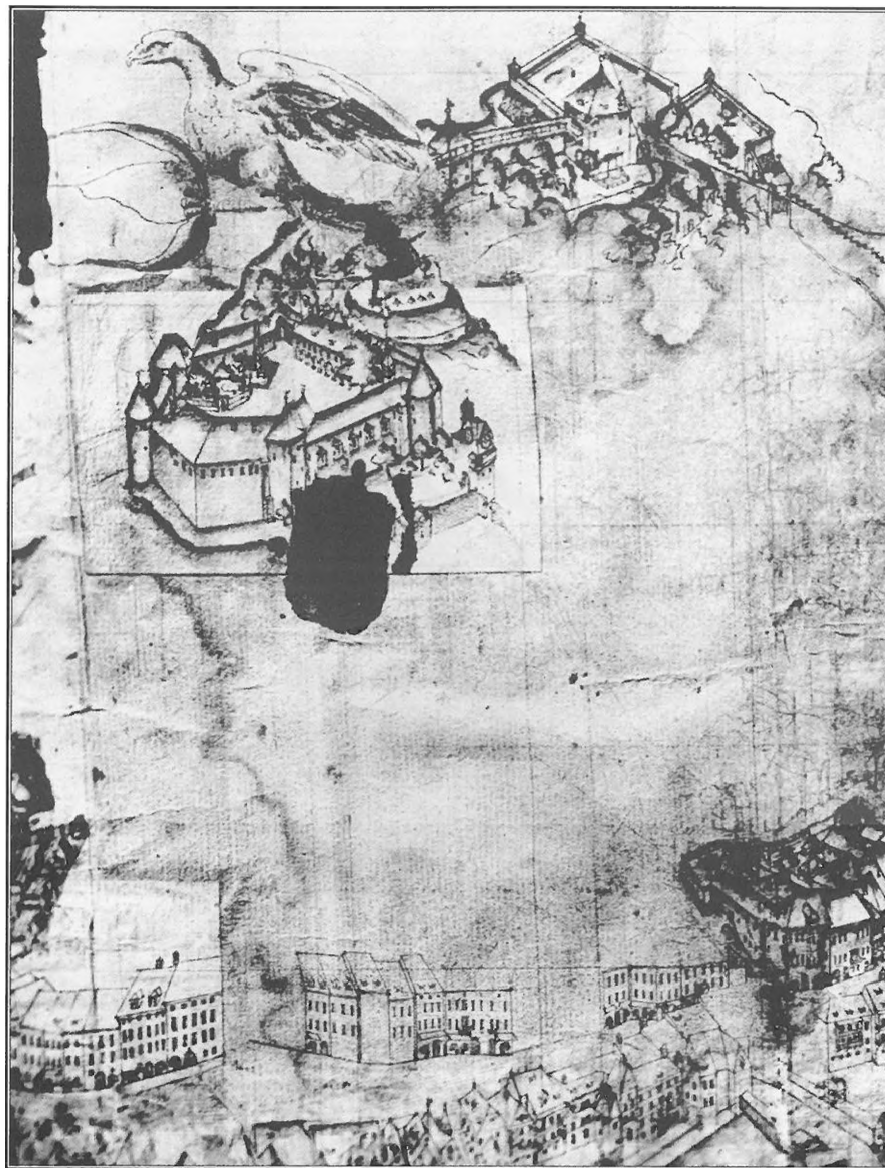
The imposing, four storey house with balcony at Mestni trg 10 was marked as the mayor's house. In the mid-sixteenth century, the Ljubljana mayor, Leonhard Hren (Crön), lived here, an important personality at the time of the Reformation. The Wazenberg family is later mentioned as the owner of the house, who played a prominent role in social life in Ljubljana; and in the 19th century it was owned by the Paschali and Pammer families. Residents with various professions lived in it, from a master cobbler to bookbinder, merchant and master tailor. From 76 to 94 people lived in the ten to thirteen apartments.

In connection with the imposing five story mansion located at Mestni trg 24, sources mention the very wealthy Ljubljana merchant and later mayor, Johann Michael Kuckh. The owner of the house was still a merchant at the start of the 19th century: Matthäus Mülle. Residents at that time included a librarian, a tailor, a trading partner, later followed by the professions of senior official and teacher, and an educational institute was also housed here. In 1880, the twenty apartments of the house were occupied by 84 people, and in 1890, by 71. One average, a single family had available one or two rooms and a kitchen.

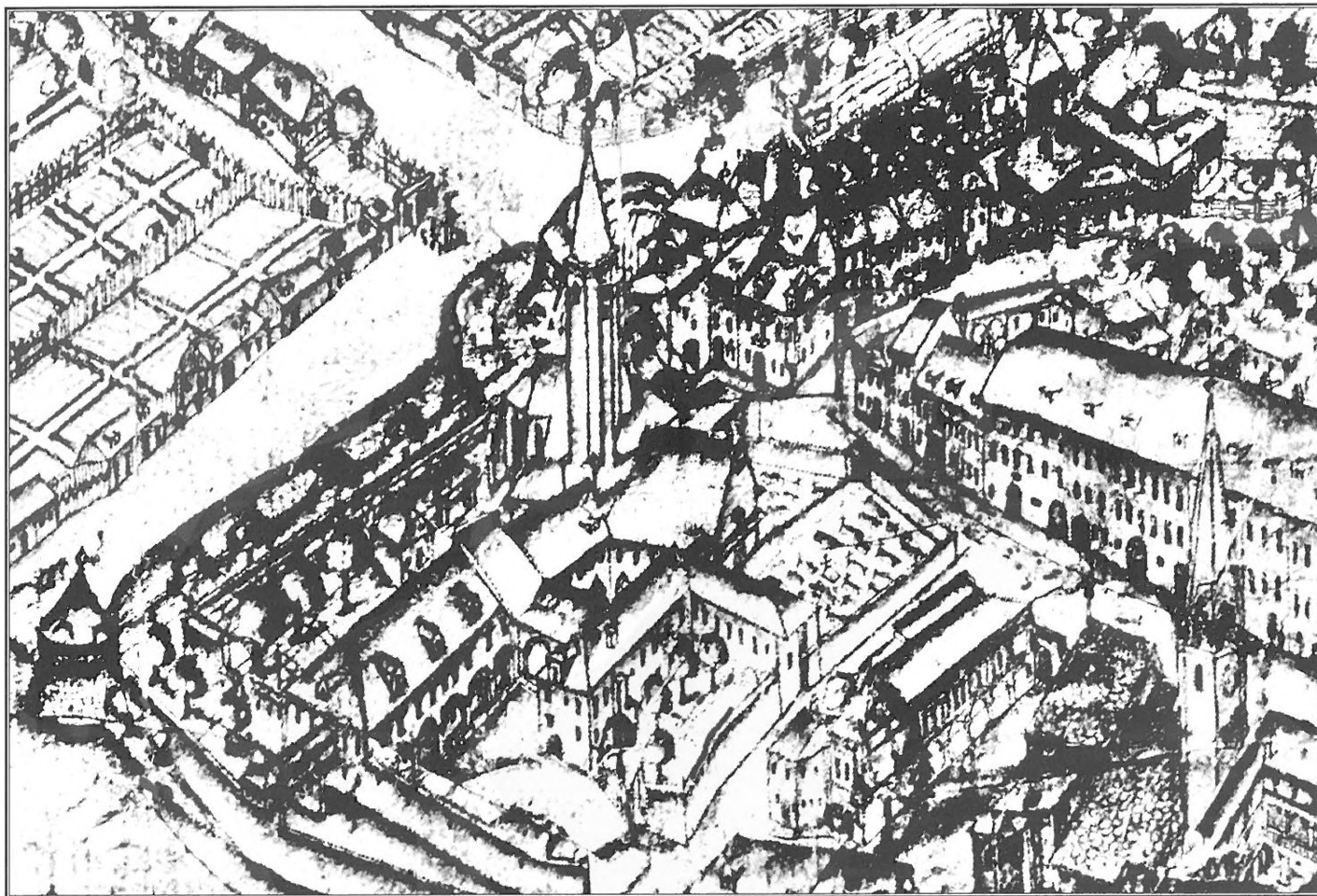
The house at Ciril-Metodov trg 21 has an interesting history. Until 1868 it was the "At the sign of the Wild Man" inn ("Zum wildemann"), a very popular hotel among both domestic and foreign guests. In that year it became the property of the merchant, Matthias Gregorizh, and then his widow, who bequeathed it to Carniol Savings Bank in her will in 1896. Fewer people lived in this house than in those mentioned earlier.

On the basis of the cases presented, it is possible to get a rough idea of life in the houses in Mestni trg in the 19th century. The house, which provided accommodation on average to eight to ten families, who moved frequently from house to house, and the residents of different professions and customs, provide a lively picture of life then in the city.

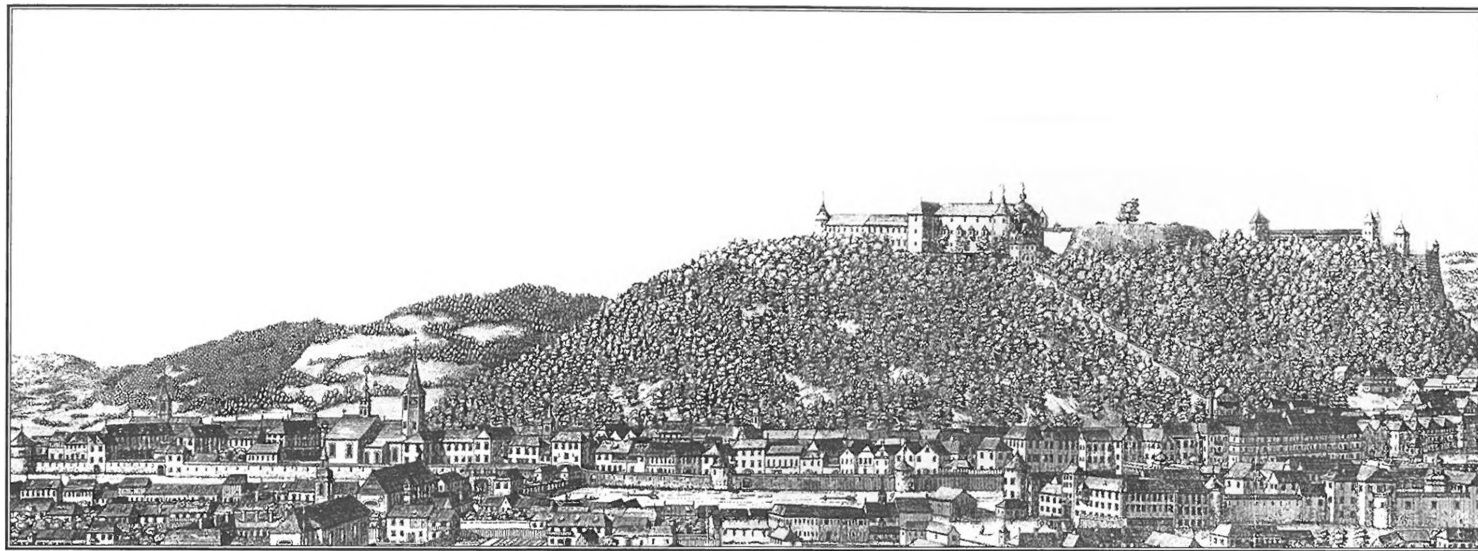
SLIKOVNO GRADIVO

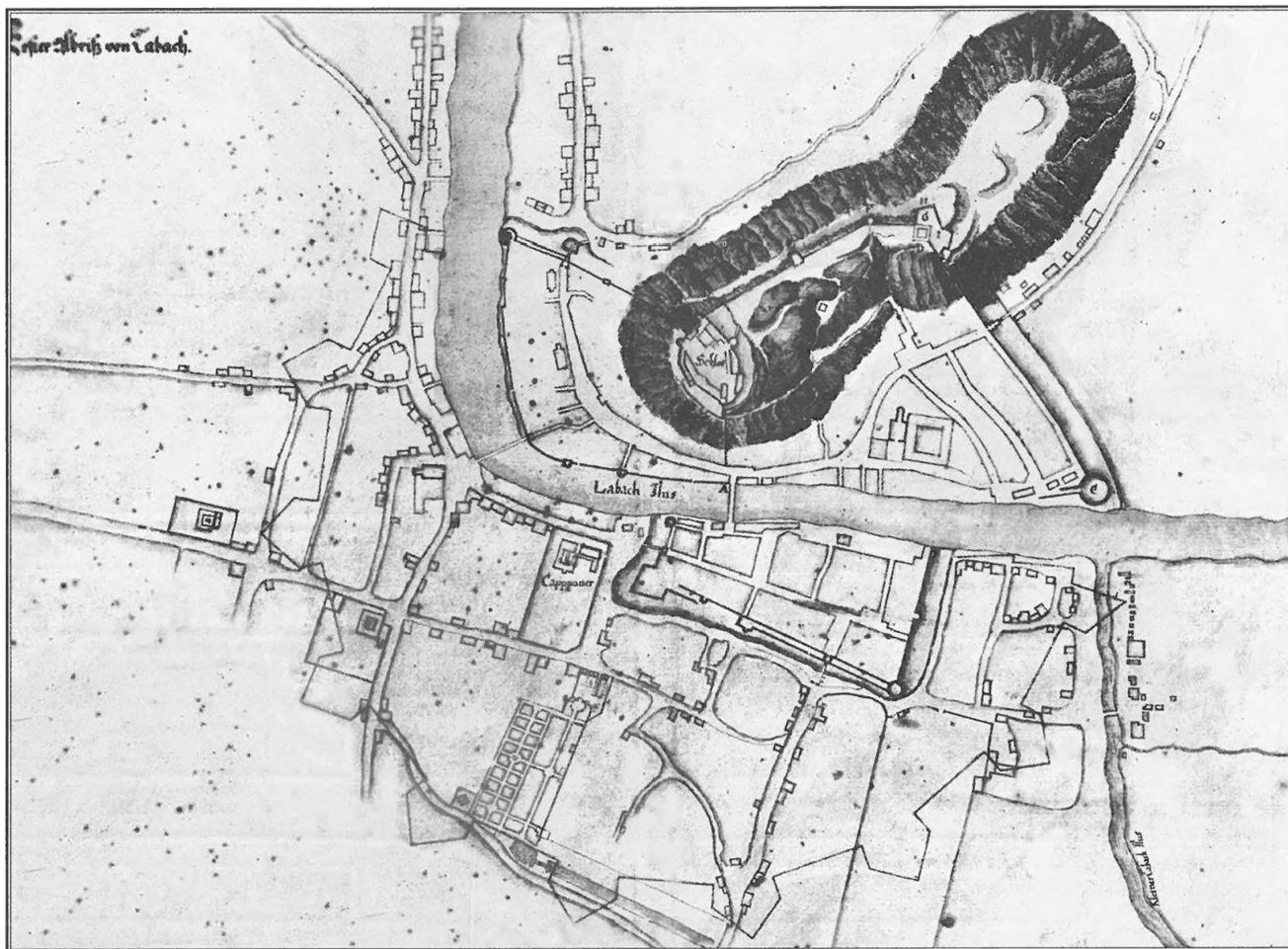
- 1 **Folpert van Ouden Allen, Del Mestnega trga z gradom na Perspektivni upodobitvi Ljubljane - o. 1660** (lavirana risba), reprodukcija o. 1930 / 13 x 7,9, Zgodovinski arhiv Ljubljana (v nadaljevanju ZAL), Fototeka (LJU 342), POZ II/A 1, 26

2 **Folpert van Ouden Allen, Del Ciril-Methodovega trga na Perspektivni upodobitvi Ljubljane - o. 1660 (la-
virana risba), reprodukcija o. 1930 / 7,9 x 11,7, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 1, 26**

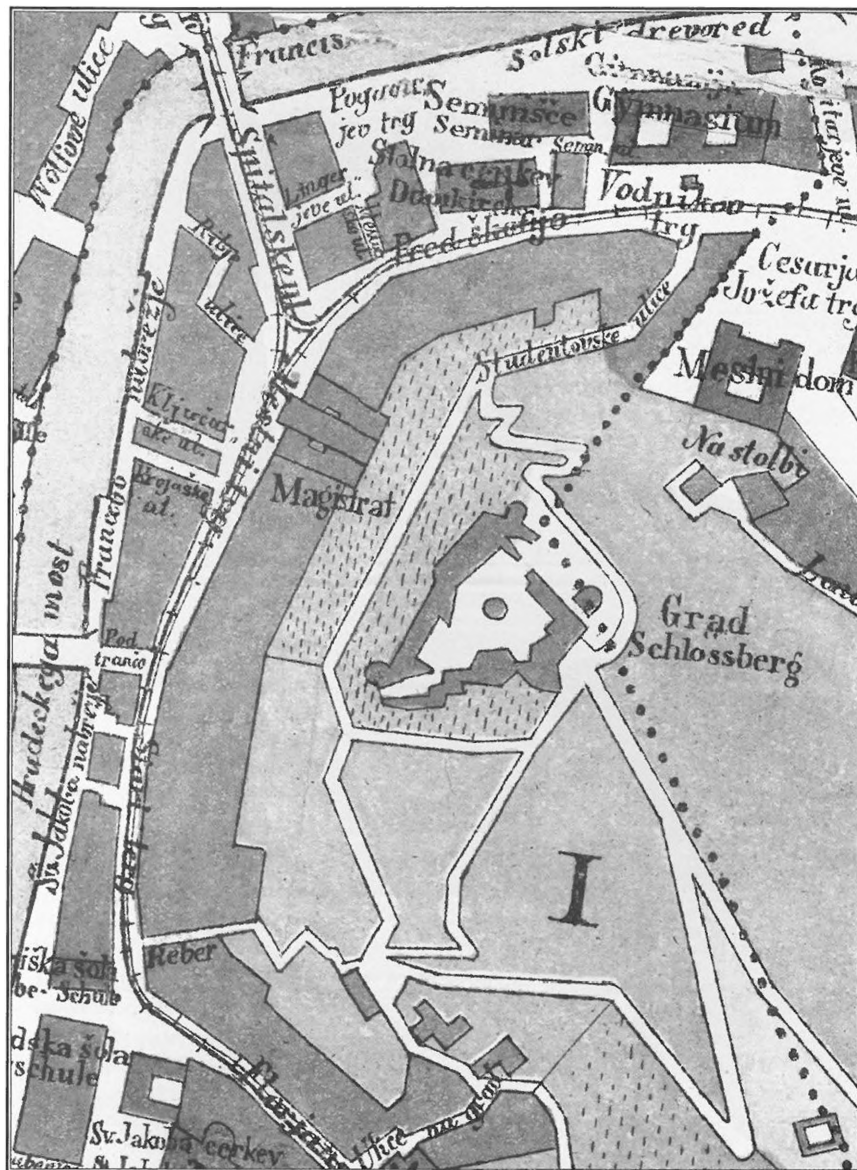

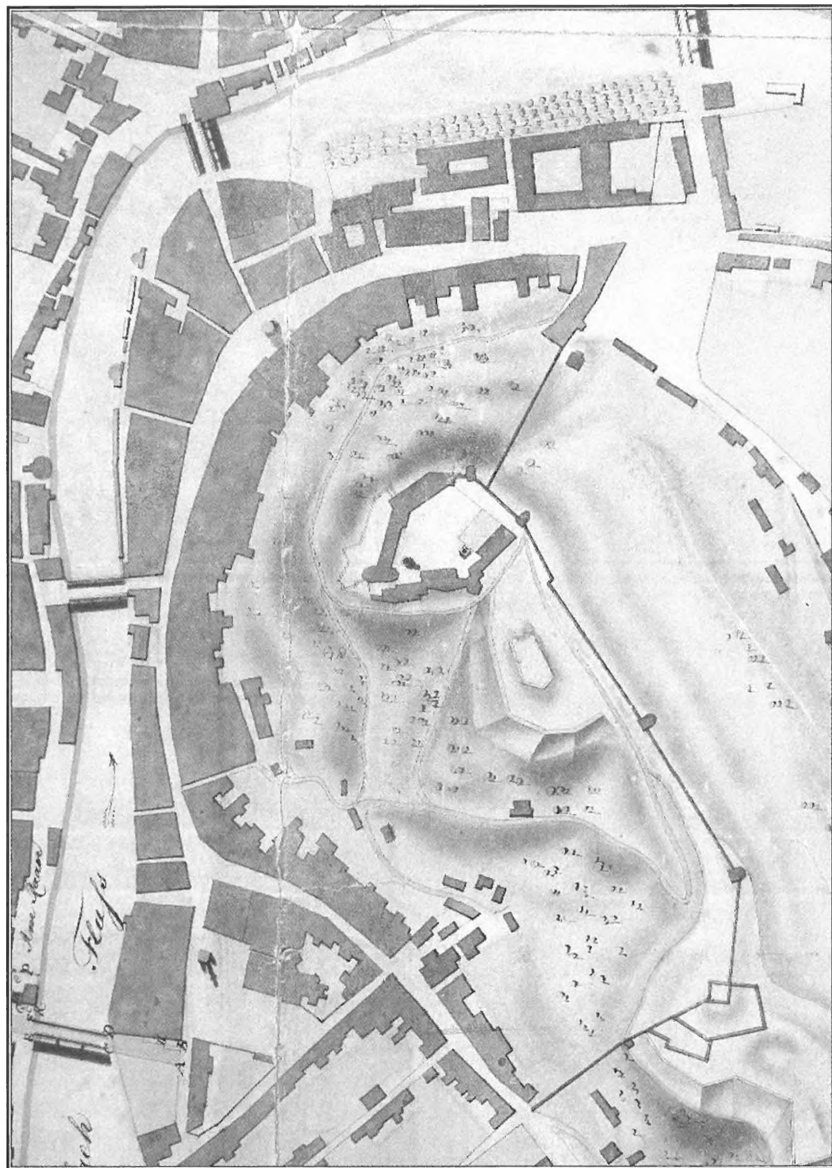
3 **Andreas Trost, Velika veduta Ljubljane iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske - 1681/1689** (bakrorez), detajl, kopija o. 1955 / 47,2 x 25,5, ZAL, Risbe, slike in grafike (LJU 347)

4 **Martin Stier, Fortifikacijski načrt Ljubljane iz Karlsruheja - 1654**, detajl, kopija na kartonu o. 1960 / 56,8 x 41,8, ZAL, Zemljevidi in karte (LJU 337), 624

- 5 **Ciril Metod Koch, Načrt mesta Ljubljane, 1902** (litografija), detalj, barvna kopija / 41,2 x 43,1, ZAL, Zemljevidi in karte (LJU 337), 1225

- 6 Schrey, Plan Ljubljane s projektirano Cojzovo cesto in Šentjakobskim mostom, 1821, detajl, kolorirana matrica / 69,8 x 51,2, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/1, 5

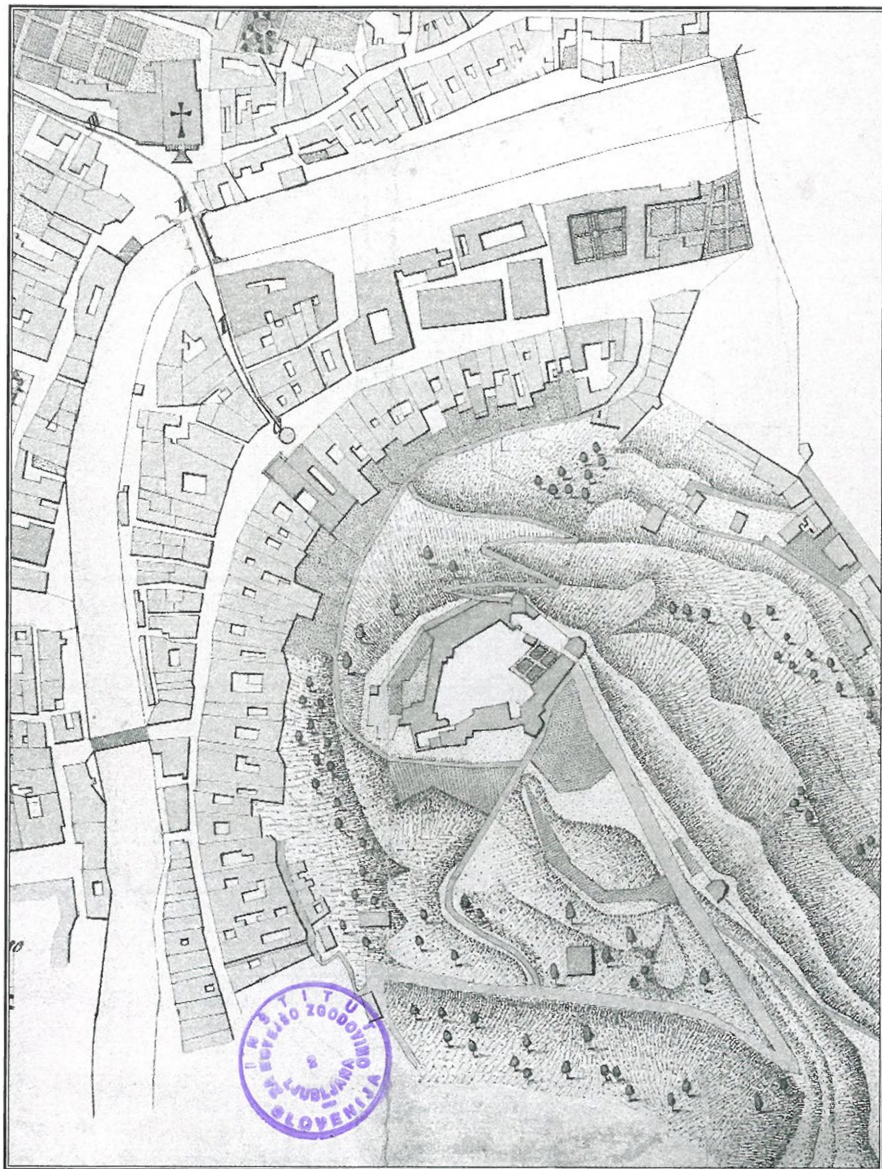

7 **Franc Pollack, Ljubljana med Krekovim in Kongresnim trgom ter med Novim trgom in Špitalskim mostom, 1837, situacija, kolorirana matrica / 62,5 x 41,8, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/1, 11**

8 **Katastrski načrt Ljubljane, 1841**, regulacija ulic, stavb in napeljava plinske razsvetljave, detajl, matrica / 78,7 x 63,6, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/2, 8

- 9 **Eisele, Načrt dela Ljubljane, 1844,**
gradnja vodovoda iz Tivolija do Robbo-
vega vodnjaka, situacija, kolorirana ma-
trica / 76,2 x 55,1, ZAL, Načrti (LJU 334),
mapa 00/1, 12

11 **Hugon Hibšer, Grajski palacij s pomoli, o. 1931**, fotografija / 15,3 x 11, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/B 4, 66

12 **Študentovska ulica 3 – vogalna renesančna hiša, 1951**, fotografija / 22,4 x 28,3, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 18

13 **Vogalna hiša na Ciril-Metodovem trgu 2 / Krekovem trgu 8 in 9 z delom starega obzidja, pred 1918,**
fotografija / 14,7 x 10,7, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D 5, 101

14 **Julius Müller, Sprejem cesarja Franca Jožefa na Mestnem trgu po potresu, 1895**, fotografija / 21,1 x 15,6, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 1, 610

15 Rotovž (Mestni trg 1, 2), 1910, fotografija / 17 x 12,1, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 2, 17

16 **Kramarič, Mestni trg 1, 2 in 27 -
rotovške stavbe, 1931, fotografija /
11,6 x 16,3, ZAL, Fototeka (LJU 342),
POZ II/ B 4, 1**

17 **Trgovanje pred Rotovžem, o. 1905,**
fotografija / 22,4 x 28,3, ZAL, Fototeka
(LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 120

18 Mestni trg 3-5, o. 1930, fotografija /
22,5 x 27, ZAL, Fototeka (LJU
342), POZ II/D-Gr 4, 98

19 Mestni trg 9-12, po 1930 (?), fotografija / 22,4 x 28,3, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 94

20 Mestni trg 20-25, o. 1930, fotografija / 28,2 x 22,2, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 103

21 **Stritarjeva ulica 1, 3, 5, 7 in 9, o. 1906,**
fotografija / 16,4 x 22,7, ZAL, Fototeka
(LJU 342), POZ II/A 81

22 **Hugon Hibšer**, Cankarjevo nabrežje 25, 27 in Pod Trančo 2, o. 1930, fotografija / 22,8 x 16,7, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 157

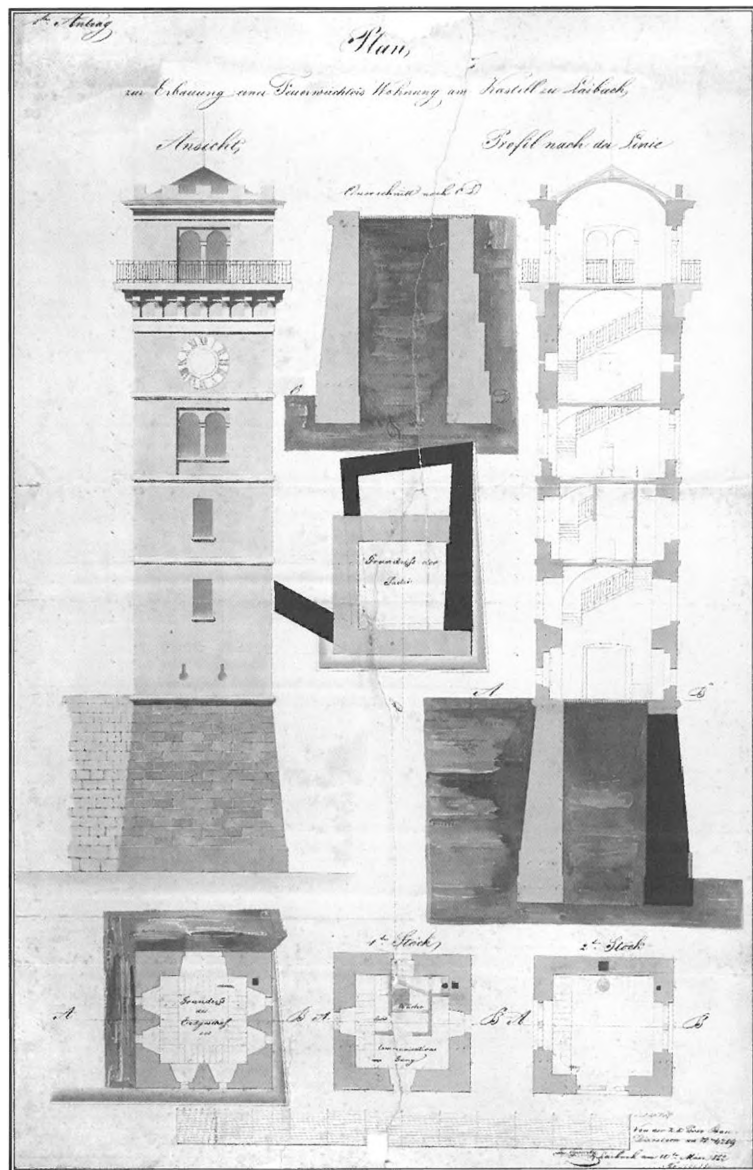
23 Ribji trg, 1959, fotografija / 22,6 x 16,7, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 100

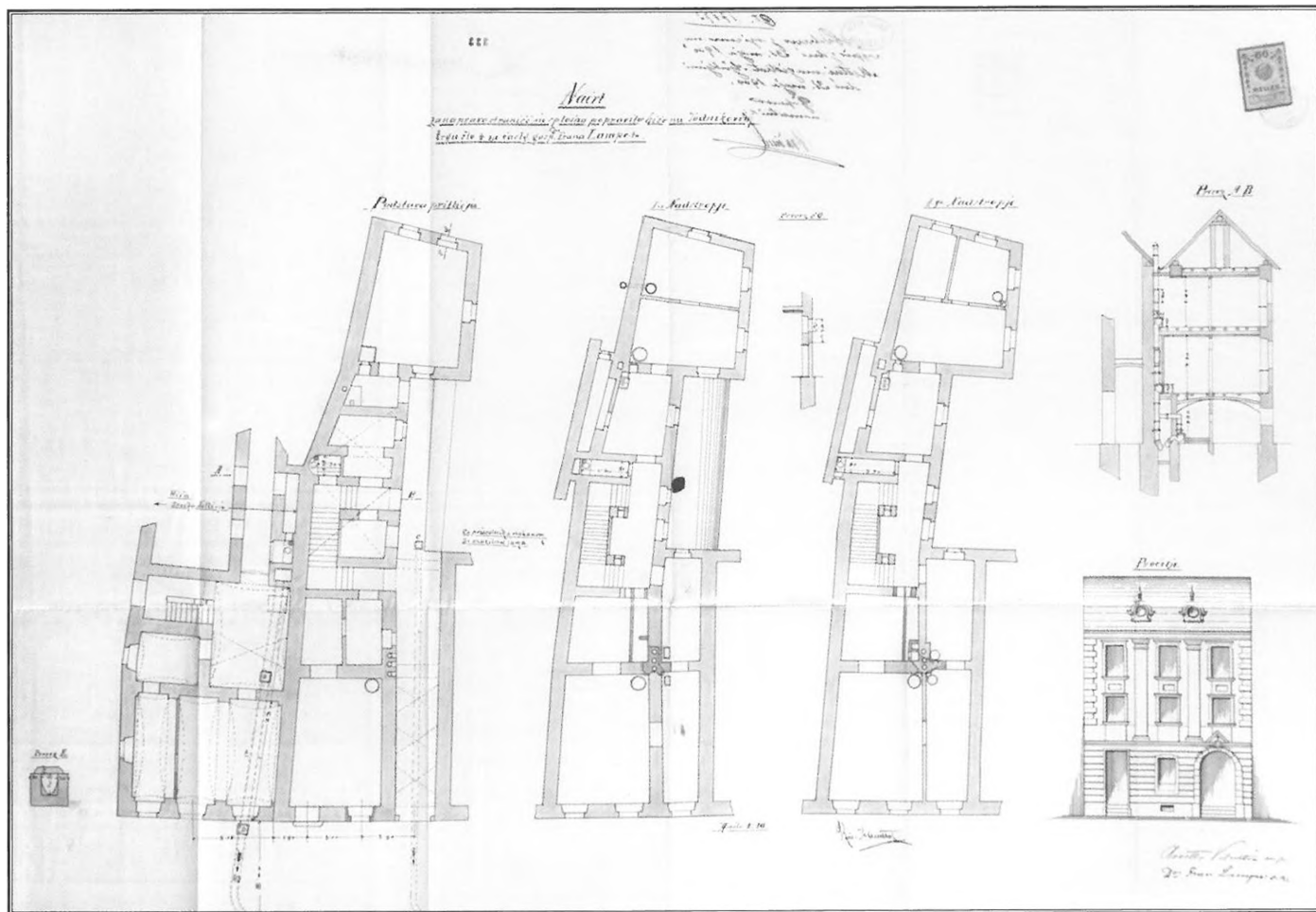
24 Ante Kornič, Ključavničarska ulica, reprodukcija o. 1955 (?), fotografija / 12,3 x 17,4, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 3, 331

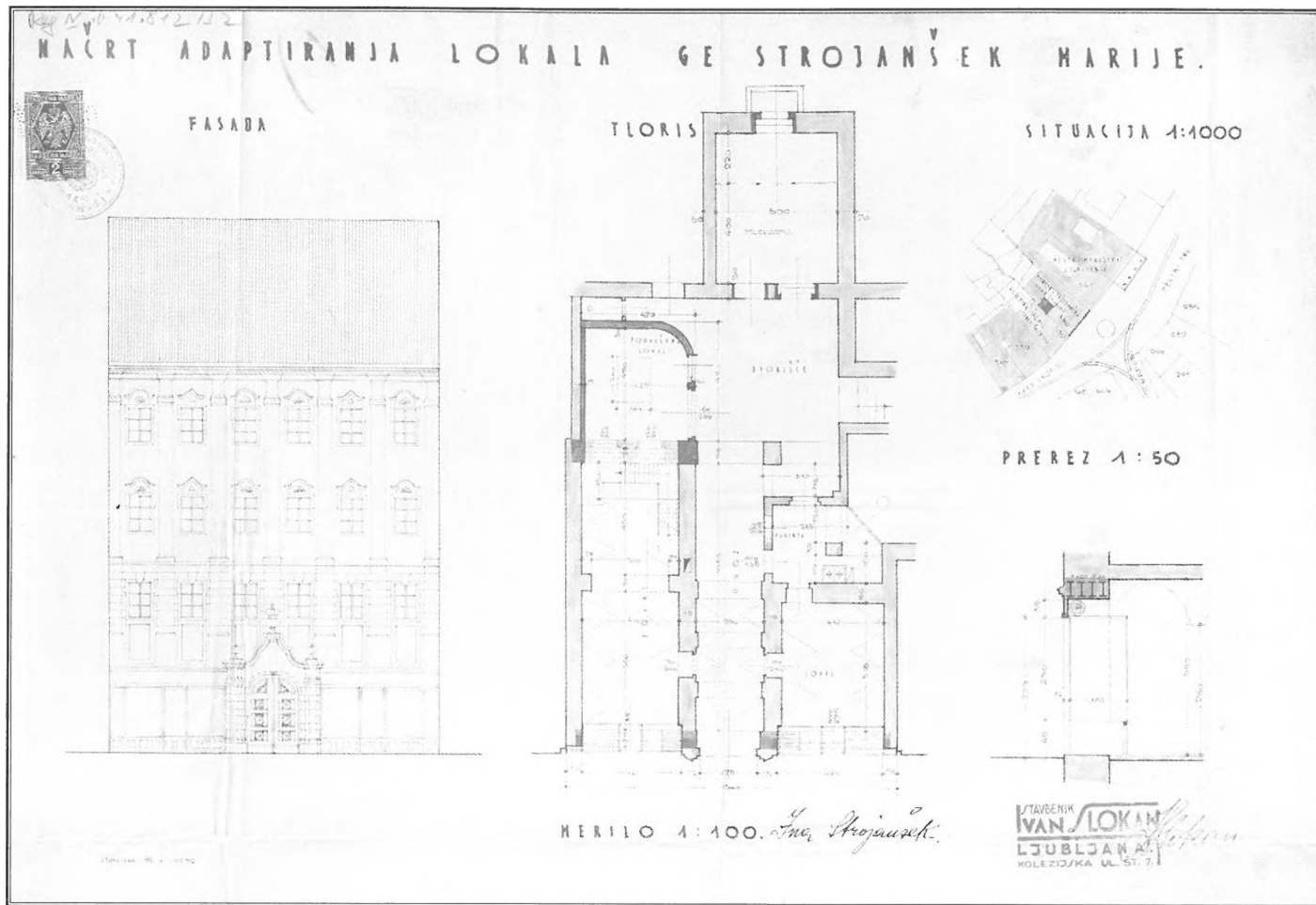
25 Pogled na Mestni trg z okolico, o. 1935, fotografija / 22,8 x 17, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 3, 224

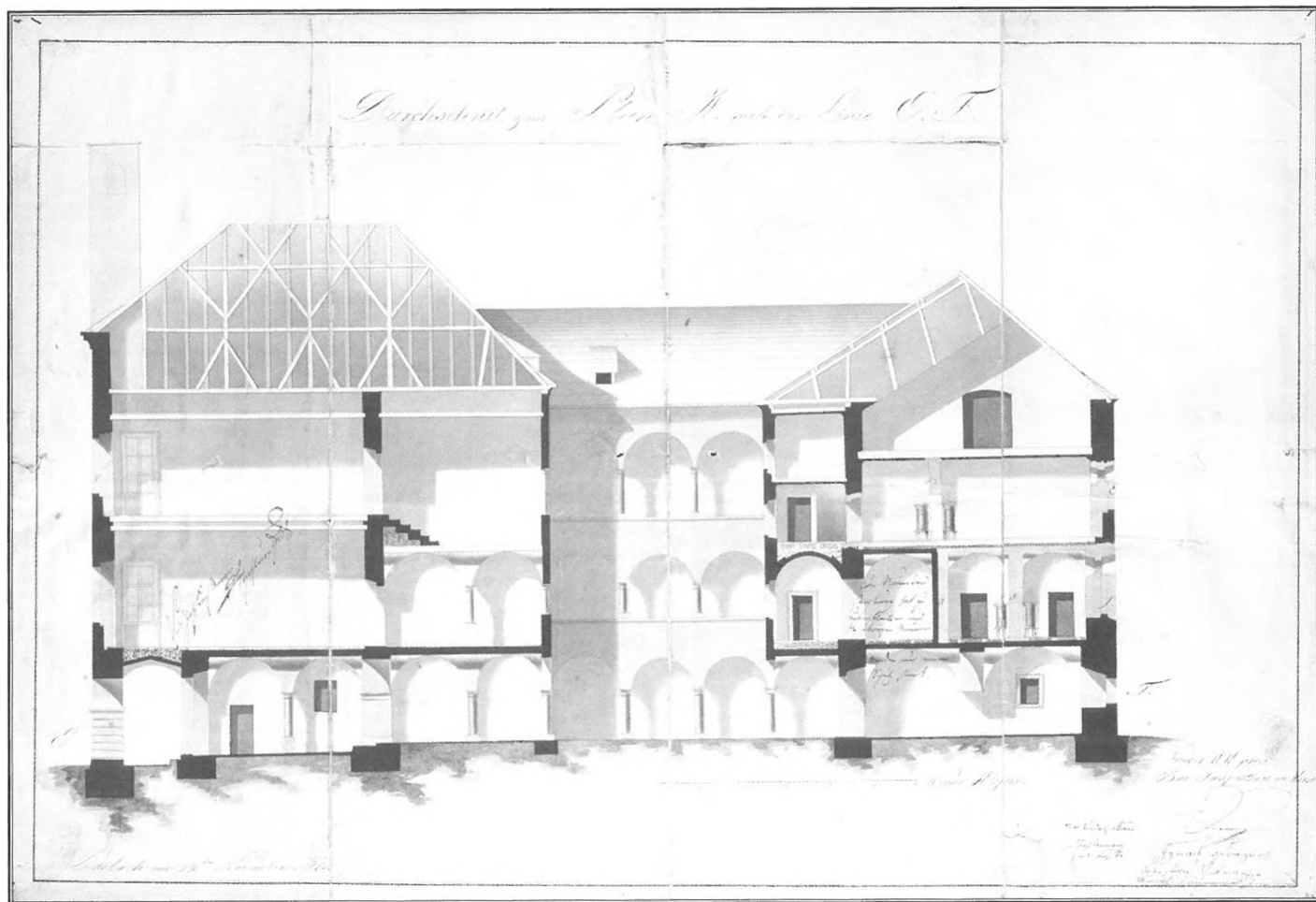
26 Tysowsky, Grajski stolp - stanovanje
požarnega čuvaja, 1842, pogled in prerez
stolpa, prerez in etažni tlorisi, gradnja in
adaptacija (neizvršeno), kolorirana matrica
/ 52,1 x 80,3, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa
10/4

28 Stanovanjska hiša dr. Franca Lampeta na Ciril-Metodovem trgu 4, 1900, tlorisi etaž, prerezi, fasada, adaptacija, matrica / 75,1 x 51,7, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1155, fol. 333

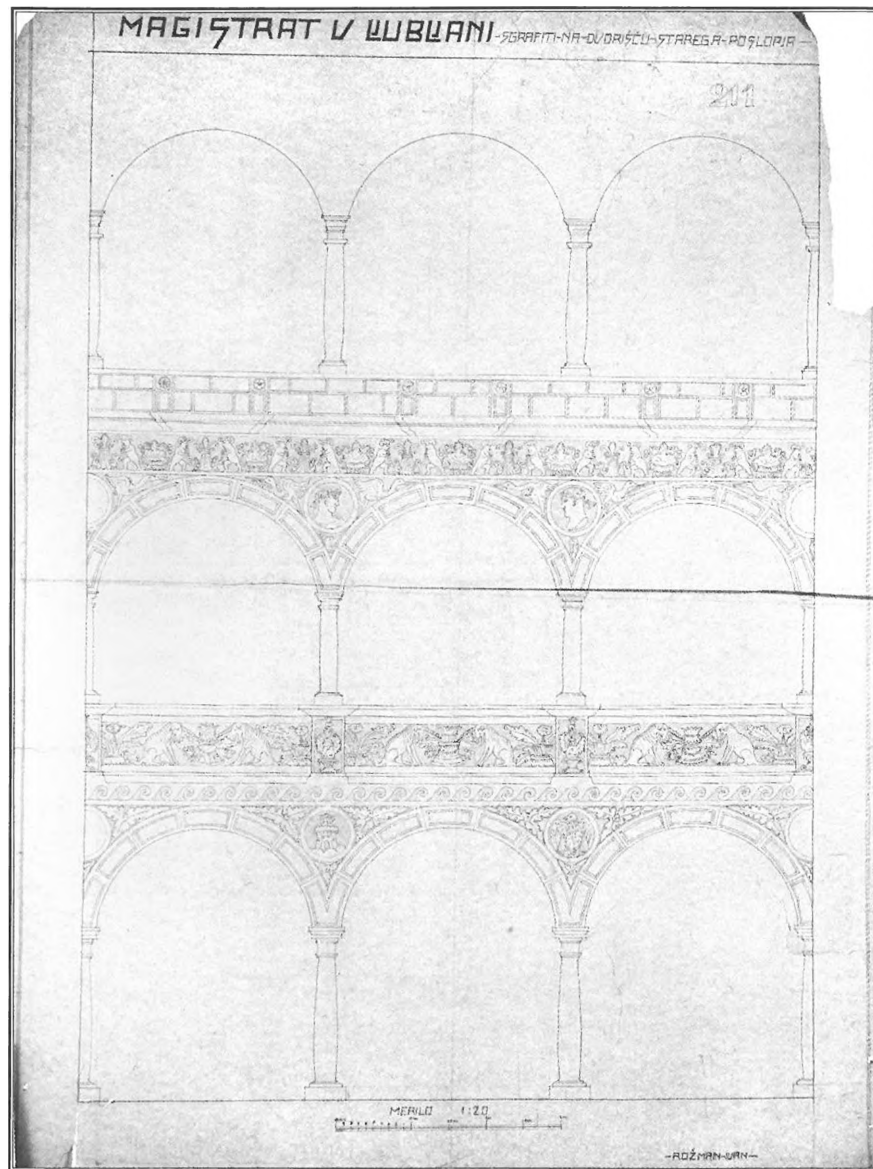

- 29 Stanovanjsko-trgovska hiša (prej hotel Pri divjem možu) na Ciril-Metodovem trgu 21, 1932, fasada, tloris pritličja, situacija in prerez, adaptacija, kopija / 55,1 x 37,3, ZAL, Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IVc / 28192

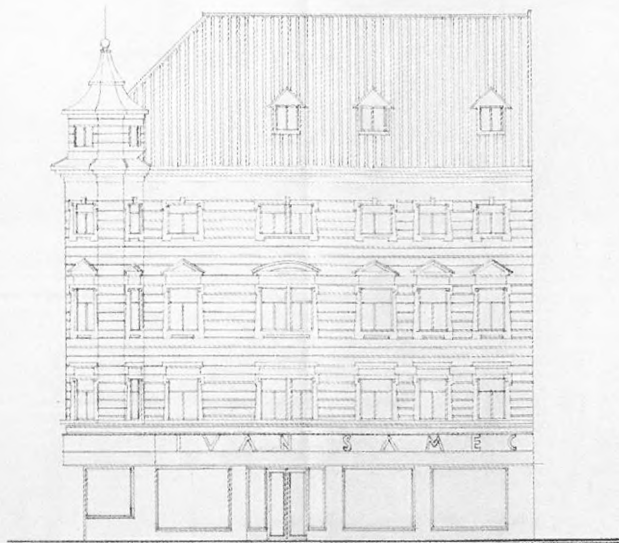
30 **Rotovž na Mestnem trgu 1, 1814**, podolžni prerez, adaptacija (mdr. naprava zaporov v 1. nadstropju desno), kolorirana matrica / 61,2 x 41,7, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/1, 6

- 31 Ivan Rožman, Sgraffiti na delu ro-
tovškega dvorišča na Mestnem trgu 1, o.
1931, pogled, osnutek za prenovitev, ma-
trica / 57,8 x 79,9, ZAL, Načrti (LJU 334),
mapa 10/2, 63

Trgovska hiša g. Ivana Samca-a, Ljubljana Mestni trg 21.
Glavno lice M. 1:100.

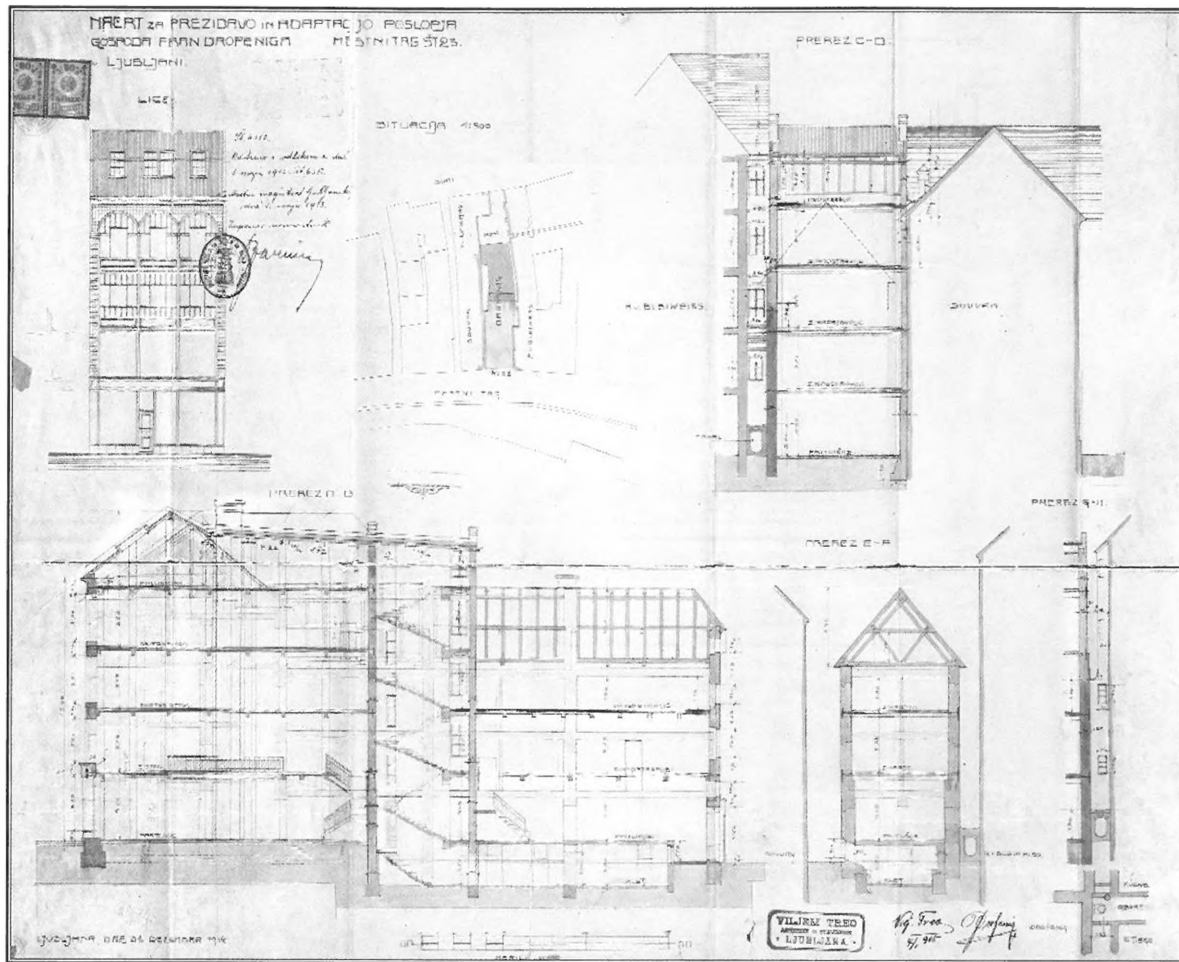
Ljubljana, oktobra 1930.

I. Samc

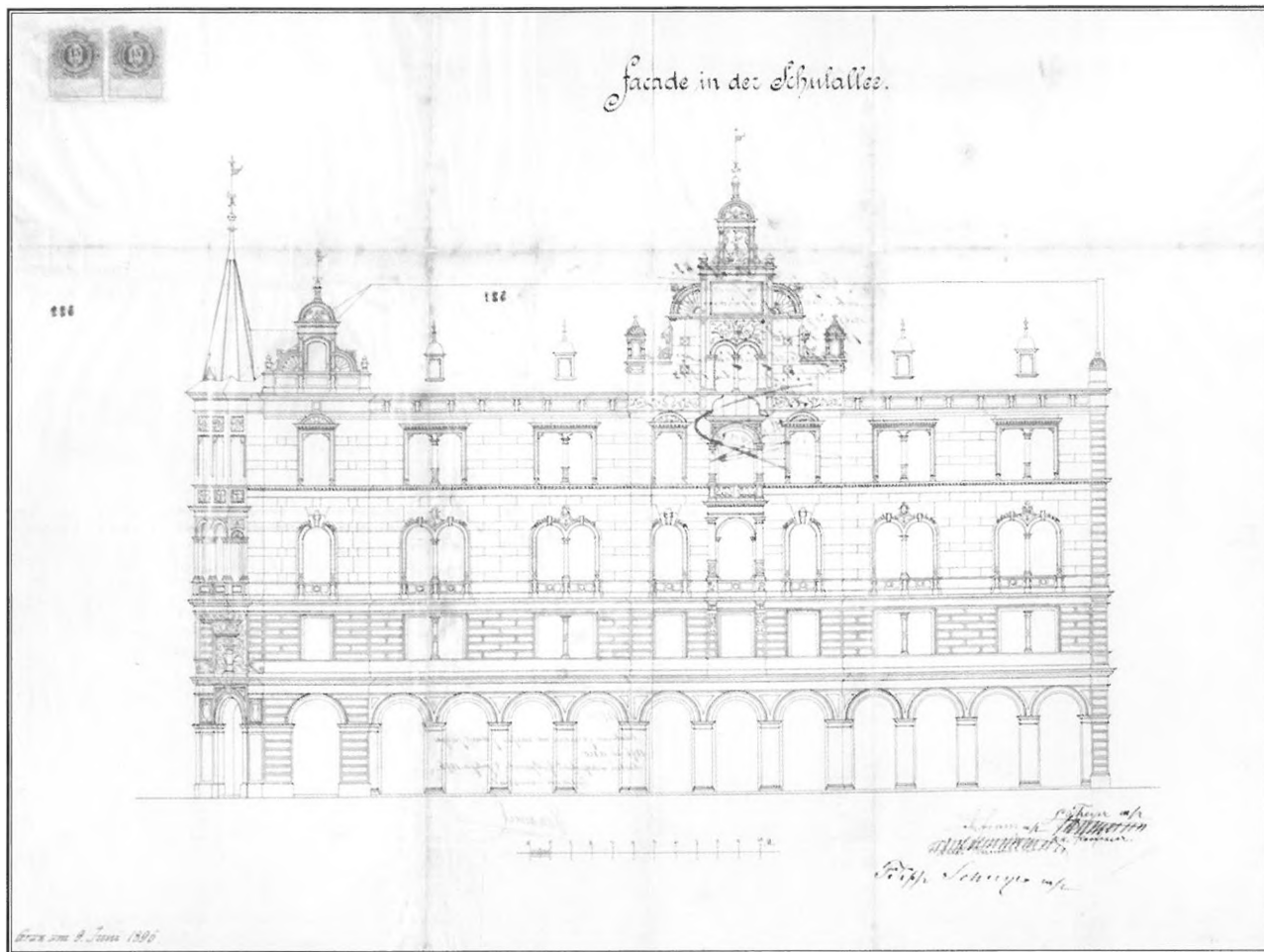

Ing. Rudolf Skof

- 34 Stanovanjsko-trgovska hiša Ivana Samca na Mestnem trgu 21, 1930, fasada, adaptacija, kopija / 41,8 x 33,6, ZAL, Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV / 2103

35 Trgovska hiša Franca Drogeniga na Mestnem trgu 23, 1914, fasada, situacija in prerezi, adaptacija, matrica / 72,6 x 57,8, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1790

36 **Vogalna stanovanjsko-trgovska hiša Filipa Schreyerja na Cankarjevem nabrežju 1 / Stritarjevi ulici 9, 1896**, fasada na Cankarjevem nabrežju, gradnja, matrica / 62,9 x 46,8, ZAL, Načrti (LJU 334), Restavrirani in konservirani načrti, mapa 1

PLAN ZUR ERBAUUNG EINES WOHNHANSES IN DER SCHLOSSER GASSE N. 5 FÜR DIE HERREN

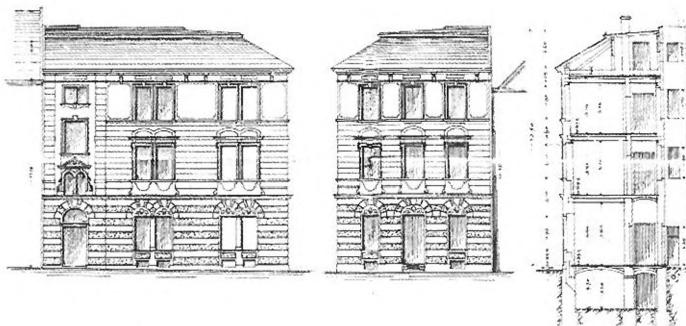
GERÜDER, SCHREINER IN LAIBACH.

ANSICHT

FRONT SCHLOSSER GASSE

SEITE FRANZ JOSEF QUAI

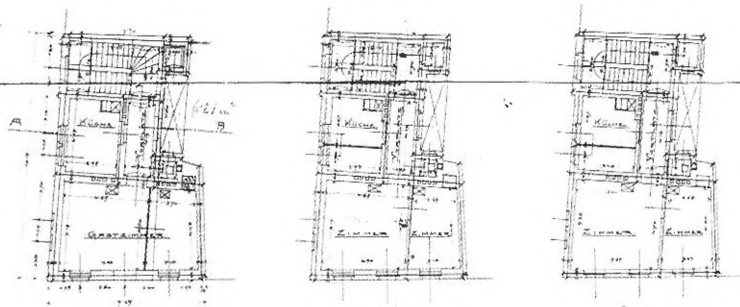
PROFIL AB

PARTERRE

I. STOCK

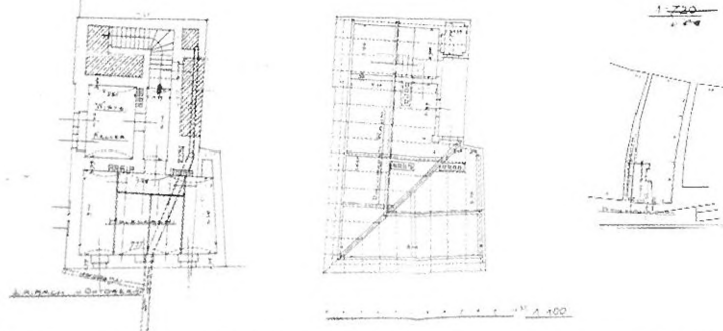
II. STOCK

KELLER

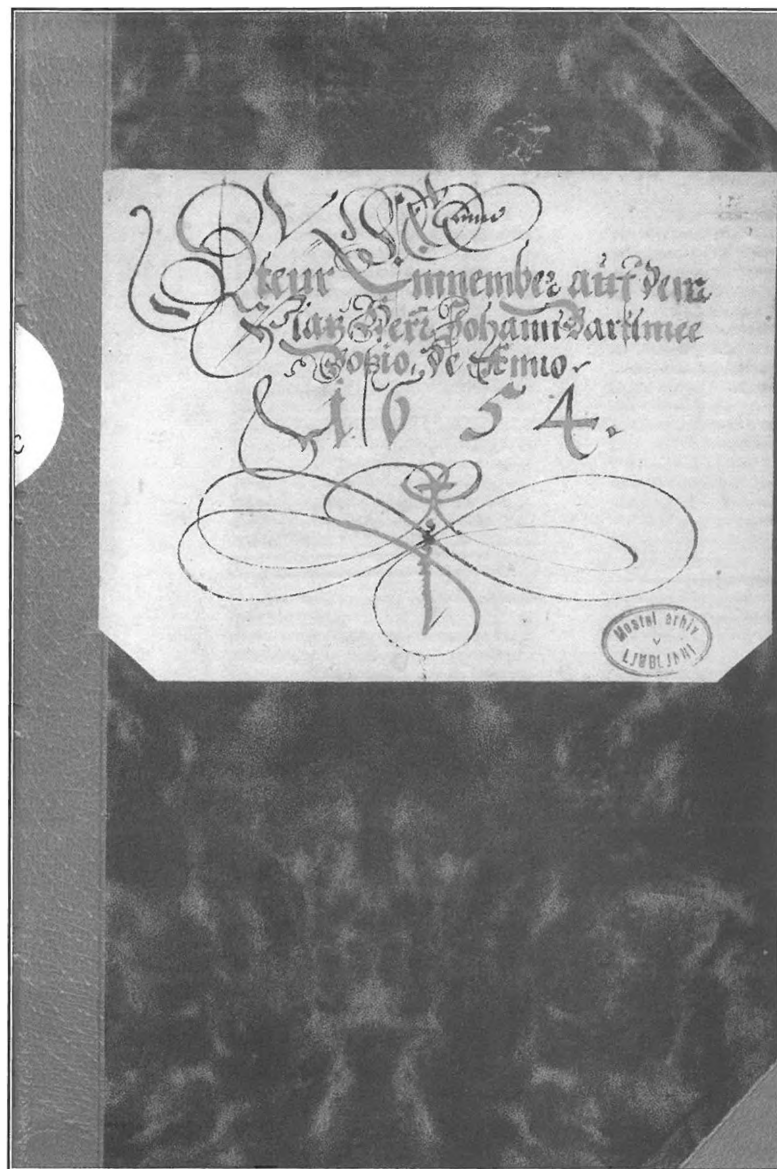
DACHWERKSATZ

SITUATION

- 38 Vogalna stanovanjska hiša bratov Schreiner v Ključavničarski ulici 5 / Cankarjevem nabrežju 15, 1897, fasadi, prerez, tlorisi etaž in situacija, gradnja, matrica / 51,5 x 70,8, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, fol. 116

- 39 **Davčna knjiga**, ZAL, Mesto Ljubljana,
rokopisne knjige, LJU 488, Cod. XVII

Fransisko
Magistrat
Guzman

Gullana
Martin Fry
10.
Carl Pinner

(kazalo zbranih naznanilnic)

(Spinauje jo kikiwi posmatnik ali njegov namestnik).

für Orte, wo die Wohnungsverhältnisse erhoben werden.

(Mit dem Druckfehler der ersten Auflage ist bestellbar.)

Navodilo

1. Der Aufenthalt aller bei Reichsflucht in der Bundesrepublik Deutschland oder einer Verbindung zu den Bundesländern der BRD, in denen kein Staat gegen die Bundesrepublik ausfindet, kann nur dann als Verstoß gegen das Bundesgesetz über die Verhütung der Auswanderung angesehen werden, wenn die Bundesrepublik Deutschland in der BRD ein Verbot der Auswanderung aus dem Bundesgebiet ausfindet. (Art. 11 Abs. 1 Nr. 1 des Bundesgesetzes über die Verhütung der Auswanderung, in der Fassung des Bundesgesetzes vom 22. März 1951, BGBl. I S. 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 8

[illegible]

SEZNAM RAZSTAVLJENEGA GRADIVA

Vedute

1

Giovanni Pieroni, Vedute Ljubljane - 1639 (lavirana perorisba s tušem), reprodukcija, o. 1955 / 12,1 x 8,1, Zgodovinski arhiv Ljubljana (v nadaljevanju ZAL), Fototeka (LJU 342), POZ II/ F 131

2

Folpert van Ouden Allen, Del Mestnega trga z gradom na Perspektivni upodobitvi Ljubljane - o. 1660 (lavirana risba), reprodukcija o. / 13 x 7,9, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 1, 26

3

Folpert van Ouden Allen, Del Ciril-Metodovega trga na Perspektivni upodobitvi Ljubljane - o. 1660 (lavirana risba), reprodukcija o. 1930 / 7,9 x 11,7, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 1, 26

4

Andreas Trost, Veduta Ljubljane - 1679 (bakrorez iz Valvasorjeve Topographie Ducatus Carnioliae modernae), detajl, reprodukcija / 15 x 10, ZAL, Fototetka (LJU 342), Neg I

5

Andreas Trost, Velika veduta Ljubljane iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske - 1681/1689 (bakrorez), detajl, kopija o. 1955 / 47,2 x 25,5, ZAL, Risbe, slike in grafike (LJU 347)

6

Friedrich Bernhard Werner, Ljubljana, prestolnica Vojvodine Kranjske - 1732 (lavirana risba s tušem), detajl, kopija / 27,4 x 15, ZAL, Risbe, slike in grafike (LJU 347)

7

Joseph Wagner, Ljubljana z Gradom s poljanske strani - 1843 (litografija), detajl, kopija o. 1960 / 35,1 x 22,7, ZAL, Risbe, slike in grafike (LJU 347)

Karte

8

Giovanni Pieroni, Fortifikacijski načrt Ljubljane, 1639, detajl, barvna kopija na kartonu / 59,7 x 49,7, ZAL, Zemljevidi in karte (LJU 337), 619

9

Martin Stier, Fortifikacijski načrt Ljubljane iz Karlsruheja, 1654, detajl, kopija na kartonu / 56,8 x 41,8, ZAL, Zemljevidi in karte (LJU 337), 624

10

Janez Dizma Florijančič, Karta Ljubljane s predmestji, 1744 (iz Ducatus Carnioliae tabula chronographicae...), detajl, kopija / 42,3 x 30,5, ZAL, Zemljevidi in karte (LJU 337), 622

11

Ljubljana s predmestji, 1827, detajl, kopija / 78,5 x 76,4, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/3, 1

12

Ciril Metod Koch, Načrt mesta Ljubljana, 1902 (litografija), detajl, barvna kopija / 41,2 x 43,1, ZAL, Zemljevidi in karte (LJU 337), 1225

Katastrski in regulacijski načrti

13

Gradbena inšpekcija, Ciril-Metodov trg, 1817, situacija, gradnja pločnikov, kolorirana matrica / 50,8 x 34,1, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/1, 3

14

Schrey, Plan Ljubljane s projektirano Cojzovo cesto in Šentjakobskim mostom, 1821, detajl, kolorirana matrica / 69,8 x 51,2, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/1, 5

15

Deschman, Ciril-Metodov trg in Stritarjeva ulica, 1822, situacija, vzdolžni in prečni profili, tlakovanje, matrica / 70,9 x 50,3, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/1, 7

16

Franc Pollack, Ljubljana med Krekovim in Kongresnim trgom ter med Novim trgom in Špitalskim mostom, 1837, situacija, kolorirana matrica / 62,5 x 41,8, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/1, 11

17

Katastrski načrt Ljubljane, 1841, regulacija ulic, stavb in napeljava plinske razsvetljave, detajl, matrica / 78,7 x 63,6, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/2, 8

18

Eisele, Načrt dela Ljubljane, 1844, gradnja vodovoda iz Tivolija do Robbovega vodnjaka, situacija, kolorirana matrica / 76,2 x 55,1, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/1, 12

19

Katastrski načrt Ljubljane s predmestji, o. 1876, reambuliran, s starimi in novimi hišnimi številkami ter spremembami imen ulic in trgov, detajl, kopija / 125,7 x 107,1, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/3, 7

20

Regulacijski načrt Ljubljane, 1898, detajl, kopija / 76,3 x 62,2, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/5, 3

21

Regulacijski osnutek Ljubljane in okolice, po 1938, detajl, matrica / 130,3 x 100,7, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/10, 9

Fotografije

22

Andreas Trost, Grad z veduto Ljubljane na Veliki veduti Ljubljane iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske - 1681/1689 (bakrorez), o. 1900, detajl, razglednica / 13,9 x 9,1, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G 3, 68/3

23

Ljubljanski grad z juga, 1915, razglednica (zal. L. J. Fröhlich) / 13,6 x 8,9, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G 4, 9/7

24

Hugon Hibšer, Grajski palacij s pomoli, o. 1931, fotografija / 15,3 x 11, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/B 4, 66

25

Stolp (in kapela) ljubljanskega gradu, o. 1935, fotografija / 22 x 28,6, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 3, 238

26

Študentovska ulica 3 - vogalna renesančna hiša, 1951, fotografija / 22,4 x 28,3, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 18

27

Trgovanje na delu Ciril-Metodovega in Mestnega trga, 1903, razglednica (zal. Stengel&Co., Dresden) / 13,8 x 8,8, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G 1, 48/3

28

Vogalna hiša na Ciril-Metodovem trgu 2 / Krekovem trgu 8 in 9 z delom starega obzidja, pred 1918, fotografija / 14,7 x 10,7, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D 5, 101

29

Hotel Pri divjem možu / Bidelmon, 1959, fotografija / 19,6 x 23, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 15

30

Andreas Trost, Mestni trg z Rotovžem in sosednjimi stavbami na Veliki veduti Ljubljane iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske - 1681 (bakrorez), odposlana o. 1899, razglednica (zal. A. Turk, Ljubljana) / 14 x 9, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G 3, 68/1

31

Kip Eve in Adama Janeza Lipca s starega Rotovža, o. 1960, fotografija / 7,1 x 17,5, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D 7, 965, 968

32

Dušan Škerlep, Vodnjak treh kranjskih rek Francesca Robbe, o. 1965, fotografija / 18 x 23,4, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D 7, 868

33

Narcisov vodnjak na Magistratu, pred 1941 (?), fotografija / 7,9 x 10,8, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D 5, 136

34

Rotovski trg leta 1821, reprodukcija (bakroreza iz Narodnega muzeja Slovenije) o. 1955, fotografija / 11,9 x 14,5, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/F 67

35

Julius Müller, Sprejem cesarja Franca Jožefa na Mestnem trgu po potresu, 1895, fotografija / 21,1 x 15,6, POZ II/A 1, 610

36

Rotovž (Mestni trg 1, 2), 1910, fotografija / 17 x 12,1, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 2, 17

37

Kramarič, Mestni trg 1, 2, in 27 - rotovške stavbe, 1931, fotografija / 11,6 x 16,3, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/B 4, 1

38

Spomenik kralja Petra I. na stopnicah rotovža, odposlana 1931, razglednica / 8,3 x 13,4, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G 5, 15/1

39

Gogala, Dvorišče magistrata s Herkulovim kipom, po 1930, fotografija / 12 x 17,1, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 3, 550

40

Trgovanje pred rotovžem, o. 1905, fotografija / 22,4 x 28,3, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 120

41

Mestni trg 1-4, odposlana 1909, razglednica (zal. L. Pevalek, Ljubljana) / 13,8 x 9, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G 1, 52/4

42

Mestni trg 3-5, o. 1930, fotografija / 22,5 x 27, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 98

43

Mestni trg 9-12, po 1930 (?), fotografija / 22,4 x 28,3, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 94

44

Dušan Škerlep, Relief moža s čipkastim ovratnikom iz o. 1700 na Liechtenberg-Reyevi hiši (Mestni trg 9), o. 1965, fotografija / 18,9 x 17,1, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D 7, 974

45

Ante Kornič, Mestni trg 10 - dvorišče Skabernetove hiše, o. 1932, fotografija / 17,2 x 23,2, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 3, 307

46

Mestni trg 13, 1930, fotografija / 8,4 x 13,3, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 3, 75

47

Mestni trg 20-25, o. 1930, fotografija / 28,2 x 22,2, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 103

48

Dušan Škerlep, Mestni trg 22-26 z grajskega hriba, o. 1965, fotografija / 23,7 x 16,5, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/E 13, 9

49

Mestni trg 23 - Drofenikova hiša, po 1950, fotografija / 16,7 x 13, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 102

50

Mestni trg 24 - Souvanova palača, 1910, fotografija / 12,1 x 17, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 2, 22

51

Hugon Hibšer, Mestni trg 26 / Stritarjeva 1 - Krisperjeva hiša in Stritarjeva 3, o. 1930, fotografija / 22,8 x 16,6, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 97

52

Špitalska ulica in del Francovega nabrežja - Filipov dvorec, pred 1895, razglednica / 9 x 13,9, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G 2, 25/1

53

Špitalska ulica in del Francovega nabrežja - Filipov dvorec, odposlana 1900, razglednica (zal. Alois Beer, Celovec) / 14 x 8,9, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G 2, 27/6

54

Stritarjeva ulica 1, 3, 5, 7 in 9, o. 1906, fotografija / 16,4 x 22,7, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 81

55

Cankarjevo nabrežje 3, 5, 7 in 9, o. 1904, detajl, razglednica (zal. Kleinmayr&Bamberg, Ljubljana) / 13,7 x 8,9, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G 2, 41/3

56

Hugon Hibšer, Cankarjevo nabrežje 25, 27 in Pod Trančo 2, o. 1930, fotografija / 22,8 x 16,7, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 157

57

Cankarjevo nabrežje 13, 15, 17 in 19, o. 1959, fotografija / 12,8 x 17, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/ D-Gr 4, 4

58

Ribji trg 2 (prej 6) - Poscheva/Polževa hiša, o. 1930 (?), fotografija / 7,8 x 12,8, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 5, 1330

59

Ribji trg, 1959, fotografija / 22,6 x 16,7, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D-Gr 4, 100

60

Ante Kornič, Ključavničarska ulica, reprodukcija o. 1955 (?) fotografija / 12,3 x 17,4, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 3, 331

61

Pogled na Mestni trg z okolico, 1933/1934, fotografija / 22,8 x 17, ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A 3, 224

Načrti posameznih objektov

62

Tysowsky, Grajski stolp - stanovanje požarnega čuvaja, 1842, pogled in prerez stolpa, prerez in etažni tlorisi, gradnja in adaptacija (neizvršeno), kolorirana matrica / 52,1 x 80,3, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/4, 28

63

Stavbni oddelek deželne vlade, Ljubljanski grad, 1902, tloris pritličja, kopija / 92,6 x 69, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/4, 16

64

Stavbni oddelek deželne vlade, Ljubljanski grad, 1902, tloris 1. nadstropja, kopija / 87,8 x 62,5, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/4, 15

65

Ljubljanski grad - jugovzhodni trakt, pred 1900, fasada (osnutek), matrica / 73,4 x 35,7, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/5, 27

66

Zavod za ureditev stare Ljubljane, Ljubljanski grad - severni, severozahodni in zahodni trakt, 1965 (po izgubljenem načrtu iz leta 1941), fasada, kopija / 114,7 x 42,1, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/8, 7

67

Zavod za ureditev stare Ljubljane, Ljubljanski grad - južni trakt, 1965 (po izgubljenem načrtu iz leta 1941), fasada, kopija / 98,8 x 42,2, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/8, 6

68

Boris Kobe (?), Ljubljanski grad - južni dvoriščni trakt, o. 1942, fasada (študija), matrica / 69,8 x 36,7, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/8, 31

69

Boris Kobe, Ljubljanski grad - stolp piskačev, 1957, pogled in tloris (študija), matrica / 54,3 x 54,4, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/8, 43

70

Vogalna stanovanjska hiša Nolly Gothard na Ciril-Metodovem trgu 3 / Študentski ulici 2, 1854, fasada, prereza, tlorisi etaž, adaptacija, matrica / 60,2 x 46,9, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 523, fol. 885

71

Stanovanjska hiša dr. Franca Lampeta na Ciril-Metodovem trgu 4, 1900, tlorisi etaž, prerezi, fasada, adaptacija, matrica / 75,1 x 51,7, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1155, fol. 333

72

Stanovanjsko-trgovska hiša stolnega kapitlja na Ciril-Metodovem trgu 9, 1938, tloris pritličja, prerez, fasada in situacija, adaptacija, kopija / 41,9 x 32, ZAL, Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV /45349

73

Stanovanjska hiša Josipine Jančar na Ciril-Metodovem trgu 11, 1913, tloris 2. nadstropja, fasadi, prereza in situacija, adaptacija, matrica / 51,5 x 41,1, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1798

74

Stanovanjsko-trgovska hiša Friderika Lukana na Ciril-Metodovem trgu 15, 1926, fasada, prerez, tloris pritličja in situacija, adaptacija, kopija / 35,1 x 47,6, Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV / 2238

75

Stanovanjsko-trgovska hiša (prej hotel Pri divjem možu) na Ciril-Metodovem trgu 21, 1932, fasada, tloris pritličja, situacija in prerez, adaptacija, kopija / 55,1 x 37,3, Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IVc / 28192

76

Rotovž na Mestnem trgu 1, 1814, podolžni prerez, adaptacija (mdr. naprava zaporov v 1. nadstropju desno), kolorirana matrica / 61,2 x 41,7, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/1, 6

77

Ivan Rožman, Sgraffiti na delu rotovškega dvorišča na Mestnem trgu 1, o. 1931, pogled, osnutek za prenovitev, matrica / 57,8 x 79,9, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/2, 63

78

Stanovanjska hiša C. Recknagla na Mestnem trgu 3, 1897, fasada, delni prerez in delni tloris, adaptacija, matrica / 37,1 x 55,5, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), f. 1783

79

Gradbena inšpekcija za Kranjsko, Rotovski stavbi na Mestnem trgu 1 in 27, 1814, tloris pritličja, adaptacija, matrica / 41,4 x 60,2, ZAL, Načrti (LJU 334), Restavrirani in konservirani načrti, mapa 8, 13

80

Gradbena inšpekcija za Kranjsko, Rotovski stavbi na Mestnem trgu 1 in 27, 1814, tloris 1. nadstropja, adaptacija, matrica / 40,5 x 59,6, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/1, 4

81

Gradbena inspekcija za Kranjsko, Rotovski stavbi na Mestnem trgu 1 in 27, 1814, tloris 2. nadstropja, adaptacija, matrica / 41,2 x 60,6, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/1, 3

82

Boris Počkar, Rotovške stavbe na Mestnem trgu 1, 2 in 27, (1937) 1940, tloris pritličja, adaptacija, kopija / 62,3 x 67,7, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/1, 7

83

Boris Počkar, Rotovške stavbe na Mestnem trgu 1, 2 in 27, 1936, tloris 1. nadstropja, matrica / 59,6 x 67,4, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/1, 39

84

Boris Počkar, Rotovške stavbe na Mestnem trgu 1, 2 in 27, 1937, tloris 2. nadstropja, adaptacija, kopija / 62,5 x 68,5, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/1, 40

85

Stanovanjsko-trgovska hiša Augusta Drelseja na Mestnem trgu 5, 1902, fasada, delni prerez, delna tlorisa etaž in situacija, adaptacija, matrica / 48,4 x 65,1, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1513

86

Stanovanjsko-trgovska hiša Ferdinanda Simonettija na Mestnem trgu 6, 1904, delna tlorisa etaž, fasada, delni prerez in situacija, adaptacija, kopija / 45,9 x 36,9, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1519

87

Stanovanjsko-trgovska hiša Johanna Stareta na Mestnem trgu 11, 1907, fasada, prerez, situacija, tlorisi etaž in prerez stopnišča, adaptacija, matrica / 56,6 x 59, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1531

88

Stanovanjsko-trgovska hiša na Mestnem trgu 19, 1895, tlorisi etaž, adaptacija, duplikat / 76,6 x 44,4, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1140, fol. 332

89

Stanovanjsko-trgovska hiša Ivana Samca na Mestnem trgu 21, 1930, fasada, adaptacija, kopija / 41,8 x 33,6, ZAL, Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV / 2103

90

Trgovska hiša Franca Drofeniga na Mestnem trgu 23, 1914, fasada, situacija in prerezi, adaptacija, matrica / 72,6 x 57,8, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1790

91

Stanovanjsko-trgovska hiša Lea Souvana na Mestnem trgu 24, 1921, tloris pritličja, adaptacija, kopija / 39,4 x 57,3, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1934

92

Stanovanjsko-trgovska hiša Lea Souvana na Mestnem trgu 24, 1921, tloris 1. nadstropja, adaptacija, kopija / 39,3 x 57,5, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1934

93

Vogalna stanovanjsko-trgovska hiša Antona Krisperja na Mestnem trgu 26 / Stritarjevi 1 in 3, 1910, fasada, prerez, situacija, delna tlorisa pritličja in 1. nadstropja, adaptacija, matrica / 61,5 x 54,2, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1783, fol. 179

94

Notranje dvorišče rotovške stavbe (Mestni arhiv Ljubljana) na Mestnem trgu 27, 1954, fasade, dejansko stanje, kopija / 61,8 x 31, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/21, 6

95

J. Černivec, Notranje dvorišče rotovške stavbe na Mestnem trgu 27, 1955, fasade, rekonstrukcija in adaptacija, matrica / 55,1 x 30,8, ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/3, 9

96

Vogalna stanovanjsko-trgovska hiša Filipa Schreyerja na Cankarjevem nabrežju 1 / Stritarjevi ulici 9, 1896, fasada v Stritarjevi ulici, gradnja, matrica / 62,7 x 47, ZAL, Načrti (LJU 334), Restavrirani in konservirani načrti, mapa 1, 47

97

Vogalna stanovanjsko-trgovska hiša Filipa Schreyerja na Cankarjevem nabrežju 1 / Stritarjevi ulici 9, 1896, fasada na Cankarjevem nabrežju, gradnja, matrica / 62,9 x 46,8, ZAL, Načrti (LJU 334), Restavrirani in konservirani načrti, mapa 1, 46

98

Vogalna stanovanjska hiša Viljema Wolheima na Cankarjevem nabrežju 3 / Ribjem trgu 1, 1851, fasada, prerez in tlorisi etaž, adaptacija, matrica / 48,9 x 70, ZAL, Načrti (LJU 334), Restavrirani in konservirani načrti, mapa 1, 57

99

Stanovanjska hiša Fani Ravnihar (nekdanj Poscheva) na Ribjem trgu 2, 1895, tlorisi etaž in prerez, adaptacija, duplikat / 101 x 55, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1140, fol. 399

100

Vogalna stanovanjsko-trgovska hiša Jakoba Kobilce na Cankarjevem nabrežju 5 / Ribjem trgu 7, 1899, fasadi, prerez, tlorisi etaž in situacija, adaptacija, kopija / 58,7 x 41,5, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1153

101

Vogalna stanovanjska hiša bratov Schreiner v Ključavničarski ulici 5 / Cankarjevem nabrežju 15, 1897, fasadi, prerez, tlorisi etaž in situacija, gradnja, matrica / 51,5 x 70,8, ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, fol. 116

Spisovno gradivo

102

Davčne in računske knjige, zapisniki mestnega sveta, ZAL, Mesto Ljubljana, rokopisne knjige, LJU 488, Cod. XVII/1

103

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1857, ZAL, Mesto Ljubljana, statistični popisi, LJU 504

104

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1869, ZAL, Mesto Ljubljana, statistični popisi, LJU 504

105

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1880, ZAL, Mesto Ljubljana, statistični popisi, LJU 504

106

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1890, ZAL, Mesto Ljubljana, statistični popisi, LJU 504

107

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1900, ZAL, Mesto Ljubljana, statistični popisi, LJU 504

ISBN 961-6247-05-0

9 789616 247054